

JORGE HESS

**SABE USTED
ESPERANTO
?**

**CURSO PRACTICO
DE LA LENGUA INTERNACIONAL**

LIGA ARGENTINA DE ESPERANTO

JORGE HESS

¿SABE USTED ESPERANTO?

CURSO PRÁCTICO
DE LA LENGUA
INTERNACIONAL

**Ilustraciones de
Carlos Wappers**

Buenos Aires
LIGA ARGENTINA DE ESPERANTO

Texto tomado de:

“¿Sabe Usted Esperanto? Curso práctico de la lengua internacional”.

Jorge Hess.

Buenos Aires: Liga Argentina de Esperanto, 1962

–segunda edición–

Páginas: 159. *Formato:* 11,3 x 16,7 cm.

Fecha de la 1ª edición: 1956

PDF-igis: Iñaki Vélez

G
ediciones

BILBAO (ESPAÑA)

2008

PRÓLOGO

En pocos países como en el nuestro hay tanto texto malo dedicado a cualquier materia, sin exceptuar, desde luego, los dedicados al aprendizaje de idiomas modernos. Ello se debe a la proliferación de “hacedores de textos”, en pos siempre de notoriedad y más aún de retribuciones monetarias más o menos importantes. Pero hay también verdaderos maestros que escriben un libro para llenar un vacío que sienten profundamente.

Los que siguen el movimiento esperantista en la Argentina saben bien cuán importante ha sido la influencia de Jorge Hess, incansable y veterano profesor de la Liga Argentina de Esperanto. Por eso este libro tiene en su nombre una garantía.

Si J. Hess robó horas a su descanso para escribir esta obra que no le producirá ganancia alguna, fue para llenar una sentida necesidad. Agotada la adaptación castellana del librito de Szilagyi, los estudiantes argentinos carecían de una guía y libro de consulta. Este fue el motivo de la labor de Hess.

Cuando se escribe un texto la primera dificultad está en elegir un método que facilite el aprendizaje. Luego hay que desarrollarlo eficientemente.

Con amor y dedicación Hess se dió a esa tarea. Sabemos que siempre se podrán discutir métodos, pero es indudable que la enseñanza gradual, sobre la base de ejercicios y frases de inmediata aplicación, y en que las explicaciones gramaticales fluyen espaciados y naturales, es más atractivo que el llamando “gramatical”. Tal es el camino seguido con habilidad por el autor de este libro, que nos lleva, por una serie de lecciones bien graduadas, al dominio de ese maravilloso lenguaje internacional que es el Esperanto.

Los ejercicios son atrayentes, las explicaciones claras y breves, el vocabulario es de inmediata y cotidiana aplicación y no se omite el buen humor. Contribuyen al éxito didáctico los excelentes dibujos de Wappers, cargados de sentido y de gracia. Bien podemos decir que Hess y Wappers han logrado hacer una obra excelente para el aprendizaje del idioma internacional, y tan útil al alumno de un curso como al autodidacta.

Como profesor de Esperanto y presidente de la Liga Argentina de Esperanto agradezco a Hess y a su colaborador artístico el regalo de esta obra.

Prof. ENRIQUE BALECH

QUÉ ES EL ESPERANTO

El Esperanto
es el latín
de la democracia.

- Pío XII -

EL latín sirvió en su tiempo de vehículo al pensamiento universal en todo el Occidente. Los hombres de ciencia y los filósofos de entonces se comunicaban por medio de él con relativa facilidad. Para los demás miembros de aquellos pueblos –en su mayor parte analfabetos– separados por distancias que se medían en meses, la necesidad de una lengua común no existía y vivían perfectamente sin esta pre-ocupación, separados por más de 3.000 idiomas y dialectos.

Pero desde el reinado del latín a nuestros días, la técnica ha reducido enormemente las distancias. El mundo de tres años de Magallanes se ha reducido a un mundo de unos pocos días para los aviones comerciales, y la radio ha anulado, prácticamente, todas las distancias en nuestro planeta.

Lo absurdo es que en este mundo así reducido y cuyos habitantes están en constante comunicación, los pueblos siguen divididos en sus 3.000 idiomas y dialectos. El latín ha sido reemplazado por el traductor. Radio, cine, libros, diarios, conferencias internacionales, todo lo que traspase las fronteras lingüísticas, es dominio del traductor. Pero la traducción no es el remedio sino un paliativo deficiente, antieconómico y lento. Y esto no resuelve la comunicación personal, de hombre a hombre. Aún en los congresos internacionales, sus participantes tienen relaciones personales de sordomudos.

Ninguna lengua nacional puede cumplir funciones de lengua internacional, por 3 razones: **a)** las lenguas nacionales, debido a sus caprichosas irregularidades, son difíciles de aprender y de emplear con mediana corrección; **b)** crearía un privilegio inadmisibles para la nación cuya lengua se adoptara;

c) todo imperialismo lingüístico comporta inevitablemente un imperialismo cultural; el dominio de un tipo de cultura sobre los demás.

El Esperanto es la lengua que todo hombre moderno debe poseer, junto a su lengua materna, para entenderse con extranjeros en un pie de igualdad democrática.

El Esperanto es la solución práctica y simple del problema de la lengua internacional y como tal ya funciona.

La UNESCO ha reconocido su importancia en las relaciones culturales. Existen sociedades de Esperanto en todos los países, y la Asociación Universal de Esperanto, con su red de delegados cubre todo el mundo.

El Esperanto es enseñado en escuelas elementales, secundarias y superiores en varios países. Es usado actualmente en todas las actividades de la vida humana, en empresas privadas, organizaciones de cultura y por varios Gobiernos. Numerosas estaciones de radio transmiten en Esperanto. En 1970, 35.000 libros, entre originales y traducciones formaban la literatura del Esperanto y esta cantidad continúa creciendo. Las publicaciones en la lengua internacional relacionan a la comunidad esperantista, que además mantiene una activa correspondencia.

Los esperantistas se reúnen todos los años, en Congresos Universales que constituyen algo así como su parlamento y donde se practica el Esperanto como lengua oratoria.

Los cultores del Esperanto constituyen pues, un verdadero pueblo que ha realizado la proeza de libertarse de la maldición babélica. Para formar parte de esta comunidad, que ha abierto un camino que la humanidad tendrá que recorrer, no hace falta otro requisito que seguir leyendo con atención las páginas de este libro.

★ ★ ★ ★ ★ ★

CÓMO ES EL ESPERANTO

El Esperanto, obra maestra
de lógica y sencillez.

(Academia de Ciencias de París)

LA gramática del Esperanto es muy sencilla. La componen 16 breves reglas. Estas reglas no tienen excepción.

El Esperanto es fonético. Se escribe como se pronuncia. Cada letra representa siempre el mismo sonido.

El vocabulario de Esperanto ha sido tomado de las principales lenguas europeas o de sus fuentes y la selección ha obedecido al criterio de máxima internacionalidad. Alrededor de un 70 % de sus elementos son de origen latino o neolatino, por lo tanto reconocibles para todo hispanohablante.

En toda palabra hay un elemento llamado raíz, del cual se derivan otras palabras y que en español suele variar considerablemente: lluvia – *pluvial*, hígado – *hepático*, a veces, la derivación puede partir de otra raíz: hermano – *fraterno*, casa – *doméstico*, etc. En Esperanto la raíz es invariable, decimos: **pluvo** – **pluva**, **hepato** – **hepata**, **frato** – **frata**, **domo** – **doma**. Las terminaciones **o**, **a**, **e**, agregadas a la raíz dan el sustantivo, el adjetivo, el adverbio respectivamente; la **i** marca el infinitivo de los verbos. Esto rige para todos los verbos, sustantivos, etcétera:

telefono teléfono	telefona telefónico	telefone telefónicamente	telefoni <i>telefonar</i>
-----------------------------	-------------------------------	------------------------------------	-------------------------------------

parolo (la) <i>palabra</i>	parola <i>oral</i>	parole <i>oralmente</i>	paroli <i>hablar</i>
--------------------------------------	------------------------------	-----------------------------------	--------------------------------

VERBOS

En Esperanto el pronombre determina la persona, y la terminación, el tiempo. Existe **una sola** conjugación absolutamente regular. Tan sólo doce desinencias o terminaciones reemplazan con ventaja los miles de ellas que acumulan las lenguas nacionales. En Esperanto no hay verbos irregulares ni defectivos.

VERBO ESTI	VERBO SER	VERBO IRI	VERBO IR
mi estas	<i>yo soy</i>	mi iras	<i>yo voy</i>
vi estas	<i>tú eres</i>	vi iras	<i>tú vas</i>
li estas	<i>él es</i>	li iras	<i>él va</i>
ni estas	<i>nosotros somos</i>	ni iras	<i>nosotros vamos</i>
vi estas	<i>vosotros sois</i>	vi iras	<i>vosotros vais</i>
ili estas	<i>ellos son</i>	ili iras	<i>ellos van</i>

lo que no quita que con ayuda de este mismo verbo “ser” **único** auxiliar, se puedan componer los tiempos más sutiles cuando sea necesario sutilizar.

COMPOSICIÓN

El Esperanto toma sus elementos (raíces, prefijos, sufijos, terminaciones) de las grandes lenguas de cultura, pero poniendo orden en ellos y regularizando sus funciones, con lo que obtiene de ellas el máximo rendimiento.

En nuestras lenguas nacionales **todas** las palabras deben buscarse en gruesos diccionarios: *teléfono, telefónico, telefonista*, etc.; en el diccionario de Esperanto, para esta idea sólo hallaremos **telefono**. Las demás palabras las formamos con los elementos regulares de la lengua: **telefona, telefonista**, etc., así como palabras que no existen en castellano, como **telefonistino** - *una telefonista*; **telefonejo** (pronunciado **-eio**) que es *una cabina telefónica*. Hemos agregado aquí a la raíz **telefon** los sufijos **-ist, -ej, -in** que indican la profesión u oficio, el local o lugar y el femenino. Y así, disponemos de

afijos para instrumento, soporte, envase o continente, cualidad abstracta, conglomerado, fracción, múltiplo, etc.

Todo lo que no tiene sexo es neutro, con lo que se elimina la inconveniencia de asignar género a las cosas, género que es distinto según el idioma.

El carácter aglutinante del Esperanto (y en esto se aproxima a las lenguas de extremo oriente) le permite formar fácilmente palabras compuestas, fértil recurso del que carecen nuestras lenguas neolatinas. **Fervojo** (pronunciar -oio) es una palabra compuesta de: **fer-** raíz de **fero** = *hierro* y **voj-** (pronunciar voy), raíz de **vojo** = *camino*, más la terminación sustantiva. Y diremos **fervojisto** por *ferrocarrilero*.

Como **fervojo** se forman infinidad de palabras: **paperfabriko**, **gasmotoro**, **elektromotoro**, **muzikinstrumento**, **dancmuziko**, **operteatro**, **policnovelo**, etcétera.

APRENDAMOS ESPERANTO

Son tan insignificantes los sacrificios que todo hombre debe realizar para aprender Esperanto, y tan inmensos los beneficios que de ello han de resultar, que nadie debe sustraerse de hacer este estudio.

– LEÓN TOLSTOY–

CÓMO SE PRONUNCIA

El ALFABETO de Esperanto consta de 28 letras. Cada letra representa sólo un sonido:

Aa, Bb, Cc, Ĉĉ, Dd, Ee, Ff, Gg, Ĝĝ, Hh, Ĥĥ, Ii, Jj, Ĵĵ Kk, Ll, Mm, Nn, Oo, Pp, Rr, Ss, Ŝŝ, Tt, Uu, Ŭŭ, Vv, Zz.

Las vocales **e**, **i**, **o**, **u**, son iguales que en español.

Con excepción de las que siguen, las consonantes se pronuncian como en español:

c suena como ts: **danco**, **cedro** (dantso, tsedro),

ĉ como ch: **ĉ** (chu), **ĉambro** (chambro)

g es siempre suave: **gitaro** (guitaro), **gemo** (guemo), **ganto**, (ganto).

ĝ como en italiano “giardino” o como j en “Jeep”, “jockey”.

h suena aspirada como en inglés, o como la j de los mejicanos, mucho más suave que la de España.

ĥ como nuestra j. **ĥoro** (joro),

ĵ como j francesa en “journal” o como la s en inglés “treasure” o “vision”.

ŝ como sh en “Shakespeare” o la ch francesa en “chic”.

z suena como en francés o en inglés o como la s en italiano “casa” o como pronunciamos la s de musgo, rasgo.

j , **ŭ** son semiconsonantes.

j suena como y en voy, hoy o corno i en hielo, hiato. Forma sílaba (diptongo) con la vocal vecina: **aj**, **ej**, **oj**, **uj**, (ay, ey, oy, uy) **Jes** (yes), **kaj** (cay).

ŭ es la u breve de Europa, auto, y también forma diptongo con la vocal vecina: **Eŭropo**, **aŭto**.

Las letras **q**, **w**, **x**, **y** no existen en el alfabeto de Esperanto. Tampoco existen letras dobles ni mudas.

El nombre de las consonantes se forma agregando a éstas la letra **o**: **bo**, **co**, **do**, **jo**, **ŭo**, etc.

El ACENTO recae siempre sobre la penúltima sílaba. El número de vocales de una palabra indica el número de sílabas que la forman. En Esperanto el acento no se escribe, sólo se pronuncia; no hay tilde (´).

Ejemplos:

Papero estas utila (papéro éstas útila). Como la **j** no es vocal, el plural **Paperoj estas utilaj** (papéroy éstas útilay) no cambia de acento, pues las sílabas son pa-pe-roj, u-ti-laj. Así **jes** (yes, como en inglés) es una sílaba, pero **ies** (íes) son dos. **Belaj** (bé-lay) son dos, mientras que **balai** (ba-lá-i) son tres. **Baldaŭ** (bál-dau) dos sílabas; **balau** (ba-la-u) son tres. Y así **Maria** (Ma-rí-a), **Sonja** (Só-nia); **kiu**, **kiu** (quí-o, quí-u).

Este artificio de la **j** y la **ŭ** permite al Esperanto disponer de diptongos sin recurrir al acento ortográfico.

b, **v** Los de habla española deberán tener presente que el sonido de la “b” es muy distinto que el de la “v” y que en Esperanto deben diferenciarse perfectamente. La **v** es siempre labidental: **belo**, **velo**, **baro**, **varo**.

r, **rr** En Esperanto la “r” no tiene dos sonidos, como en español (rosa, aro); siempre es suave como en “pared”. En **rivero** las dos erres suenan igual.

Cuando en una palabra se suceden dos letras iguales se pronuncian separadamente. Así **mallonga** (mal-longa) – *corta*, **opinii** (opini-i) – *opinar*.

La frato estas bona - *el hermano es bueno*. Descompongamos esta simple oración en sus elementos:

La es el artículo determinado. Se lo emplea en general como en castellano, al referirse a cosas o seres conocidos o determinados. La indeterminación: “un hermano” se traduce por ausencia de artículo, y el problema se resuelve con economía.

frato es sustantivo. El sustantivo es el nombre de las cosas o seres. Frato se compone de la raíz **frat-** y de la terminación **-o**, que corresponde a todos los sustantivos en Esperanto.

estas indica el estado. Es un verbo. El verbo es una palabra que expresa acción o estado. Tenemos aquí la raíz **est-** y la terminación **-as** que llevan en Esperanto todos los verbos en tiempo presente.

bona señala la cualidad. Es un adjetivo y por eso termina en **-a** como todos los adjetivos en Esperanto.

Así ponemos la frase en plural:

La fratoj estas bonaj = *Los hermanos son buenos*, (pronúnciese: la frátoi éstas bónai), notamos que el artículo **la** no ha variado, que el plural se forma añadiendo una **j** final al nombre y al adjetivo; que el verbo **estas** no cambia en el plural.

Y si decimos:

La fratino estas bona = *La hermana es buena*, (pronúnciese: la fratino éstas bóna), observamos que el artículo **la** permanece invariable, que el adjetivo **bona** es igual para masculino y femenino.

Ĉu la frato estas bona? = *¿Es bueno el hermano?* (pronúnciese: chu la fráto éstas bóna). El español tiene el signo de

interrogación invertido *ĉi*, que otras lenguas no usan porque interrogan invirtiendo la frase. En Esperanto tenemos el signo sonoro **ĉu** (chu) que se ve y se oye, y no obliga a entonación determinada.

Ĉu = *¿*

Kiu estas bona? = *¿Quién es bueno?* nos muestra que, naturalmente, no hace falta poner **ĉu** ante una palabra que de por sí ya es interrogativa. Lo mismo ocurrirá con **kio?** (quío) = *¿qué cosa?*, etc.

La libro estas nova. (*nuevo*).

– **Ĉu la libro estas nova?**

– **Jes, la libro estas nova.**

– **Kio estas nova?**

– **La libro.**

Jes = *si*. **Ne** = *no*.

– **Ĉu Esperanto estas facila?**

– **Jes!**

Y, antes de comenzar con la **1-a Leciono**, retenga y trate de seguir estos pocos consejos, aplicables al estudio de cualquier lengua:

- Lea en voz alta.
- Es preferible leer y releer los textos que memorizar reglas.
- Antes de recurrir al vocabulario, trate de comprender.
- No traduzca mentalmente. Al responder preguntas hágalo directamente en la nueva lengua.

1-a LECIONO

En la ĉambro estas tablo.

En la ĉambro estas ankaŭ seĝo.

En la ĉambro estas tablo kaj seĝo.

Sur la tablo estas libro, papero, plumo kaj floro.

Sur la seĝo estas kato.

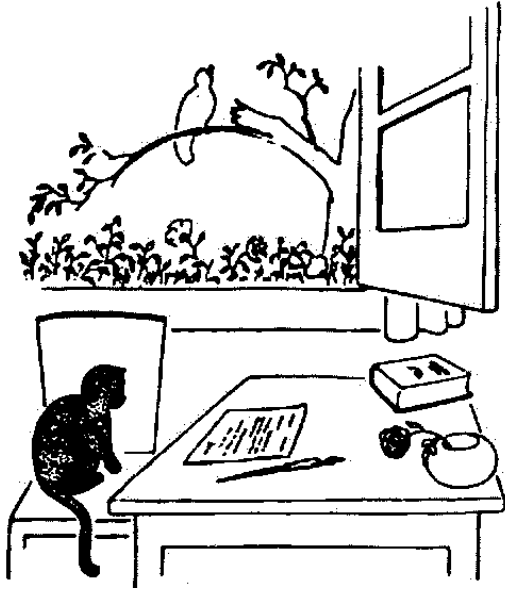
La kato dormas.

En la ĝardeno estas birdo.

La birdo kantas.

Tablo estas meblo.
Seĝo ankaŭ estas meblo.

Kato **ne** estas meblo.

Kio estas kato? Kato estas besto.

Ĉu elefanto estas besto? **Jes**, elefanto ankaŭ estas besto.

Ĉu en la ĉambro estas elefanto?

Ne, en la ĉambro ne estas elefanto.

Kio estas en la ĉambro?

En la ĉambro estas tablo,...

Ĉu la kato estas en la ĝardeno?

Ĉu la kato kantas?

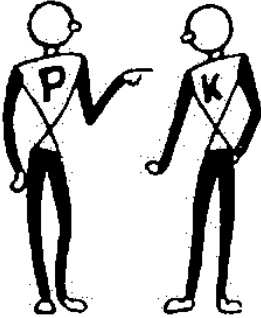
Ĉu la birdo dormas?

Kio estas sur la tablo?

Ĉu la libro estas sur la seĝo?

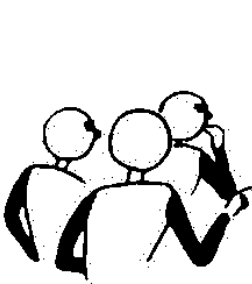
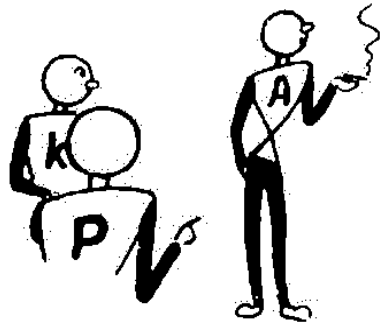
Petro diras:

Mi estas Petro. Mi estas sola.

Vi estas Karlo. Mi ne estas sola; mi estas kun vi.

Li estas Alberto. Mi estas kun Karlo. Li, Alberto, ankaŭ estas en la ĉambro

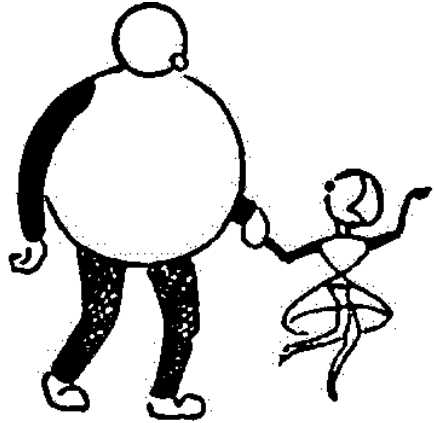
Ŝi estas Maria

Ĝi estas seĝo,
Ĝi estas besto.

Eleganta **sinjorino** iras kun infano. Ŝi estas eleganta.

Dika sinjoro iras kun infanino. Li estas dika.

Kiu estas eleganta? Ŝi, la sinjorino.

Kiu estas dika? Li, la sinjoro.

Kiu iras kun infano? Kiu iras kun infanino? Ĉu la eleganta sinjorino iras kun la dika sinjoro?

Alberto estas juna, forta fraŭlo.

Maria estas juna, bela fraŭlino.

Ĉu vi iras kun bela fraŭlino?

Ĉu Alberto estas juna kaj forta? Jes, li estas juna kaj forta.

Ĉu Maria estas bela fraŭlino? Jes, ŝi estas bela.

Ĉu mi estas Petro? Ne, sinjoro, vi ne estas Petro, vi estas la **instruisto**.

Ĉu vi estas la instruisto? Ne, sinjoro, mi ne estas la instruisto, mi estas **lernanto**.

Ĉu vi estas infano? Ĉu vi estas sinjoro Pérez?

Ne, mi ne estas sinjoro Pérez.

Kiu vi estas? –Mi estas...

Kiu mi estas? –Vi estas...

La libro ne estas sur la seĝo, ĝi estas sur la tablo.

La nigra kato ne kantas, ĝi dormas.

Ĉu la birdo kantas en la ĉambro? Ne, la birdo ne kantas en la ĉambro, ĝi kantas en la ĝardeno.

Ĉu vi komprenas?

Jes, mi komprenas.

VOCABULARIO

NOTA: En el vocabulario que sigue a cada lección, como en el que se encuentra al final del libro, solo se da, en la traducción de los adjetivos, el equivalente masculino (**bona** – *bueno*). Los verbos irán en infinitivo. Al buscar **kantas** se encontrará **kanti**. En los vocabularios de las lecciones las palabras están agrupadas según la categoría gramatical de la raíz.

BESTO	<i>ANIMAL</i>	ESTI	<i>SER, ESTAR</i>
BIRDO	<i>AVE, PAJARO</i>	IRI	<i>IR</i>
ĈAMBRO	<i>HABITACIÓN, CAMARA</i>	KANTI	<i>CANTAR</i>
FLORO	<i>FLOR</i>	KOMPRENI	<i>COMPRENDER</i>
FRAŬLO	<i>(UN) SOLTERO</i>	LA	<i>EL, LA, LO, LOS, LAS</i>
INFANO	<i>NIÑO</i>	MI	<i>YO</i>
INSTRUISTO	<i>MAESTRO, INSTRUCTOR</i>	VI	<i>USTED</i>
KATO	<i>GATO</i>	LI	<i>L</i>
ĜARDENO	<i>JARDÍN</i>	ŜI	<i>ELLA</i>
LERNANTO	<i>ALUMNO</i>	ĜI	<i>ELLO (él, ella) pronom. neutro</i>
MEBLO	<i>MUEBLE</i>	KAJ	<i>Y, É</i>
PAPERO	<i>PAPEL</i>	KIO	<i>QUÉ QUÉ COSA</i>
PLUMO	<i>PLUMA</i>		<i>LO CUAL</i>
SEĜO	<i>SILLA</i>	KIU	<i>QUIEN, CUAL</i>
SINJORO	<i>SEÑOR</i>		<i>EL CUAL</i>
TABLO	<i>MESA</i>		<i>LA CUAL</i>
BELA	<i>BELLO</i>	EN	<i>EN</i>
BLANKA	<i>BLANCO</i>	KUN	<i>CON, EN COMPAÑÍA DE</i>
DIKA	<i>GRUESO, GORDO</i>	SUR	<i>SOBRE</i>
ELEGANTA	<i>ELEGANTE</i>	ANKAŬ	<i>TAMBIÉN</i>
FORTA	<i>FUERTE</i>	JES	<i>SÍ</i>
JUNA	<i>JOVEN</i>	NE	<i>NO</i>
NIGRA	<i>NEGRA</i>		
DORMI	<i>DORMIR</i>		

LA INSTRUISTO PAROLAS

FEMENINO Y MASCULINO. En español decimos *(la) silla, (el) banco*, atribuyendo sexo a cosas inanimadas. En Esperanto la lógica y la simplificación se restablecen: el sexo sólo se indica en el nombre cuando éste evidentemente lo exprese –ser humano y animales–. Los demás nombres, por consiguiente, serán neutros: **(la) seĝo, (la) benko**, o reemplazados por el pronombre neutro **ĝi**. También el adjetivo es neutro: **bona infano, bona infanino**.

El género gramatical no existe en Esperanto.

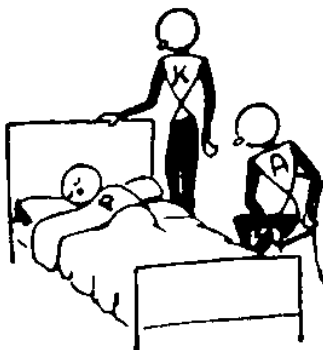
ARTÍCULO INDETERMINADO no existe en Esperanto: **sur la tablo estas libro** - *sobre la mesa hay un libro*.

Ĝi es pronombre neutro. Reemplaza al nombre de las cosas: **la libro ne estas nigra, ĝi (la libro) estas blanka**. Y también como en inglés, se lo emplea cuando nos referimos en general, a niños pequeños o animales – **la birdo ne parolas, ĝi (la birdo) kantas**.

ESTAS traduce a ser, estar y haber: *El libro es bello* – **la libro estas bela**; *el libro está sobre la mesa* – **la libro estas sur la tablo**; *sobre la mesa hay un libro* – **sur la tablo estas libro**.

IN. El sufijo **-in** forma los femeninos: **sinjoro** – *señor*; **sinjorino** – *señora*; **kato** – *gato*, **katino** – *gata*. Observe que el sufijo va colocado entre la raíz y la terminación gramatical: **kat-in-o**. Recordemos los femeninos castellanos *gallo* – *gallina*, *héroe* – *heroína*.

2-a LECIONO

Karlo estas **sana**. Alberto ankaŭ estas sana.

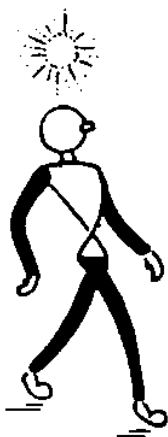
Petro ne estas sana, li estas malsana.

Petro **kuŝas** en la **lito**. Karlo **staras**.

Alberto **sidas** sur seĝo.

Kiu estas malsana? Kiu kuŝas? Kiu sidas? Kiu staras? Ĉu vi estas sana? Ĉu vi kuŝas? Ĉu la instruisto sidas? Ĉu vi sidas sur lito? Sur kio vi sidas? Ĉu lito estas besto? Kio estas lito?

La fraŭlo estas forta, sana, **gaja**; li estas juna.

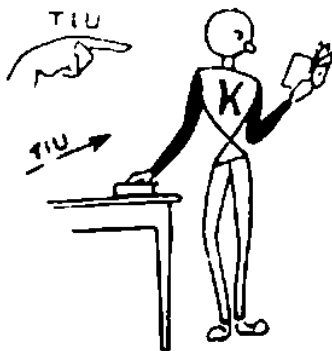

La sinjoro estas malforta, malsana, malgaja; li estas maljuna.

Kia estas la fraŭlo?
Kiu estas forta?
Kia estas la maljuna sinjoro?
Kiu estas malforta?
Kia estas Petro?

Tiu sinjoro estas Karlo.
 Kiu li estas?
 Tiu sinjoro ne sidas, li staras.
 Tiu sinjoro ne kantas, li **legas**.
 Kio estas en la mano de Karlo?

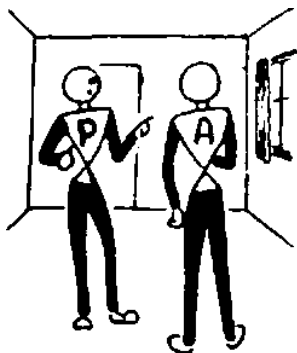

Tio estas arbo. Tiu arbo staras.
 En la mano de Petro estas floro.
 Tiu floro estas **rozo**, bela, **ruĝa**
 rozo.
 Kio estas tio? Kia estas la rozo?

Tio ankaŭ estas arbo. Tiu
 arbo ne staras, ĝi kuŝas. Tiu
 arbo estas **verda**. Blanka
 papero kuŝas sur la tablo.

Kio kuŝas? Ĉu la arbo estas ruĝa?

Petro diras: Mi estas en la ĉambro
 kaj ankaŭ vi, Alberto, estas en la
 ĉambro.

Mi kaj vi estas en la ĉambro: ni
 estas en la ĉambro. Kiuj estas en la
 ĉambro?

Maria diras: Mi estas en la ĉambro. **Vi**, Petro kaj Alberto, ankaŭ estas en la ĉambro.

Alberto diras: Rodolfo kaj Ana ne estas en la ĉambro, **ili** estas en la ĝardeno.

Unu (1) **pomo**. Ĝi estas malbela, **malbona frukto**.

Du (2) pomoj. Ili estas belaj, bonaj fruktoj.

Kia estas la pomo?

Kiaj estas la du pomoj?

Unu kaj unu estas du.

Unu pomo kaj unu pomo estas du pomoj.

Ĉu la libroj estas en la biblioteko? Jes, ili estas en la biblioteko.

Rodolfo kaj Ana ne sidas en la ĉambro, ili **parolas** en la ĝardeno. Ili estas gajaj. Ili estas bonaj amikoj. Ili parolas en la simpla, facila, bela Esperanto. Ili estas modernaj.

Ĉu vi komprenas?, diras la instruisto.

Jes, ni komprenas, diras la lernantoj.

VOCABULARIO

AMIKO	<i>AMIGO</i>	VERDA	<i>VERDE</i>
ARBO	<i>ÁRBOL</i>	KUŜI	<i>YACER, ESTAR ACOSTADO</i>
BIBLIOTEKO	<i>BIBLIOTECA</i>	SIDI	<i>ESTAR SENTADO</i>
FRUKTO	<i>FRUTA-O</i>	STARI	<i>ESTAR DE PIE, PARADO</i>
LINGVO	<i>LENGUA, IDIOMA</i>	LEGI	<i>LEER</i>
LITO	<i>CAMA, LECHO</i>	PAROLI	<i>HABLAR</i>
POMO	<i>MANZANA</i>	UNU	<i>UNO</i>
ROZO	<i>ROSA</i>	DU	<i>DOS</i>
BONA	<i>BUENO</i>	NI	<i>NOSOTROS- AS</i>
FACILA	<i>FÁCIL</i>	VI	<i>VOSOTROS- AS</i>
GAJA	<i>ALEGRE</i>	ILI	<i>ELLOS-AS</i>
INTERNACIA	<i>INTERNACIONAL</i>	TIU	<i>ESE, AQUEL</i>
MODERNA	<i>MODERNO</i>	TIO	<i>ESO, AQUELLO</i>
NOVA	<i>NUEVO</i>	KIA	<i>QUE, CUAL</i>
RUĜA	<i>ROJO</i>		<i>(clase, cualidad)</i>
SANA	<i>SANO</i>		
SIMPLA	<i>SIMPLE</i>		

LA INSTRUISTO PAROLAS

PRONOMBRES PERSONALES. Si observamos los pronombres personales vemos que la 2-a persona del plural (**Vi**), es igual que la del singular (como en inglés y francés), y la tercera persona del plural (**Ili**) sirve para el masculino, el femenino y el neutro: **Petro kaj Karlo estas junaj – ili estas junaj; Maria kaj Ana estas belaj – ili estas belaj; la pomoj estas ruĝaj – ili estas ruĝaj.**

MAL- es un prefijo que indica idea contraria a la expresada por la raíz: **nova – malnova; juna – maljuna.**

KIA indaga siempre acerca de la cualidad, calidad, aspecto y exige un adjetivo como respuesta. **Kia ŝi estas? Bela, juna. Kia estas la pomo? Ruĝa, bona.**

SIDAS, STARAS, KUŜAS. Si comprendemos que **Petro kuŝas** significa *Pedro yace* (está acostado), comprenderemos que **Petro sidas**, es *Pedro está sentado*, y **Petro staras**, *Pedro está de pie*.

Al pronunciar palabras como **staras**, cuídese de no añadir una vocal inexistente; no diga **e-staras**. Para acostumbrarse, al pronunciar, por ejemplo, **li staras**, prolongue la **i** de **li**, uniéndola casi a la **s** de **staras**: **li-s-taras**.

Nunca diremos en castellano “**eso libro**”, sino **ese libro**, tampoco diremos en Esperanto “**tio libro**”, sino **tiu libro**; **tio estas libro** – *eso es un libro*; **tiu libro estas la nova gramatiko** – *ese libro es la nueva gramática*.

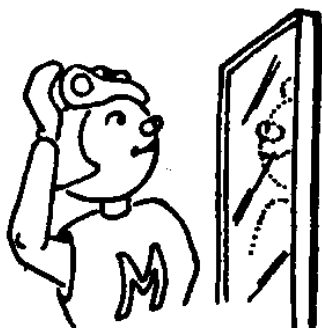
UNU POMO. En Esperanto no existe artículo indeterminado (*un, una, unos, unas*). **Sur la tablo estas libro kaj paperoj** – *sobre la mesa hay un libro y unos papeles*. En **unu pomo**, **unu** no es artículo, sino el número 1; nos referimos a la cantidad.

El plural se forma con la terminación **-j**. Recuerde que la letra **j** no agrega sílaba, y que el acento permanece en el mismo lugar: **pómo** – **pómoj**. El adjetivo concuerda en número con el sustantivo: **unu bona pomo** – *una buena manzana*; **du bonaj pomoj** – *dos buenas manzanas*.

3-a LECIONO

La **fontoplumo** estas **mia**. Mia fontoplumo estas en mia **poŝo**.

Ĉu mia fontoplumo estas en via poŝo?

La **ĉapelo** de Maria estas **eleganta**. **Ŝia** ĉapelo estas eleganta.

La **pantalono** de Karlo estas **granda**.
Lia pantalono estas granda.

Kia estas la pantalono de Karlo?

Kia estas la ĉapelo de Maria?

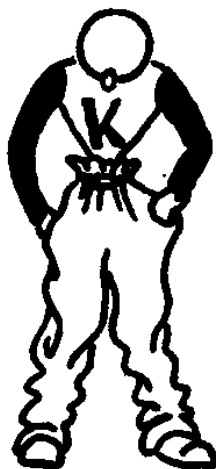
Ĉu via ĉapelo estas ruĝa?

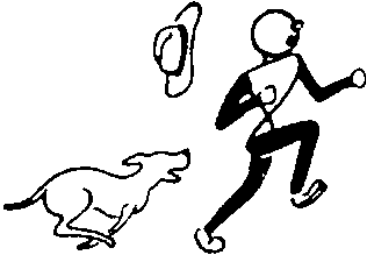
Mia amiko Petro estas en lia ĉambro.

Karlo estas amiko de Petro kaj Maria.

Li estas **ilia** amiko.

Ĉu via amiko estas bona lernanto? Ĉu via patro estas juna?

La viro kuras **antaŭ** la **hundo**. La hundo kuras **post** la viro. Ili kuras.

Ĉu la sinjoro staras? Kiu kuras post li? La ĉapelo **flugas**.

Kiu kuras antaŭ la hundo? Ĉu la birdoj flugas? Ĉu la sinjoro estas feliĉa? Kiu staras antaŭ la lernantoj?

LA DOMO

En la domo estas **unu larĝa fenestro** kaj unu mallarĝa **pordo**. **Apud** la domo alta verda arbo staras. Antaŭ la domo **pendas lampo**. **Sub** la lampo viro sidas kaj **skribas**.

Sur la blua **ĉielo tri birdoj flugas**.

Antaŭ la domo estas **vojo**. La vojo estas longa. Sur la vojo iras aŭtomobilo. **Inter** la domo kaj la vojo estas ĝardeno. La suno **brilas**, la ĉielo estas blua. Homoj kaj bestoj estas feliĉaj.

Kia estas la fenestro, la arbo, la pordo, la ĉielo, la vojo? Kio pendas? Ĉu la viro iras? Sub kio li sidas? Apud kiu vi sidas?

Viroj estas fortaj kaj malbelaj.

Virinoj estas belaj kaj **delikataj**.

Viroj kaj virinoj estas homoj.

Infanoj kaj infaninoj estas malgrandaj homoj.

HOMO =	{	Infano	Viro
	}	Infanino	Virino

En la domo estas ĉambroj, en la ĉambroj estas **muroj**, sur la muroj pendas **bildoj**.

Ĉu estas bildoj en la libro?

Ĉu vi estas viro? Ĉu vi estas forta kaj malbela?

Kiaj estas la viroj?

Ĉu estas ĝardeno antaŭ via domo?

Ĉu la homoj laboras? Ĉu la bestoj laboras?

Ĉu la homoj estas inteligentaj?

Ĝis revido!

VOCABULARIO

AŬTOMOBIL	<i>AUTOMOVIL</i>	LARĜA	<i>ANCHO</i>
BILDO	<i>FIGURA, IMAGEN</i>	LONGA	<i>LARGO</i>
ĈAPELO	<i>SOMBRERO</i>	BRILI	<i>BRILLAR</i>
ĈIELO	<i>CIELO</i>	FLUGI	<i>VOLAR</i>
DOMO	<i>CASA</i>	KURI	<i>CORRER</i>
FONTO-PLUMO	<i>PLUMA FUENTE</i>	SKRIBI	<i>ESCRIBIR</i>
FENESTRO	<i>VENTANA</i>	PENDI	<i>PENDER, ESTAR COLGADO</i>
HOMO	<i>HOMBRE (ser humano)</i>	TRI	<i>TRES</i>
HUNDO	<i>PERRO</i>	ANTAŬ	<i>ANTE, DELANTE DE</i>
LAMPO	<i>LÁMPARA</i>	APUD	<i>JUNTO A, AL LADO DE</i>
MURO	<i>MURO</i>	DE	<i>DE</i>
PANTALONO	<i>PANTALÓN</i>	INTER	<i>ENTRE</i>
PORDO	<i>PUERTA</i>	POST	<i>DESPUÉS DE,</i>
POŜO	<i>BOLSILLO</i>	SUB	<i>BAJO, DEBAJO</i>
VIRO	<i>HOMBRE (varón)</i>	ĜIS	
VOJO	<i>CAMINO, VÍA</i>	REVIDO	<i>HASTA LA VISTA</i>
ALTA	<i>ALTO</i>		
BLUA	<i>AZUL</i>		
DELIKATA	<i>DELICADO</i>		
FELIĈA	<i>FELIZ</i>		
GRANDA	<i>GRANDE</i>		

LA INSTRUISTO PAROLAS

MIA. Los adjetivos posesivos se forman añadiendo la terminación **a** a los pronombres personales: **mia** – *mi, mio, mia*; **via** – *tu, su* (de usted), *vuestro, vuestra*; **lia** – *su* (de él); **ŝia** – *su* (de ella); **ĝia** – *su* (poseedor neutro): **nia** – *nuestro, nuestra*; **ilia** – *su* (de ellos, de ellas). Como se ve, los posesivos en Esperanto son mucho más precisos que en castellano. **Su libro** puede significar: *el libro de usted, de él, de ella...* El adjetivo posesivo se comporta como cualquier adjetivo, **mia libro, miaj libroj**.

ĈIELO no debe acentuarse como “cielo”. Observe que **ĉielo** tiene 3 vocales, esto es, 3 sílabas (**ĉi-e-lo**) y que por lo tanto debe acentuarse sobre la **e**. Lo mismo ocurre con **mielo** – *miel*, y otras.

AŬTOMOBILo va con **b** labial porque esta palabra internacional ha sido sacada del francés y no del castellano.

PANTALONO va en singular. No tiene sentido poner el nombre de esta prenda en plural por el hecho de tener dos piernas, pues del mismo modo debiéramos decir “camisas”, etc. por tener dos mangas.

HOMO es *el ser humano, el hombre*. Por lo tanto este nombre carece de femenino. **Homa laboro** – *trabajo humano*. **Vira laboro** – *trabajo de hombre, de varón*. **Virina laboro** – *trabajo femenino*.

4-a LECIONO

–Fraŭlino, ĉu vi dormas en la ĝardeno?

–Ne, sinjoro, mi ne dormas en la ĝardeno, sed en ĉambro.
En dormoĉambro. Ĉambro por dormi estas dormoĉambro.

–Ĉu vi manĝas en dormoĉambro?

–Ne, sinjoro, sed en la manĝoĉambro.

KIE vi dormas? Kie estas la litoj? Kie la birdoj dormas?
Kie ni estas?

Tablo por skribi estas skribotablo.

Vi manĝas sur manĝotablo kaj laboras sur labortablo.

Sur la maro iras multaj ŝipoj:
velŝipoj, **vaporŝipoj**, **motorŝipoj**,
militŝipoj.

Tie laboras fortaj **maristoj**.

–Ĉu vi laboras sur ŝipo, sur la blua, bela maro?

–Ne, sinjoro, mi laboras en ĉambro kun multaj paperoj. Mi estas **oficisto** kaj laboras en **oficejo**. Mi skribas per **skribmaŝino**.

–Ĉu vi skribas per **elektra** skribmaŝino?

–Ne, mi skribas per simpla kraĵono, sed en mia **hejmo** mi **lavas** per elektra lavmaŝino. Mi lavas per **varma akvo**.

En la maro la akvo ne estas varma, ĝi estas malvarma.

Kio estas en la maro? Tie estas **fiŝoj**.

La fiŝoj estas bestoj, kiuj vivas en la maro. Ili ne flugas, sed naĝas.

Kio estas en la taso? En la taso estas varma **kafo**. En la nigra kafo estas blanka, **dolĉa sukero**.

Ankaŭ la **koro** de la fraŭlinoj estas dolĉa kaj varma.

Ĉu la kafo estas en la ĉapelo? Kie estas la kafo?

Ĉu vi **povas** naĝi? Ĉu la fiŝoj **povas** paroli? Ĉu vi povas paroli en Esperanto? Kiu povas paroli?

Kie vivas la fiŝoj? Kie vi naĝas? Ĉu la malvarma **kafo** estas bona?

Kiu, kio, kie, kia, estas **demandaj vortoj**.

Kiu li estas? –Li estas sinjoro Pérez.

Kio li estas? –Li estas dentisto.

Kie li estas? –Li estas en la ĝardeno.

Kia estas sinjoro Pérez? –Li estas alta, blonda, juna, bonkora.

Kiu vi estas? Kie vi estas?

Kio vi estas? Kia vi estas?

VOCABULARIO

AKVO
ĈOKOLADO
FIŜO
HEJMO
KAFO
KORO
KRAJONO
MARO
MAŜINO
MILITO
MOTORO
OFICEJO
SUNO
SUKERO
ŜIPO
TASO

AGUA
CHOCOLATE
PEZ
HOGAR
CAFÉ
CORAZÓN
LÁPIZ
MAR
MÁQUINA
GUERRA
MOTOR
OFICINA
SOL
AZÚCAR
BARCO
TAZA

TEO
VAPORO
VELO
BLONDA
BRUNA

DOLĈA
ELEKTRA
MULTAJ
SIMPLA
VARMA
LABORI
LAVI
LERNI
MANĜI
NAĜI

TÉ
VAPOR
VELA (de barco)
RUBIO
MORENO,
MARRÓN

DULCE
ELÉCTRICO
MUCHOS
SIMPLE
CALIENTE
TRABAJAR
LAVAR
APRENDER
COMER
NADAR

POVI PODER
VIVI VIVIR

KIE DONDE
TIE ALLÍ, ALLÁ

LA INSTRUISTO PAROLAS

PALABRAS COMPUESTAS. Al formar palabras compuestas la raíz principal va detrás, y la raíz que hace de calificativo se coloca delante: **lavmašino** – *máquina de lavar*; **vaporšipo** – *barco* (idea principal) *a vapor* (califica la idea de barco).

DORMĈAMBRO es una palabra difícil de pronunciar. En casos como éste agregamos una terminación (o, a, e, i, etc.) a la primera raíz: **dormoĉambro**, **skribtablo** = **skribotablo**, etc.

dormoĉambro – *dormitorio*.
manĝoĉambro – *comedor*.
laborĉambro – *habitación de trabajo*.
skribotablo – *(mesa) escritorio*.
velšipo – *barco de vela*.
lernolibro – *libro de enseñanza*.

Esas palabras compuestas son sustantivos, pero también pueden formarse adjetivos, verbos, etc.

bonkora – *bondadoso* (de buen corazón).
marblua – *azul marino*.
ĉielblua – *azul celeste*.
mašinlavi – *lavar a máquina*.
marbluo – *sería el nombre de este color*. (el azul marino).

-IST es un sufijo que indica oficio, profesión: **dentisto** – *dentista*; **maristo** – *marin(er)ero*; **laboristo** – *trabajador, obrero*; **instruisto** – *maestro*; **instruistino** – *maestra*.

SED – pero, sino (conjunción adversativa): **la domo estas nova, sed ĝi ne estas moderna** – *la casa es nueva, pero no es moderna*. **Mi ne dormas en la ĝardeno, sed en dormoĉambro** – *yo no duermo en el jardín, sino en un dormitorio*.

PER – por medio de, con. **Mi skribas per kraĵono** – *yo escribo con (por medio de) un lápiz*. Pero recuerde: **Mi parolas kun Petro** – *yo hablo con Pedro*; **Karlo iras kun Maria** – *Carlos va con (en compañía de) María*.

POR – para. **Tablo por skribi** – *mesa para escribir*; **tio estas por li** – *eso es para él*.

5-a LECIONO

Sur la ĉielo brilas la **steloj** kaj la **luno**.

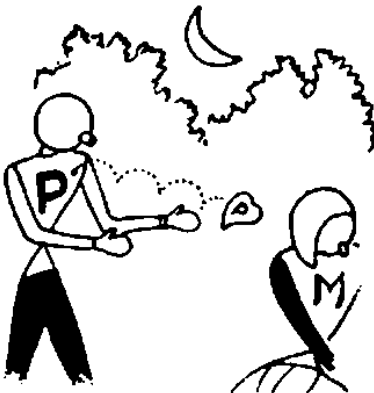
En la bela ĝardeno, inter la grandaj, malnovaj arboj kaj **lago promenas** Petro kaj Maria.

Petro estas juna kaj forta. Maria estas juna kaj bela.

Maria sidas sur **benko**.

Petro ne sidas; li staras kaj **rigardas**. Lia koro estas varma.

Petro rigardas → **Marian**.
(Ankaŭ la luno rigardas inter la arboj)

La koro de Petro estas birdo; ĝi flugas.

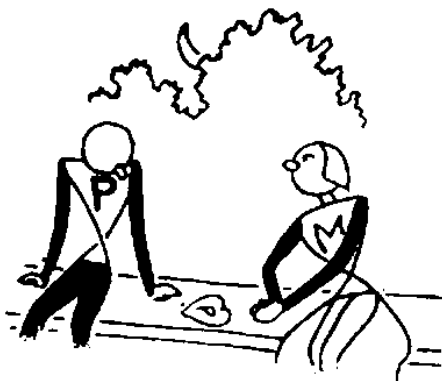
Petro amas. Petro amas Marian.

Petro ankaŭ sidas sur la benko, apud Maria.

Ili ne parolas.

Maria rigardas Petron.

La koro de Maria ankaŭ estas birdo kaj flugas.

Ankaŭ Maria amas Petron!

Nun Petro parolas. Li diras tre belan **frazon**:

“Mi amas vin!”

“Ĉu vi amas min, Maria?”

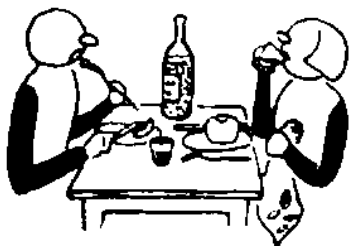
La fraŭlino **respondas**: “Jes, mi amas vin!”

Ili estas feliĉaj, tre feliĉaj, iliaj koroj **dancas** kaj kantas.

Li **kisas** ŝin kaj ŝi kisas lin. La luno kaj la steloj ankaŭ dancas.

Kiun rigardas Petro? –Marian.
 Kiun amas Petro? –Marian.
 Kiun Petro kisas? –Marian.
 Kiun Maria amas? –Petron.
 Kiun Maria kisas? –Petron.
 Kiu amas Marian? –Petro.
 Kiu amas Petron? –Maria.

Ĉu Petro kisas la katon? Ĉu Maria kisas vin? Kiu promenas kun Maria? Kie ili promenas? Ĉu tie estas arboj kaj benko? Kio brilas sur la ĉielo?

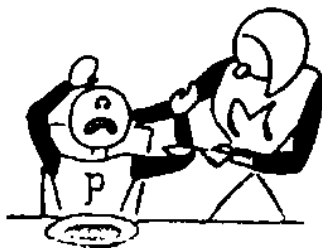
La sinjorino **trinkas vinon**.
 En la **botelo** estas vino.
 Kion trinkas la sinjorino?
 Kio estas en la botelo?
 La sinjoro manĝas pomon.
 Sur la tablo estas pomo.
 Kion manĝas la sinjoro?
 Kio estas sur la tablo?

La **patrino ordonas**: Manĝu la **supon!**

La infano ne **ŝatas** la supon.

Kiu ordonas? Kion ŝi diras? Ĉu vi ŝatas la supon? Ĉu vi ŝatas la malvarman kafon?

La instruisto ordonas: legu la lecionon!

La patrino **donas** supon al infano.

Kiu donas supon? Kion donas la patrino? Al kiu ŝi donas supon?

La maljuna sinjoro amas la blondan fraŭlinon, sed la blonda fraŭlino ne amas la maljunan sinjoron...

Kiun li amas? Kiun ŝi ne amas?

Ĉu katoj kaj hundoj estas bonaj amikoj?

Sed mi kaj vi estas esperantistoj: ni estas bonaj amikoj.

Donu al mi vian manon!

VOCABULARIO

BENKO	<i>BANCO (asiento)</i>	DONI	<i>DAR</i>
BOTELO	<i>BOTELLA</i>	FARI	<i>H A C E R</i>
FRAZO	<i>FRASE</i>	KISI	<i>BESAR</i>
LAGO	<i>LAGO</i>	LEGI	<i>LEER</i>
LECIONO	<i>LECCIÓN</i>	ORDONI	<i>ORDENAR, MANDAR</i>
LUNO	<i>LUNA</i>	PROMENI	<i>PASEAR</i>
PATRO	<i>PADRE</i>	RESPONDI	<i>RESPONDER</i>
SUPO	<i>SOPA</i>	RIGARDI	<i>MIRAR</i>
VINO	<i>VINO</i>	ŜATI	<i>GUSTAR DE</i>
AMI	<i>AMAR</i>	TRINKI	<i>BEBER</i>
DANCI	<i>DANZAR</i>	TRE	<i>MUY</i>
DIRI	<i>DECIR</i>	NUN	<i>AHORA</i>

LA INSTRUISTO PAROLAS

PETRO AMAS... Si en castellano dijésemos:

Pedro ama María,

no sabríamos quién ama a quién. Pero como es muy importante poder diferenciar el que ejecuta una acción (sujeto del verbo) del que la sufre (complemento directo), todas las lenguas se valen de algún artificio para lograrlo. En castellano señalamos el caso acusativo en los sustantivos por medio de la preposición *a*.

Pedro ama a María, a María ama Pedro.

Pero tratándose de pronombres personales el método varía; usamos aquí pronombres con otras formas.

El la ama, ella lo ama.

Es decir, que para señalar al actor de la acción (sujeto) usamos las formas: *yo, tú, él, ella, nosotros, vosotros, ellos, ellas*, y para indicar al que subre la acción expresada por el verbo (complemento directo) usamos: *me, te, lo, la, nos, os, los, las*.

En esperanto una sola forma indica el complemento directo en nombres y pronombres: la terminación **n**.

Li amas ŝin.

Petro amas Marian.

En castellano puedo decir *tú me amas* (sujeto – complemento – verbo), pero no *tú amas me, amas tú me, ...* En Esperanto gracias a esta feliz terminación **n** el orden es libre, simplificando grandemente la sintaxis (ordenación de las palabras).

Vi amas min, vi min amas, min vi amas, amas vi min, amas min vi, etc. Y el significado será siempre el mismo, aunque la forma más corriente sea **vi amas min**.

Los adjetivos concuerdan en caso con los sustantivos:

Mi manĝas du ruĝajn pomojn. Mi manĝas ruĝan pomon.

Pronuncie *ojn* como “*oin*” en *boina*, conservando el acento en la sílaba anterior: **pómojn.**

Para el caso de que Ud. nunca haya estudiado una lengua extranjera, vamos a recordarle una simple fórmula para saber si el verbo de una oración exige o no el caso acusativo.

1 – Busque el verbo de la oración.

2 – Busque la persona o cosa que ejecuta la acción que el verbo expresa, y tendrá el sujeto.

3 – Busque la persona o cosa directamente afectada por esa acción y tendrá el complemento directo.

O de otro modo, si tomamos la oración:

El perro muerde al gato.

y, hallado el verbo (*muerde*) preguntamos: ¿quién es el que (*muerde*)? tendremos el sujeto (*el perro*). Y luego ¿qué es lo que muerde (*el perro*)?, la respuesta nos dará el complemento directo (*el gato*). Se dice también que “*perro*” está en caso nominativo y “*gato*” en caso acusativo, que son los dos únicos casos que existen en Esperanto.

KIUN, KION. Los pronombres interrogativos **kiu, kio**, cuando reemplazan a un nombre en acusativo toman la **n** final.

Kiu estas en la ĉambro? – *¿Quién está en la habitación?*

Kiun vi vidas en la ĉambro? – *¿A quién ve Ud. en la habitación?*

Kiujn vi vidas? – *¿A quiénes ve Ud.?*

Al pronunciar **kiujn**, recuerde que el acento permanece sobre la antúltima vocal: **kí-ujn.**

Kio estas sur la tablo? – *¿Qué hay sobre la mesa?*

Kion vi vidas sur la tablo? – *¿Qué ve Ud. sobre la mesa?*

ŜATI. Note que **ŝati** es verbo transitivo, como *apreciar*: **mi ŝatas Petron** – *yo aprecio a Pedro*. **Malŝati** es *despreciar, sentir disgusto*: **mi malŝatas tiun homon** – *yo desprecio a ese hombre*, **mi malŝatas la tabakon** – *me disgusta el tabaco*.

AL es una preposición que traduce a *a, hacia*. Se la usa para señalar el complemento indirecto:

Petro • donas • floron • al • Maria.

(sujet.) • (verbo) • (comp. directo) • (prep.) • (comp. indirect.)

No confunda la preposición **al** del Esperanto, con la contracción castellana *al* (= *a él*), que se traduce **al la**.

Li iras al la maro – *él va al mar.*

Li iras al la montoj – *él va a las montañas.*

-U. La terminación **-u** forma el modo imperativo-volitivo.

LEGU! – *Lee!* **Estu gaja; kantu kaj dancu!** – *Sé alegre; canta y baila!* **Lernu vian lecionon!**

6-a LECIONO

- Kiu tago estas **hodiaŭ**?
- Hodiaŭ estas **sabato**.
- Kiu tago estis **hieraŭ**?
- Hieraŭ estis **vendredo**.
- Ĉu vi estas infano?
- Ne, mi ne estas infano, mi estis infano.

Hieraŭ mi estis en la razejo. Tie laboras la razisto.

Li razis mian **barbon** per **razilo** kaj **tondis** mian **harojn** per **tondilo**. Li ankaŭ **kombis** min per **kombilo**.

Kie mi estis hieraŭ?

Ĉu vi ankaŭ vizitis hieraŭ la raziston?

Per kio laboras la razisto?

Kion li faras?

Ĉu vi legis hodiaŭ la ĵurnalon?

Kion vi faris hieraŭ?

Apud la razejo estas la panejo. Tie laboras la panisto. Li **vendas** panon kaj **kukojn**.

Ĉu vi ŝatas la kukojn? Ĉu la razisto vendas panon? Kiu vendas panon? Kie oni vendas panon?

Ĉu la klientoj vendas panon? -Ne, ili **aĉetas** panon.

Ĉu vi aĉetas panon? Ĉu vi aĉetis aŭtomobilon?

Mi sentas apetiton. Me deziras manĝi panon, sed la pano estas granda, mi ne povas manĝi ĝin, mi devas ĝin **tranĉi**.

–Ĉu vi tranĉas la panon per tondilo?

–Ne, mi tranĉas ĝin per **tranĉilo**, kaj per **segilo** mi segas **lignon**.

Ĉu vi povas segi lignon per kombilo?

Hodiaŭ estas sabato kaj **morgaŭ** estos **dimanĉo**. Morgaŭ mi vizitos la Esperanto-**Klubon**. Tie mi **trovos** miajn amikojn kaj parolos kun ili. Mi ankaŭ rigardos la internaciajn **revuojn**.

Ĉu vi venos kun mi morgaŭ?

Kiujn mi trovos tie?

Kion mi faros?

Kion mi rigardos?

Hodiaŭ estas sabato, hieraŭ estis vendredo, antaŭhieraŭ estis **ĵaŭdo**.

Kiu tago estis antaŭhieraŭ?

Morgaŭ estos dimanĉo kaj postmorgaŭ estos **lundo**.

Ĉu vi laboros morgaŭ?

Ĉu dimanĉo estas bela tago?

Kion vi faros postmorgaŭ? Ĉu vi vizitos vian amikon? Ĉu via amiko vizitos vin?

Petro diris al Maria: Mi amis, amas kaj amos vin!

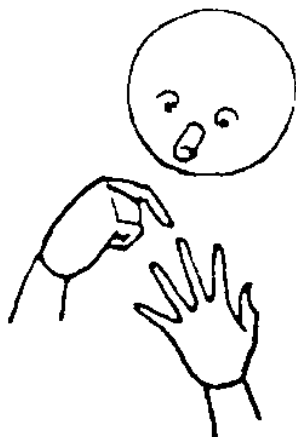
Mi kalkulas la fingrojn de mia mano: unu, du, tri, kvar, kvin.

Kalkulu la fingrojn de via dekstra mano.

Ĉu ankaŭ via maldekstra mano havas kvin fingrojn?

Kion tenas la razisto en la dekstra mano? Kion li tenas en la maldekstra?

Ĉu la razisto havas kvin harojn sur la kapo?

Antaŭ la **parko** estas la nova lernejo. Tie la infanoj lernas legi, skribi kaj kalkuli. Ili ankaŭ lernas Geografion kaj Historion.

En moderna segejo la laboristoj segas lignon per elektraj segiloj.

Ĉu vi ŝatas danci en dancejo?

Ĉu vi estas perfekta esperantisto?

Ni, mi ne estas, sed mi estos perfekta esperantisto.

VOCABULARIO

APETITO	<i>APETITO</i>	DEKSTRA	<i>DERECHA</i>
BARBO	<i>BARBA</i>	AĈETI	<i>COMPRAR</i>
FINGRO	<i>DEDO</i>	DEZIRI	<i>DESEAR</i>
HARO	<i>CABELLO, PELO</i>	KALKULI	<i>CALCULAR, CONTAR</i>
ĴURNALO	<i>PERIÓDICO</i>	KOMBI	<i>PEINAR</i>
KUKO	<i>PASTEL, TORTA, MASA</i>	RAZI	<i>AFEITAR, RASURAR</i>
KLIENTO	<i>CLIENTE</i>	SEGI	<i>ASERRAR</i>
KLUBO	<i>CLUB</i>	SENTI	<i>SENTIR</i>
LIGNO	<i>MADERA, LEÑA</i>	TONDI	<i>CORTAR CON TIJERA</i>
MANO	<i>MANO</i>	TRANĈI	<i>CORTAR</i>
PANO	<i>PAN</i>	TROVI	<i>ENCONTRAR</i>
PARKO	<i>PARQUE</i>	VENDI	<i>VENDER</i>
PORKO	<i>CERDO, PUERCO</i>	VIZITI	<i>VISITAR</i>
RAZEJO	<i>PELUQUERÍA</i>		
REVUO	<i>REVISTA</i>		
TAGO	<i>DÍA</i>		

La tagoj de la semajno

LUNDO	<i>LUNES</i>	HODIAŬ	<i>HOY</i>
MARDO	<i>MARTES</i>	HIERAŬ	<i>AYER</i>
MERKREDO	<i>MIÉRCOLES</i>	MORGAŬ	<i>MAÑANA</i>
ĴAŬDO	<i>JUEVES</i>		
VENDREDO	<i>VIERNES</i>		
SABATO	<i>SÁBADO</i>	KVAR	<i>CUATRO</i>
DIMANĈO	<i>DOMINGO</i>	KVIN	<i>CINCO</i>

LA INSTRUISTO PAROLAS

-EJ es un sufijo que indica *lugar destinado a algo*, o *apropiado para algo*: **lerni** – *aprender*, **lernejo** – *escuela*; **laborejo** – *lugar de trabajo, taller*; **lavejo** – *lavadero*; **kafejo** – *un café*; **pordo** – *puerta*, **pordisto** – *portero*, **pordistejo** – *portería*.

-IL, sufijo que indica *instrumento, aparato, utensilio* (recuerde *utens-il-io*): **tranĉi** – *cortar*, **tranĉilo** – *cuchillo*; **kombi** – *peinar*, **kombilo** – *peine*.

-IS, -OS, son las terminaciones del *pasado* y *futuro* respectivamente, de todos los verbos.

mi faris, *yo hice* – **mi faros**, *yo haré*.

mi faris, *tú hiciste* – **vi faros**, *tú harás*.

ni faris, *nosotros hicimos* – **ni faros**, *nosotros haremos*.

Unu, du, tri, kvar, kvin. La combinación **kv** – **kvar, kvin**, es la versión eslava de la forma latina “qv”.

VERBOS TRANSITIVOS E INTRANSITIVOS. Si aplicando el método visto en la lección anterior analizamos la frase “*Juan duerme en la cama*”, y preguntamos: *¿Quién duerme?*, obtendremos el sujeto: “*Juan*”. Pero si continuamos aplicando nuestro método y preguntamos: “*qué es lo que Juan duerme*” no hallaremos contestación lógica, y es que la acción de dormir no pasa de Juan; él mismo es el principio y fin de la acción expresada en el verbo. Se dice entonces que estos verbos son *intransitivos*, y no irán seguidos de complemento directo.

Son también verbos intransitivos –o neutros– **esti, morti, vivi, ekzisti, resti** – *ser, estar, morir, vivir, existir, permanecer*, y otros que denotan estado o actividad que no sale del sujeto.

7-a LECIONO

Kiel vi fartas, amiko?

Mi fartas bone, **dankon**, kaj vi?

Mi estas sana, sed mia frato ne fartas bone, li havas gripon.

Ĉu li estas **grave** malsana?

Ne, sinjoro, lia malsano ne estas grava.

Jen du veturiloj: unu moderna kaj alia malmoderna; **aeroplano** kaj **ĉaro**.

Kia estas la aeroplano?

Moderna, **rapida**, **komforta**.

Kia estas la ĉaro?

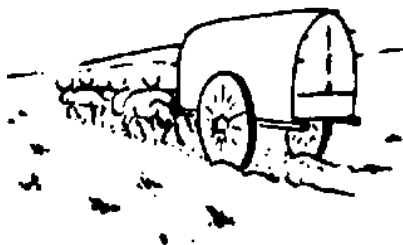
Kio **movas** la aeroplanon?

La motoroj.

Kio movas la ĉaron? La bovoj.

Kiel flugas la aeroplano? Rapide, tre rapide.

Kiel iras la bovĉaro?

Ĉu la modernaj homoj veturas per bovĉaro?

Ĉu vi veturas per aeroplano?

Kiel kantas la kanario? – Bele.

Kiel vi kantas? Kiel vi lernas?

La bela birdo flugas rapide.

Kia estas la birdo? Kiel ĝi flugas?

La rapida birdo flugas bele?

Kia estas la birdo? Kiel ĝi flugas?

Petro diras al Maria: “Vi estas bela kiel floro. Viaj kisoj estas dolĉaj kiel mielo. Sed via patro estas forta kiel bovo”.

Kie loĝas Karlo?

Li loĝas **proksime** de la parko.

Ĉu vi **ofte** vizitas lin?

Jes, mi vizitis lin antaŭhieraŭ, hieraŭ, hodiaŭ kaj ankaŭ mi vizitos lin morgaŭ, postmorgaŭ... Mi vizitas lin **ĉiutage**.

Ĉu vi aĉetas ĉiutage ĵurnalon?

Ĉu vi razas vin ĉiutage? Ĉu vi lavas vin ĉiutage?

Mi havas lernolibron, vi ankaŭ havas lernolibron, kaj li, kaj ŝi ankaŭ havas lernolibron. **Ĉiu** lernanto havas unu lernolibron; sur ĉiu seĝo sidas unu lernanto.

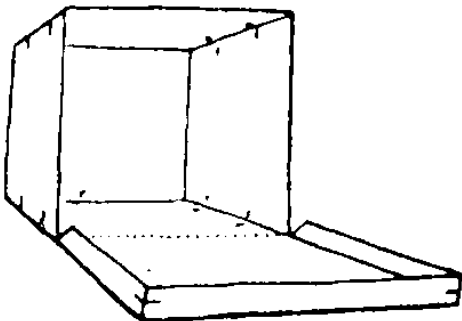
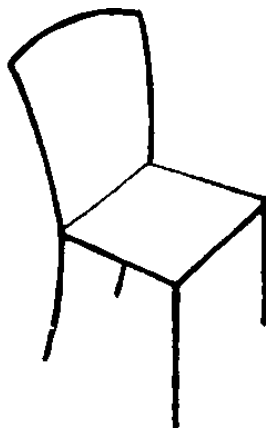
Jen estas seĝo.

—Ĉu **iu** sidas sur tiu seĝo?

—Ne, sinjoro, **neniu** sidas sur tiu seĝo.

Ĉu iu lernanto staras? Ne, ĉiuj lernantoj sidas.

Ĉu iu ne komprenas? Ne, sinjoro, ni ĉiuj komprenas.

Jen **skatolo**.

—Ĉu la skatolo estas **plena**?

—Ĉu estas **io** en la skatolo?

—Ne, la skatolo estas malplena; en la skatolo estas **nenio**.

–Kie estas la libroj, **kajeroj** kaj plumoj?

–**Ĉio** estas sur la tablo.

En la hejmo Maria faras **ĉion**, sed Ana faras nenion.

Dialogo kun infano.

–Kion vi faras, Roberto.

–Nenion.

Kaj vi, Karlo?

Mi **helpas** Roberton.

–Ĉu vi bone kalkulas? Ĉu vi povas kalkuli la fingrojn de viaj du manoj?

–Jes, mi povas kalkuli: unu, du, tri, kvar, kvin...

–Mi helpos vin: ses, sep, ok, naŭ, dek.

–Tre bone. En la du manoj estas dek fingroj.

–Kiel respondas la bona lernanto?

La bona lernanto respondas forte, kuraĝe kaj elegante.

VOCABULARIO

BOVO	<i>BUEY</i>	FARTI	<i>ESTAR DE SALUD</i>
ĈARO	<i>CARRO</i>	HAVI	<i>TENER, POSEER</i>
GRIPO	<i>GRIPE</i>	HELPI	<i>AYUDAR</i>
KAJERO	<i>CUADERNO</i>		
MIELO	<i>MIEL</i>	OFTE	<i>FRECUENTE- MENTE</i>
SKATOLO	<i>CAJA</i>		
		KIEL	<i>CÓMO, DE QUE MODO</i>
GRAVA	<i>IMPORTANTE, GRAVE</i>	IO	<i>ALGO,</i>
KURAĜA	<i>VALIENTE</i>		<i>ALGUNA COSA</i>
KOMFORTA	<i>CONFORTABLE</i>	IU	<i>ALGUIEN, ALGUNO-A</i>
LASTA	<i>ÚLTIMO</i>		
PLENA	<i>LLENO, COMPLETO</i>	ĈIO	<i>TODO</i>
PROKSIMA	<i>PRÓXIMO</i>	ĈIU	<i>CADA (UNO-A)</i>
RAPIDA	<i>RÁPIDO</i>	NENIO	<i>NADA</i>

NENIU	<i>NADIE, NINGUNO-A</i>
JEN	<i>HE AQUÍ</i>
ALIA	<i>OTRO, OTRA</i>
TRI	3
KVAR	4

KVIN	5
SES	6
SEP	7
OK	8
NAŬ	9
DEK	10

LA INSTRUISTO PAROLAS

ADVERBIO. Antes de ir a escuchar a un cantante, deberíamos saber como ese cantante canta. La palabra que habrá de decidirmos es un adverbio: bien, mal, regular. En Esperanto el adverbio termina en **-e**, que corresponde al final *-ente*, en que terminan muchos adverbios castellanos: **rapide** – *rápidamente*, **facile** – *fácilmente*, etc.

La bona sinjorino kantas bele.

La buena señora kanta bellamente.

La bona sinjorino kantas bone.

La buena señora canta bien.

El adverbio contesta a una de estas tres preguntas: *¿Cómo?* *¿Cuándo?* *¿Dónde?*, es decir, que hay *adverbios de modo* (bien), *de tiempo* (ayer), y *de lugar* (aquí).

KIEL VI FARTAS? – *¿Cómo se encuentra Ud. de salud?* Estas preguntas, como todas las que comiencen con **kiel**, exigen un adverbio como respuesta: **bone**, **nebone**, **malbone** – *bien, regular, mal*.

Hay en Esperanto algunos adverbios simples, no derivados, que no llevan la terminación **-e**: **hieraŭ**, **morgaŭ**...

KIO, KIU, KIE, IO, IU. Seguramente habrá Ud. observado que muchas de esas palabritas tan útiles, como **kio**, **kiu**, **kie**, **ie**, **io** tienen un marcado aire de familia. Y, en efecto, todas estas palabras y algunos miembros más, forman la importante e imprescindible familia de las palabras correlativas. Esta familia, además, se caracteriza por su armonía; obsérvela formando cuadro:

	Indefinidos	Interrogativos y relativos	Demostrativos	Colectivos	Negativos
Individuo	iu	kiu	tiu	ĉiu	neniu
Cosa	io	kio	tio	ĉio	nenio
Lugar	ie	kie	tie	ĉie	nenie
Cualidad	ia	kia	tia	ĉia	nenia

De modo que si **iu** significa *individuo indefinido, alguien, alguno*, **kiu** será *quién, cual*; **tiu**, *esa, ese, aquel, aquella*; **ĉiu**, *cada, todo, (ĉiuj, todos, todas)*; **neniu**, *nadie, ninguno, ninguna*.

La serie **ia** la constituyen adjetivos que concuerdan en número y en caso con el sustantivo:

MI MANGĜAS ĈIAN FRUKTON – *Yo como toda clase de frutas.*

La serie **ie** son *adverbios de lugar*, y con **-n** final indican *dirección*.

Kie vi estas? – *¿Dónde está usted?*

Kien vi iras? – *¿Adónde va usted?*

La serie **iu** indica *individuo o cosa individualizada*. Son pronombres y por lo tanto admiten la “**j**” del plural y la “**n**” del acusativo.

Tiuj, kiujn vi vidas, estas miaj amikoj.

Esos, que Ud. ve, son mis amigos.

También son pronombres los de la serie **io**, *cosa, el objeto (como un todo)*. No llevarán, por consiguiente, la **j** del plural, pero si podrán llevar la **n** del acusativo.

Tio, kion vi bezonas estas en la skatolo.

Lo (eso) que (lo cual) Ud. necesita está en la caja.

VETURILO es *un vehículo*. **Aeroplano, ŝipo, ĉaro, biciklo, estas veturiloj. Mi veturis per aŭtobuso kun mia amiko. Veturilo = ilo por veturi.**

ESTAS NENIO. En castellano se suelen usar dos negaciones con el mismo fin: *no hay nada, no vino nadie, no está en ningún lado*. Lógicamente una negación debiera anular a la otra. En Esperanto la lógica queda restablecida: en una oración irá sólo una negación: **estas nenio** – *no hay nada*, **neniu venis** – *no vino nadie*; **ĝi** (**li, ŝi**, etc.) **estas nenie** – *no está en ningún lado*; **mi havas nenion** – *no tengo nada*.

8-a LECIONO

–Vi **jam scias** kalkuli la fingrojn de viaj du manoj.

–Ĉu vi povas **nun** kalkuli la fingrojn de la du manoj kaj de la du **piedoj**?

–**Mi ne scias**... Ĉu vi povas helpi min?

–Jes, amiko: dek unu, dek du, dek tri, dek kvar, dek kvin, dek ses, dek sep, dek ok, dek naŭ, dudek.

–**Kiom da** fingroj vi havas?

–Mi havas dudek fingrojn.

–Kiom da lernantoj estas en la klaso?

–En la klaso estas dudek unu (21) lernantoj.

22	dudek du	80	okdek
23	dudek tri	90	naŭdek
29	dudeknaŭ	100	cent
30	tridek	101	cent unu
40	kvardek	199	cent naŭdek naŭ
50	kvindek	200	ducent
60	sesdek	1.000	mil
70	sepdek	1.000.000	miliono

Kaj nun ĉu vi povas kalkuli de unu ĝis miliono?

Ni vivas en la jaro dumil kvin 2005.

Kiom da haroj vi havas sur la kapo?

Ĉu vi povas kalkuli ilin?

Kiom da pordoj, fenestroj, muroj estas en la ĉambro?

Ĉu vi povas lerni Esperanton en unu tago?
Sep tagoj faras unu semajnon.
En unu monato estas kvar semajnoj.
Dek du monatoj faras unu jaron.
En la jaro estas tricent sesdek kvin (365) tagoj.
Ĉu vi parolos en Esperanto post tri monatoj? Ĉu vi parolis Esperante antaŭ du monatoj?

Lundo estas la unua (1-a) tago de la semajno; mardo estas la dua (2-a), merkredo estas a tria (3-a), ĵaŭdo estas la kvara (4-a), vendredo estas la kvina (5-a), sabato estas la sesa (6-a) kaj dimanĉo estas la **lasta** tago de la semajno.

Ni lernas la okan (8-an) lecionon.

Kiom da tagoj estas en unu semajno, en unu monato, en unu jaro?

Kiom da horoj estas en unu tago? Kiom da monatoj estas en unu jaro?

–Kiom da dentoj vi havas en la buŝo?

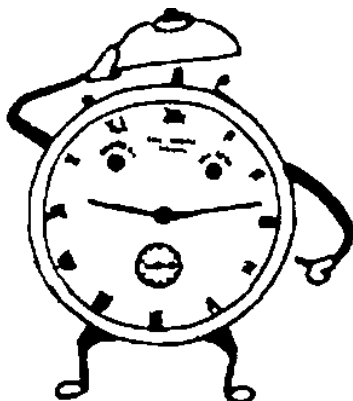
–Mi ne havas dentojn en la buŝo.

–Kie estas viaj dentoj?

–**Ĉe** la dentisto.

ĈU VI **KONAS** MIN? Mi estas tre grava aparato. Mi estas la **mastro** de la moderna homo.

Mi ordonas: laboru, manĝu, iru, venu, dormu, kaj la homo **obeas**. Mi estas la **horloĝo**. Ĉiuj rigardas min. Ĉiuj **aŭskultas** min. Tre ofte en la tago **oni aŭdas** la demandon:

KIOMA HORO ESTAS?

Estas la deka
horo

Estas la deka kaj
tridek.

Estas la deka
horo kaj dek kvin
minutoj.

Estas la deka kaj
kvardek kvin.

Estas dek kvin
antaŭ la dek unua.

Ĉu vi havas horloĝon? Ĉu vi ofte rigardas ĝin? Kioma horo estas en via horloĝo?

La horloĝo havas **montrilojn** (ilojn por **montri** la horon). Estas unu longa montrilo por montri la minutojn, kaj unu mal-longa por montri la horojn.

Kelkaj horloĝoj ankaŭ havas montrilon por montri la sekundojn.

Estas diversaj horloĝoj. Poŝhorloĝoj estas horloĝoj por la poŝo. Murhorloĝo estas horloĝo, kiu pendas sur la muro. Ĉe la **brako** oni **portas** brakhorloĝon.

La koro de la horloĝo batas: tik, tak, tik, tak... la tempo **flugas**. Kaj miaj amikoj demandas:

KIOM AĜA VI ESTAS?

Mi estas tre juna; mi estas unujara.

Mi nur trinkas la patrinan lakton.

Mi estas grandaĝa (multjara) homo; mi estas naŭdekjara.

Mi trinkas nur bovinan lakton.

Kiom aĝa vi estas? Kiom aĝa estas via patro? Kiom aĝa estas la elefanto de la zoologia parko? Ĉu vi ofte respondas "mi ne scias"?

Jen bona konsilo:

Kalkulu en Esperanto. Kalkulu la domojn, la pordojn, la fenestrojn, la arbojn, la librojn. Praktiko kaj ripeto, jen la sekreto.

VOCABULARIO

AĜO	<i>EDAD</i>	BATI	<i>BATIR, GOLPEAR</i>
APARATO	<i>APARATO</i>	DEMANDI	<i>PREGUNTAR</i>
BRAKO	<i>BRAZO</i>	KONI	<i>CONOCER</i>
BUŜO	<i>BOCA</i>	MONTRI	<i>MOSTRAR</i>
DENTO	<i>DIENTE</i>	OBEI	<i>OBEDECER</i>
HORLOĜO	<i>RELOJ</i>	PORTI	<i>LLEVAR</i>
HORO	<i>HORA</i>	SCII	<i>SABER</i>
JARO	<i>AÑO</i>	VENI	<i>VENIR</i>
KAPO	<i>CABEZA</i>	KIOM	<i>CUÁNTO</i>
KLASO	<i>CLASE</i>	NUR	<i>SOLAMENTE</i>
LAKTO	<i>LECHE</i>	JAM	<i>YA</i>
MASTRO	<i>AMO, PATRÓN</i>	DEK UNU	<i>11</i>
MINUTO	<i>MINUTO</i>	DEK DU	<i>12</i>
MURO	<i>MURO, PARED</i>	DEK TRI	<i>13</i>
MONATO	<i>MES</i>	DEK KVAR	<i>14</i>
PIEDO	<i>PIE</i>	DEK KVIN	<i>15</i>
SEKUNDO	<i>SEGUNDO</i>	DEK SES	<i>16</i>
SEMAJNO	<i>SEMANA</i>	DEK UNU	<i>17</i>
TEMPO	<i>TIEMPO</i>	DEK DU	<i>18</i>
DIVERSA	<i>DIVERSO</i>	DEK TRI	<i>19</i>
AŬDI	<i>OÍR</i>	DEK KVAR	<i>20</i>
AŬSKULTI	<i>ESCUCCHAR</i>	DEK KVIN	<i>21</i>

LA INSTRUISTO PAROLAS

DA traduce a *de* después de una expresión de cantidad o medida: **kilogramo da pano** – *un kilo de pan*; **10 litroj da vino** – *10 litros de vino*. **Li trinkas tason da kafo** (él no bebe la taza misma, sino la cantidad de café contenida en la taza).

$$\text{Dek du} = 10 + 2 = 12$$

$$\text{Dudek} = 2 \times 10 = 20$$

$$\text{Dudek du} = 2 \times 10 + 2 = 22$$

Cuando los números se **suman**, se escriben **separados**; cuando éstos se **multiplican**, se escriben **juntos**.

Con sólo aprender **13 palabras** se puede contar en Esperanto hasta 999.999.999.

ĈE – en ese lugar, en lo de, en casa de, cabe: **Hieraŭ mi manĝis ĉe Petro** – ayer comí en casa de Pedro; **sidi ĉe tablo** – sentarse a la mesa; **ĉeesti** – asistir, estar presente; **mi ĉeestis la batalon** – yo asistí a la batalla.

ONI es el pronombre indefinido *se, uno*: **ofte oni aŭdas la demandon...** – a menudo se oye la pregunta...; **oni diras** – se dice; **oni ne scias kion fari** – uno no sabe qué hacer.

KIOM AĜA VI ESTAS? – ¿Qué edad tiene usted? (literalmente, ¿de cuanta edad es usted?) También se suele preguntar **Kiom jara vi estas?** – ¿Cuántos años tiene usted? (¿de cuántos años es usted?) **Mi estas dudek-ses-jara** – tengo veintiséis años (soy de veintiséis años). Porque los años es difícil “tenerlos” y “detenerlos”.

MI NE SCIAS. Si tiene dificultad para pronunciar la **sc**, trate de acostumbrarse uniendo la **s** de **scias** a la vocal anterior: **mi nes-cias**.

KIOMA HORO ESTAS? Para preguntar la hora añadimos la terminación **a** del adjetivo a **kiom** – “Cuánta” hora es?: **Estas la tria horo kaj dek minutoj** – son las tres horas (es la tercera hora) y diez minutos. En el lenguaje corriente, suele suprimirse, como en Español, **horo** y **minuto**: **estas la tria kaj dek.**

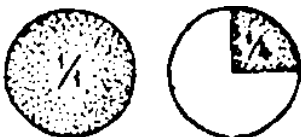
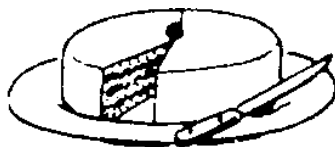
ADJETIVOS ORDINALES son los que expresan el orden en que están colocadas las cosas; *primero, segundo, etc.*, que se forman agregando la terminación **a** a los numerales simples, y los usamos siempre al referirnos a cosas que siguen un orden: *las horas del día, los días del mes, las páginas del libro, etc.*: **la 1-a de majo** – el 1º de mayo, **la dua (2-a) paĝo** – la segunda página, **la dudek-sepa paĝo...** Aquí en español abandonamos el uso lógico del ordinal y decimos “la página veintisiete”, en lugar de la “página vigésima séptima”, por resultar pesado el uso de los ordinales en castellano.

9-a LECIONO

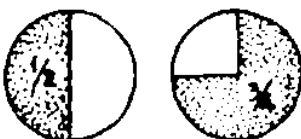
Rigardu la belan **torton!** Ĝin faris Maria **el faruno, ovoj, sukero, butero**, k.t.p. En la **mezo** estas ruĝa ĉerizo.

Ĉu vi ŝatas torton kun kremo kaj ĉokolado? Ĝi havas belan aspekton, **ĉu ne?**

Ĉu vi povas manĝi **tutan** torton?
Ne, sinjoro, mi povas manĝi **nur pecon**; unu **kvaronon** ($1/4$) de la torto.

Ĉu vi, fraŭlino, deziras manĝi alian kvaronon? **Ĉu jes?**

Mi, la instruisto, ankaŭ manĝos pecon, kaj la lastan kvaronon ni **lasos** por Petro, kiu **ankoraŭ** ne venis al la klaso.

Do, ni povas ankaŭ diri: la deka (horo) kaj kvarono (da horo), la deka kaj duono, la deka kaj tri kvaronoj aŭ kvarono antaŭ la dek-unua.

Karlo estas 20-jara. Roberto estas 40-jara. Do, la aĝo de Karlo estas la duono de la aĝo de Roberto.

La aĝo de Roberto estas la duoblo de la aĝo de Karlo. 40 estas la duoblo de 20.

Kiom estas la duoblo de 6, de 5, de 100?

Vi estas bona knabo, mi donos al vi duoblan **porcion** da kuko. Mi donos al vi parton duoble grandan.

9 estas la trioblo de 3. 100 estas la dekoblo de 10.

Kiom estas la dekonono de 100?

Unu centavo estas la centono de unu peso.

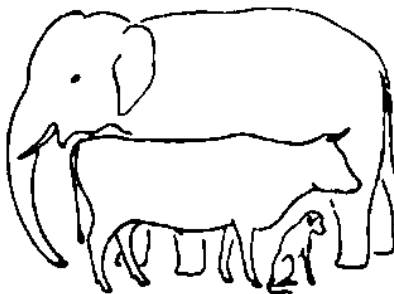
Jen tri utilaj kaj **simpatiaj** bestoj.

—Ĉu via hundo dormas sub via lito?

—Jes, **kelkfoje** ĝi dormas tie.

—Ĉu bovo povas dormi sub via lito?

—Ne, la bovo estas tro granda; bovo estas **pli** granda **ol** hundo.

Kaj elefanto estas pli granda ol bovo, ĝi ankaŭ estas pli forta. Sed la bovo kaj la bovino estas pli utilaj por ni ol la elefanto. El la bovino ni tiras la bonan, **nutran** lakton.

El la tri bestoj, kiujn ni vidas sur la bildo, la elefanto estas la **plej** granda. Sed la plej granda el ĉiuj bestoj estas la baleno.

Kanario kantas pli bele ol kokino, sed la ovoĵ de la kokino estas pli grandaj ol tiuj (la ovoĵ) de la kanario.

Petro diras: La plej bela knabino en la mondo estas Maria. Ŝi ankaŭ estas la plej bonkora kaj ŝi faras la plej bongustajn tortojn kun ĉerizo en la mezo.

Ĉu vi estas la plej bona lernanto de la klaso?

Kiu estas la plej alta monto en la mondo?

Kiu estas la plej granda rivero en Ameriko?

Kiu laboras pli, vi aŭ via frato?

Ĉu Esperanto estas pli facila ol latino?

Esperanto estas la plej facila lingvo.

Sinjoro, mi faras al vi malfacilan demandon: Ĉu la viroj estas pli inteligentaj ol la virinoj?

Kion vi **opinias**? Ĉu vi **kuraĝos** diri vian opinion?

–Ĉu vi deziras **iom** da teo kun lakto por trinki kun la torto?

–Jes, sed ne donu al mi **tiom** multe! Mi deziras trinki nur **iomete** da teo.

–Ĉu vi deziras pli da teo ol da lakto?

–Donu al mi duonon kaj duonon: tiom da teo **kiom** da lakto.

Mi parolas Esperanton, ŝatas la pacon kaj la kunlaboron inter la diversaj **popoloj**. Vi ankaŭ parolas la internacian lingvon kaj deziras la pacon. Ni havas la **saman ideon**. Ni estas **samideanoj** (= anoj –membroj– de la sama ideo).

La personoj, kiuj parolas la saman lingvon, estas samlingvanoj. La homoj, kiuj loĝas en la sama lando, estas samlandanoj. En Ameriko loĝas la amerikanoj.

Kie loĝas la afrikanoj? Kiuj loĝas en Eŭropo?

Ĉu vi kaj via patro loĝas en la sama domo?

LAKTO POR URBANOJ

Urbano – Kiom da lakto vi ricevas ĉiutage de via bovino?

Kampano – Dek litrojn.

Urbano – Kaj kion vi faras per la lakto?

Kampano – Tri litrojn mi bezonas por mia familio kaj dek du litrojn mi vendas en la urbo.

VOCABULARIO

BUTERO	<i>MANTECA, MANTEQUILLA</i>	KURAĜA	<i>VALIENTE</i>
ĈERIZO	<i>CEREZA</i>	NUTRA	<i>NUTRITIVO</i>
FARUNO	<i>HARINA</i>	SAMA	<i>MISMO, IGUAL</i>
IDEO	<i>IDEA</i>	SIMPATIA	<i>SIMPÁTICO</i>
KNABO	<i>MUCHACHO</i>	TUTA	<i>TOTAL</i>
KREMO	<i>CREMA</i>	UTILA	<i>ÚTIL</i>
LANDO	<i>PAÍS</i>	LASI	<i>DEJAR</i>
OVO	<i>HUEVO</i>	OPINII	<i>OPINAR</i>
MEZO	<i>MEDIO, CENTRO</i>	RICEVI	<i>RECIBIR</i>
PACO	<i>PAZ</i>	ANKORAŬ	<i>TODAVÍA, AÚN</i>
PECO	<i>PEDAZO</i>	IOM	<i>ALGO, ALGUNA CANTIDAD</i>
POPOLO	<i>PUEBLO</i>	TIOM	<i>TANTO</i>
PORCIO	<i>PORCIÓN</i>	DUM	<i>DURANTE</i>
TORTO	<i>TORTA</i>	AŬ	<i>O, U</i>

LA INSTRUISTO PAROLAS

-ON. Este sufijo forma los numerales partitivos: **duono** – *un medio*; **okono** – *un octavo* [**Okono** – *octavo* (fracción), **oka** – *octavo* (ordinal)].

MEZO – **DUONO** no deben confundirse. **Mezo** es *el medio, el lugar que señala la mitad*: **tagmezo** – *medio día* (las 12 hs.), mientras que **duontago** es *la mitad del día* (de 6 a 12 hs.). **Mi laboris dum duontago: de la oka ĝis tagmezo** – *Trabajé medio día; de las ocho hasta medio día* (las 12 hs.). **Mezeŭropo** – *Europa central*. **Mezepoko** – *Edad Media*.

-OBL forma los *múltiplos*: **duobla** – *doble*, **duoblo** – *el doble*, **double** – *doblemente*.

PLI OL, MALPLI OL – (*más que, menos que*) son los comparativos: **la viroj estas pli fortaj ol la virinoj** – *los hombres son más fuertes que las mujeres*; **la virinoj estas malpli fortaj ol la viroj** – *las mujeres son menos fuertes que los hombres*. **Plimalpli** – *más o menos*.

LA PLEJ, LA MALPLEJ – (*el, la*) *más, (el, la) menos*, son los superlativos relativos. **Pli ol** compara con otra u otras cosas, **la plej** compara con todas: **Petro estas pli bona lernanto ol Karlo** – *Pedro es mejor alumno que Carlos*. **El ĉiuj lernantoj Roberto estas la plej bona** – *de todos los alumnos Roberto es el mejor*.

EL SUPERLATIVO ABSOLUTO se forma con el adverbio **tre** – *muy*: **Ŝi diris al mi tre afablajn vortojn** – *ella me dijo palabras muy amables*; **li laboras tre rapide** – *él trabaja muy rápido* (rápidamente).

EL – *de, de entre* (con idea de extracción, de salida): **preni el la poŝo** – *sacar del bolsillo*; **unu el vi** – *uno de vosotros*. Se usa también esta preposición para indicar material con que está hecha una cosa: **glaso el vitro** – *un vaso de vidrio*. Usado como prefijo, **el** indica *salida, movimiento de dentro hacia afuera*: **iri** – *ir*, **eniri** – *entrar*, **eliri** – *salir*; **spiri** – *respirar*, **enspiri** – *inspirar*, **elspiri** – *expirar*.

DO – *pues, luego, por consiguiente*: **li ne ricevis la leteron, do li ne venis** – *él no recibió la carta, por consiguiente no vino*. **Ĉu vi ŝatas la torton? ĉu jes? manĝu do!** – *¿Te gusta la torta? ¿sí? ¡come pues!*

ĈU NE? – *¿No es así? ¿no?* **Morgaŭ vi venos, ĉu ne?** – *mañana vendrá Ud. ¿no es así?*

AŬ es la conjunción *o, u*: **Ĉu vi trinkos teon aŭ kafon?** *¿Beberás té o café?*; **jes aŭ ne?** *¿sí o no?*

IOM indica *cantidad indefinida, algo*. Pero en el lenguaje corriente se usa **iom** para señalar una pequeña cantidad: **donu al mi iom da supo** – *déme un poco (algo) de sopa*. **Iom post iom** – *poco a poco*.

KELKFOJE = **kelkaj fojoj** – *a veces, alguna vez*.

-**AN**, sufijo que indica *el miembro de una colectividad, el adepto, el habitante*: **Kristo, kristano** – *cristiano*; **amerikano**, *americano*; **akademiano** – *miembro de la academia*; **urbano** – *habitante de una ciudad*; **kamparano** – *campesino, habitante de la campaña*.

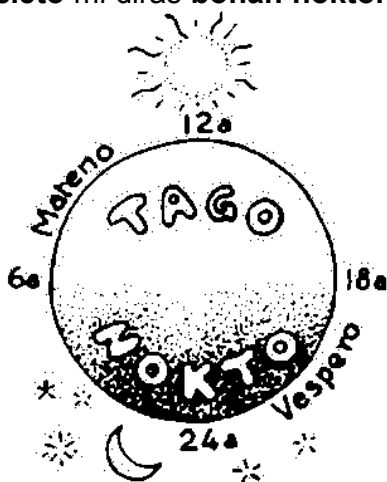
10-a LECIONO

En la 8-a leciono ni parolis **pri** diversaj horloĝoj. Kaj ni **forgesis** pri grava membro de la horloĝa familio. Ni forgesis pri la **vekhorloĝo**. Ĝi estas **mekanika** koko. La koko vekas la kokinojn. Kaj la vekhorloĝo vekas la homojn en la **mateno**.

Kio vekas vin matene (=en la mateno), ĉu koko aŭ vekhorloĝo? Ĉu via patrino vekas vin? Ĉu la vekhorloĝo estas simpatia aparato? Ĉu vi ŝatas ĝian **muzikon**?

Kiam mi aŭdas la belan muzikon de mia mekanikla koko mi saltas el la lito, lavas min, **vestas** min (mi surmetas miajn vestojn), matenmanĝas kaj iras rapide al mia laboro. Tie mi **salutas** miajn kamaradojn: **Bonan tagon!** La dekdua horo estas la mezo de la tago aŭ tagmezo. **Tiam** mi faras **paŭzon** en mia laboro kaj **tagmanĝas** kun bona apetito. Post la tagmezo (= post-tagmeze) mi **denove** laboras **ĝis** la **vespero** (18-a aŭ 19-a horo). Tiam mi iras al mia **hejmo** por **ripozi** kaj **vespermanĝi** kun mia familio. **Dum** la vespero, mi kelkfoje iras al la teatro, **kinejo** aŭ vizitas la Argentinan Esperanto-Ligon. Kiam mi eniras mi salutas: Bonan vesperon, samideanoj! Kiam mi **foriras** de la **societo** mi diras **bonan nokton** al miaj bonaj amikoj kaj iras dormi. **Je noktomezo** (24-a horo) mi jam kuŝas en mia **mola** kaj varma lito. Kia granda invento estas la lito! Bonan dormon!

- Matene oni matenmanĝas.
- Tagmeze oni tagmanĝas.
- Vespere oni vespermanĝas.
- Je kioma horo vi matenmanĝas?
- Mi matenmanĝas je la sepa.

Je kioma horo vi tagmanĝas? Je kioma horo vi vespermanĝas? Ĉu vi vespermanĝas kun via familio? Ĉu vi ŝatas matenmanĝi en la lito? Kion vi faras en la mateno? Ĉu vi legas la ĵurnalon? Ĉu vi faras sporton?

Ĉu vi **banas** vin? Ĉu vi kantas en la banĉambro? Ĉu vi loĝas proksime de via laboro? Ĉu vi iras **piede** aŭ vi veturas? Ĉu vi povas sidi en la aŭtobuso?

Kion la homoj faras dum la tago? Kion ili faras dum la nokto? Dum vi dormas, aliaj homoj laboras. Kiam vi dormas? Kiam vi promenas? Ĉu vi ŝatis la supon kiam vi estis infano? Ĉu vi vizitos dancejojn kiam vi estos tre maljuna?

Ĉu vi **iam** estis en Afriko?

Ne, sinjoro, mi **neniam** estis tie.

Ĉu vi iam manĝis **bifstekon** de elefanto?

Ne, mi neniam manĝis tion.

Mia patro ĉiam (=en ĉiu momento, en ĉiu tempo) estas gaja, neniam li estas malgaja. Li ĉiam diras: “**Menso** sana en korpo sana kaj gaja koro en sana korpo”.

Mi **gratulas** vian patron.

Kia estas via koro? Ĉu vi ankaŭ estas ĉiam gaja? Ĉu via instruisto ofte gratulas vin?

En la ĝardeno Maria diris al Petro: “Ĉu vi ĉiam amos min? Ĉu vi memoros ĉiam pri mi?” –“Jes, mia kara” –respondis Petro– “Mi ĉiam amos vin kaj neniam mi forgesos vin.”

Ĉu ankaŭ vi ŝatas promeni en parko sub la steloplena ĉielo kaj diri dolĉajn vortojn?

Dum la nokto la manoj kaj piedoj, la korpo ripozas. La koro ne ripozas: ĝi ĉiam funkcias. Dum la homo vivas la koro neniam **haltas**.

En la mateno **unue** (1-e) mi lavas min, **due** (2-e) mi vestas min kaj **trie** (3-e) mi matenmanĝas.

Dialogo

–Bonan tagon, amiko, ĉu vi memoras pri mi?

–Vi tute eraras: Unue la tago ne estas bona, due mi ne estas via amiko kaj trie mi ne deziras memori pri vi.

Kion vi faras unue en la mateno? Kion vi legas unue en la ĵurnalo?

TRO MALALTA HOTELO

Vojaĝanto. –Kiom kostas ĉambro en via hotelo?

Hotelisto. –En la unua **etaĝo** 50 eŭrojn, en la dua 40 eŭrojn, en la tria 30 eŭrojn kaj en la kvara 20 eŭrojn.

Vojaĝanto. –Ĉu vi ne havas pli da etaĝoj?

Hotelisto. –Ne, sinjoro.

Vojaĝanto. –Do, via hotelo estas **tro** malalta por mi.

Ĉu vi ŝatas la proverbojn?

Kiom da kapoj, tiom da gustoj = Kiom da kapoj, tiom da opinioj.

Plej bone ridas, kiu laste ridas.

Pli bona estas afabla **vorto**, ol granda torto.

VOCABULARIO

BIFSTEKO	<i>BISTEC, BIFE</i>
ETAĜO	<i>PISO (1°, 2°)</i>
FAMILIO	<i>FAMILIA</i>
HOTELO	<i>HOTEL</i>
KAMARADO	<i>CAMARADA</i>
KINEJO	<i>CINE</i>
KOKO	<i>GALLO</i>

KORPO	<i>CUERPO</i>
MATENO	<i>MAÑANA</i>
MEKANIKO	<i>MECÁNICA</i>
MEMBRO	<i>MIEMBRO</i>
MENSO	<i>MENTE</i>
MUZIKO	<i>MÚSICA</i>
PAŬSO	<i>PAUSA, INTERVALO</i>

SUBVESTO	<i>ROPA INTERIOR</i>	KOSTI	<i>COSTAR</i>
VESPERO	<i>HORAS</i> <i>VESPERTINAS</i>	RIDI	<i>REÍR</i>
VESTO	<i>VESTIDO EN</i> <i>GENERAL</i>	RIPOZI	<i>REPOSAR</i>
VORTO	<i>PALABRA,</i> <i>VOCABLO</i>	SALUTI	<i>SALUDAR</i>
MOLA	<i>BLANDO, MUELLE</i>	VEKI	<i>DESPERTAR</i>
FORGESI	<i>OLVIDAR</i>	IAM	<i>ALGUNA VEZ</i>
FUNKCII	<i>FUNCIONAR</i>	KIAM	<i>CUÁNDO</i>
GRATULI	<i>FELICITAR,</i> <i>GRATULAR</i>	TIAM	<i>ENTONCES</i>
HALTI	<i>HACER ALTO,</i> <i>DETENERSE</i>	ĈIAM	<i>SIEMPRE</i>
		NENIAM	<i>NUNCA</i>
		TRO	<i>DEMASIADO</i>
		DUM	<i>DURANTE,</i> <i>MIENTRAS</i>
		DENOVE	<i>NUEVAMENTE</i>

LA INSTRUISTO PAROLAS

BONAN TAGON lleva la **n** del acusativo por ser el complemento directo de **mi deziras**: **Mi deziras al vi bonan tagon** – *le deseo a usted un buen día*. (Le deseo ¿qué cosa? – un buen día). Lo mismo ocurre con **bonan nokton** – *buenas noches*; **feliĉan feston** – *felices fiestas*; **bonan apetiton** – *buen provecho* (= buen apetito); **dankon** – *gracias* (va en singular).

VESPERO es la *parte del día opuesta a la mañana*, entre la caída del sol y media noche. Es lo que en castellano llamamos la parte vespéral o vespertina del día. De acuerdo a la costumbre de varias lenguas, se dice en Esperanto **bonan vesperon** al encontrarse con otros y **bonan nokton** al retirarnos.

PRI es una preposición que significa *acerca de, concerniente a, sobre*: **la profesoro parolis pri moderna literaturo** – *el profesor habló sobre literatura moderna*. **Pri tio mi ne volas paroli** – *acerca de eso yo no quiero hablar*.

PIEDE, MANE significan *pedestremente, manualmente*. Pero estos adverbios son poco usados quizás por demasiado largos y los reemplazamos por los modos adverbiales “*a pie*”, “*a mano*”. **Matene, tage, nokte** y otros muchos ya no tienen equivalente en castellano y debemos decir “*por, en, durante la mañana*”, etc. También en Esperanto podemos usar modos adverbiales: **dum la mateno** (= **matene**). No confunda **tage** - *de día* (durante el día) con **ĉiutage** - *diariamente, cada día*: **Mi laboras nokte** (= **dum la nokto**) - *yo trabajo de noche*, **mi laboras ĉiunokte** - *yo trabajo todas las noches*. Otros adverbios: **hejmo** - *hogar*, **hejma** - *hogareño*, **hejme** - *en el hogar, en la casa*: **esti hejme** - *estar en casa*. Hay algunos adverbios simples –no derivados– que no llevan la terminación **e**: **hieraaŭ, morgaaŭ, nun** - *ahora*, **for** - *lejos*.

FOR significa alejamiento: **iri** - *ir*, **foriri** - *marcharse*, **forkuri** - *alejarse corriendo*, **forflugi** - *alejarse volando*. **Li loĝas for de la urbo** - *él habita fuera de la ciudad*, **la fora sudo** - *el lejano sur*, **for!** - *fuera!* **For de l' okuloj, for de la koro** - *lejos de los ojos, lejos del corazón*.

UNUA, UNUE, UNUO. Los números cardinales pueden convertirse en adjetivos: **unu (1)**, **unua (1-a)** - *primero*; adverbios: **unue (1-e.)** - *primeramente, en primer lugar*, **trie** - *en tercer lugar*, etc. O en sustantivos: **unu** - *la unidad*, **duo** - *un par*, **trio** - *un grupo de tres, un trío*, **deko** - *una decena*, **dekduo** - *docena*, **cento** - *centena*, **milo** - *millar*.

PREPOSICIONES. **Al, en, sur, sub, el, kun, de, da, pri** son preposiciones, así llamadas porque preceden al nombre o pronombre. El buen uso de las preposiciones es muy importante, puesto que relacionan las palabras entre sí: *el libro está **sobre** la mesa, el perro está **bajo** la mesa*.

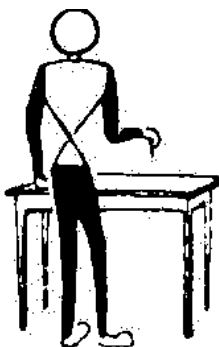
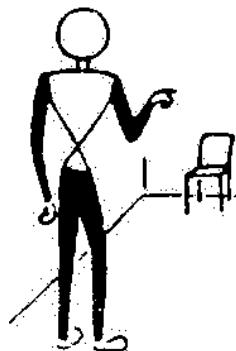
Los nombres y pronombres que sigan a una preposición, no llevan **n** del acusativo, pues la relación está ya señalada por la preposición: **Mi trinkas kafon kaj lakton. Mi trinkas kafon kun lakto. Mi aĉetis dek pomojn** - *yo compré diez manzanas*, **mi aĉetis dekon da pomoj** - *yo compré una decena de manzanas*. Las preposiciones son invariables; no cambian de forma.

11-a LECIONO

La seĝo staras malproksime.

Petro **montras** per la fingro kaj diras:
Tio estas seĝo.

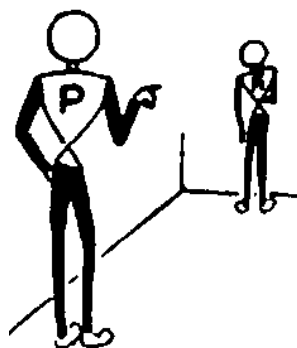
La seĝo staras tie. Tie estas la seĝo.

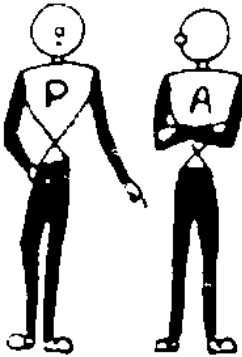

Petro staras apud la tablo kaj diras:
Tio ĉi (= ĉi tio) estas tablo. La tablo estas
ĉi tie (= tie ĉi). Tie ĉi estas la tablo.

Kion montras Petro? Per kio li
montras? Ĉu iu sidas sur la seĝo?

Alberto staras malproksime de
Petro. Petro montras lin per la
fingro kaj diras: Alberto estas tie.
Tiu sinjoro, kiu staras tie, estas
Alberto.

Petro kaj Alberto staras apude. Petro parolas: Alberto estas ĉi tie. Tiu ĉi sinjoro estas Alberto. Tiu ĉi sinjoro, kiu staras apud mi, estas Alberto. Ĉu vi konas lin? Kiu montras Alberton? Kiun montras Petro? Kie estas Alberto? Ĉu tiu ĉi leciono estas la dua?

TIE, TIU, TIO – malproksime.

TIE ĈI, TIU ĈI, TIO ĈI – proksime.

Ĉu vi konas tiun ĉi aparaton? Ĝi estas la termometro.

Ĝi pendas sur la muro kaj montras la temperaturon en la diversaj partoj de la jaro.

20 gradoj estas tre agrabla temperaturo; estas **varmeta**.

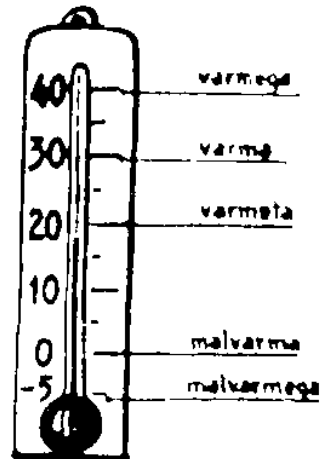
Sed 30 gradoj estas jam varma temperaturo. Ni malfermas pordojn kaj fenestrojn.

40 gradoj estas jam tre varma temperaturo, **varmega** temperaturo. Tiam la **nudistoj** estas feliĉaj.

Tre agrabla temperaturo estas 15 gradoj; estas malvarmeta vetero.

Kiam la termometro montras **nulon** (0), tiam ni fermas pordojn kaj fenestrojn; estas malvarme.

Ofte dum vintraj matenoj, la termometro montras kelkajn gradojn sub nulo. Tiam la nudistoj estas malfeliĉaj. Ĉu vi ŝatas forlasi la varman liton en tiaj malvarmegaj matenoj?

Li ridas.
Sana homo ofte ridas.

Li ridegas.
Li estas tre gaja, li **laŭte** (= forte) ridas, li ridegas.

Li ridetas.
Li estas ĝoja, li ridetas.
Li vidas belan fraŭlinon, li afable ridetas.
La rideto malfermas la korojn.

Proksime de Montevideo estas malgranda monto; ĝi estas nur monteto.

Amazono estas riverego. Nov-Jorko estas urbego.

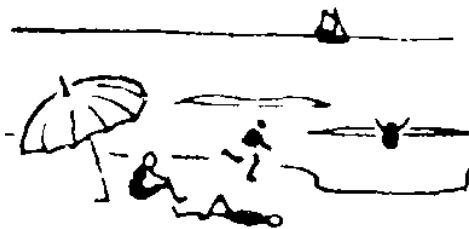
Bonan vesperon, amikoj. Kia estas la **vetero** hodiaŭ?

Dum la monato februaro, en Sudameriko, la vetero estas varma, estas **somero**. Sed en Eŭropo, februaro estas malvarma monato, tie estas **vintro**.

Somero kaj vintro estas partoj (**sezonoj**) de la jaro. La aliaj du sezonoj estas **printempo** kaj **aŭtuno**.

Dum printempo la ĝardenoj floras, la birdoj **ĝoje** kantas kaj faras komfortajn **rondajn** hejmojn. La koro de la junaj viroj (**junuloj**) kaj la koro de la junaj virinoj (junulinoj) forte batas. Ili facile amas dum printempo. Agrabla, sed danĝera sezono!

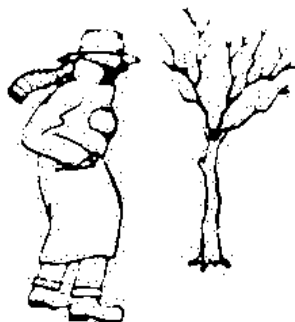

La suno forte brilas en la somero. Estas varme. Kelkfoje estas varmege. La viroj portas malpezaj vestoj.

La vestoj de la fraŭlinoj estas ankaŭ malpezaj, mallongaj kaj... tre interesaj. Oni trinkas malvarman **bieron**.

Somere multaj homoj **ferias**, kelkaj iras al la maro, aliaj iras al la montoj kaj aliaj restas hejme... Tiam estas tre agrable naĝi en la maro, en rivero aŭ en banĉambro. For la vestojn! Vivu la blua maro kaj la freŝa ombro!

Poste venas la aŭtuno. Dum aŭtuno estas multaj fruktoj, sed la arboj iom post iom perdas la foliojn. La flavaj folioj **falas** kaj kuŝas sur la tero. Kiam la aŭtuna vento **blovas**, la folioj dancas kaj flugas. La birdoj forflugas al pli varmaj landoj. Tiu ĉi estas la malĝoja sezono.

Kaj jen venas la malvarma vintro. Dum tiu ĉi sezono la arboj estas **nudaj**, sed la homoj surmetas multajn dikajn lanajn vestojn, **surtutojn**. Dum la malvarmaj vintraj vesperoj estas **agrabla** sidi apud la gaja, brila fajro.

Blanka **neĝo** ofte falas kaj blovegas malvarma **suda** vento. Tiam la vetero estas malvarmega. Dum vintro la **nazoj** estas ruĝaj.

Estas la sezono de la **nasztukoj**. Kelkaj personoj faras vintrajn sportojn sur la neĝo. Por la **riĉaj** homoj (= riĉuloj), ĉiuj sezonoj estas bonaj. Por malriĉuloj kaj birdetoj, vintro estas **kruela** sezono. Pluvo, neĝo, vento; kia vetero!

Kia estis hieraŭ la vetero? En kiu sezono ni estas nun? Kia estas la vetero dum julio en tiu ĉi lando? Kiu sezono estas por vi la plej bela? Kiam la junaj (ankaŭ nejunaj) koroj forte batas?

Kiam estas varmege? Kion vi faras dum viaj ferioj? Ĉu vi scias naĝi?

Ĉu vi ŝatas trinki varman ĉokoladon dum somero? Kia estas la somero?

Kiam vi portas surtuton? Kia estas la vintro?

Dum printempo la tagoj kaj noktoj estas **egalaj** (=). La tagoj estas **tiel** longaj **kiel** la noktoj. Dum somero la tagoj estas pli longaj ol la noktoj. Ankaŭ en aŭtuno la noktoj estas tiel longaj kiel la tagoj. Sed en la vintro la noktoj estas pli longaj; ili estas pli longaj ol la tagoj. Dum printempo la vetero estas **nek** varma nek malvarma; ĝi estas varmeta aŭ malvarmeta.

Kiam la tagoj estas pli longaj ol la noktoj?

Kiam ili estas egallongaj? Ĉu vi estas tiel alta kiel via patro?

La infanetoj estas agrablaj kiam ili ridas aŭ ridetas, sed tre ofte ili ploras kaj ploregas kaj tiam ili ne estas agrablaj. La sanaj infanoj ofte ridas: ili esta **ridemaj**. La malsanemaj infanoj estas ankaŭ ploremaj.

Persono, kiu multe legas estas legema (li sentas **inklinon** legi).

La junuloj estas sportemaj. La plenaĝuloj **emas** sidi kaj **babili** kun amikoj.

Ĉu vi estas legema, skribema, vojaĝema, demandema, babilema, dormema, laborema? Kian emon vi havas?

La legemulo (= legema homo) neniam perdas tempon; ĉiam li havas ion por fari: legi. Kiam la vetero estas malbona la legemulo ne perdas la tempon; li sidas kaj legas interesan libron.

Kion vi faras dum pluva vetero?

Tiu ĉi lernolibro **konsistas** el 20 lecionoj. Tiu ĉi leciono estas la dek-unua. Vi, do, **jam** lernis la duonon de la libro. Vi estas duonesperantisto.

VOCABULARIO

AŬTUNO	<i>OTOÑO</i>	SURTUTO	<i>ABRIGO,</i>
FAJRO	<i>FUEGO</i>	(SUR-TUTO)	<i>SOBRETUDO</i>
FERIO	<i>FERIADO,</i>	TEMPERATURO	<i>TEMPERATURA</i>
	<i>VACACIONES</i>	TERMOMETRO	<i>TERMÓMETRO</i>
FOLIO	<i>HOJA</i>	VESTO	<i>ROPA</i>
GANTO	<i>GUANTE</i>	VETERO	<i>TIEMPO,</i>
GRADO	<i>GRADO</i>		<i>ESTADO</i>
LANO	<i>LANA</i>		<i>ATMOSFÉRICO</i>
MONTO	<i>MONTE,</i>	VINTRO	<i>INVIERNO</i>
	<i>MONTAÑA</i>		
NAZO	<i>NARIZ</i>	AGRABLA	<i>AGRADABLE</i>
NEĜO	<i>NIEVE</i>	DANĜERA	<i>PELIGROSO</i>
NULO	<i>CERO</i>	EGALA	<i>IGUAL</i>
PERSONO	<i>PERSONA</i>	KRUELA	<i>CRUEL</i>
PRINTEMPO	<i>PRIMAVERA</i>	NUDA	<i>DESNUDO</i>
PLUVO	<i>LLUVIA</i>	RIĈA	<i>RICO</i>
SEZONO	<i>ESTACIÓN</i>	BABILI	<i>CHARLAR</i>
	<i>DEL AÑO</i>	BLOVI	<i>SOPLAR</i>
SOMERO	<i>VERANO</i>	FALI	<i>CAER</i>
SPORTO	<i>DEPORTE</i>	ĜOJI	<i>REGOCIJARSE</i>
SUDO	<i>SUR</i>	KONSISTI	<i>CONSISTIR</i>

PERDI	<i>PERDER</i>
PLORI	<i>LLORAR</i>
PREFERI	<i>PREFERIR</i>
TIA	<i>TAL</i>

La monatoj	los meses
JANUARO	<i>ENERO</i>
FEBRUARO	<i>FEBRERO</i>
MARTO	<i>MARZO</i>

APRIL	<i>ABRIL</i>
MAJO	<i>MAYO</i>
JUNIO	<i>JUNIO</i>
JULIO	<i>JULIO</i>
AŬGUSTO	<i>AGOSTO</i>
SEPTEMPRO	<i>SEPTIEMBRE</i>
OKTOBRO	<i>OCTUBRE</i>
NOVEMBRO	<i>NOVIEMBRE</i>
DECEMBRO	<i>DICIEMBRE</i>

LA INSTRUISTO PAROLAS

PLUVAS, NEĜAS. Sin duda habrá usted observado que en Esperanto, debido a la simplicidad de sus verbos, éstos deben ir siempre acompañados de sujeto –como en inglés o francés– : *Leo un libro* - **MI legas libron**. Pero van sin sujeto, como en castellano, los verbos impersonales como **pluvas, neĝas**.

Tampoco llevan sujeto el imperativo de la segunda persona: **venu!** – *ven!* **Ne faru tion!** – *no hagas eso!*

-**UL.** Este sufijo indica al *ser caracterizado por lo que expresa la raíz*: **junulo** – *un joven* (un individuo joven), **junulino** – *una joven*, **riĉulo** – *un rico*, **malriĉulo** – *un pobre*, **maljunulo** – *un viejo*, **mamulo** – *un mamífero* (un animal, un individuo mamífero), **etulo** – *un chico, un pequeñuelo*. **Ulo** es *un individuo*, tiene un sentido un tanto despectivo: **Kia ulo!** – *qué sujeto! qué individuo!*

-**EM** denota *inclinación, tendencia, hábito*: **babilema** – *hablador*, **dormema** – *dormilón*, **manĝema** – *comilón, glotón*. **Muzikema** – *melómano*.

Mi sentas dormemon – *Yo tengo sueño* (yo siento deseos de dormir).

No confunda **laborema junulo** – *un joven trabajador* (un joven que tiene inclinación al trabajo), con **juna laboristo** – *un joven obrero* (que puede no tener amor al trabajo).

TIA – *tal, de tal clase;* **Ĉu tian libron vi legas?** – *esa clase de libro lees?* **Tia estas la afero** – *ése (tal, así) es el asunto,* **kia patro, tia filo** – *tal padre, tal hijo,* **kia arbo, tia frukto** – *tal árbol, tal fruto.* **Mi aĉetis ĝin tia, kia ĝi estas** – *yo lo compré tal cual es (está).*

NEK – *ni.* **Estas nek varme nek malvarme** (= **ne estas varme nek malvarme**) – *no hace calor ni frío, venis nek Petro nek Antonio* – *no vino Pedro ni Antonio.*

NAZTUKO es una palabra compuesta: **naz-tuko** – *pañuelo* (para la nariz). En español la definición de pañuelo es “*Pedazo de tela, pequeño y cuadrado, que sirve para diferentes usos*”. Esta definición vale para **tuko**, sólo que **tuko** puede no ser pequeño, ni es siempre cuadrado: **poŝtuko** – *pañuelo de bolsillo,* **koltuko** – *pañuelo para el cuello,* **littuko** – *sábana,* **tablotuko** – *mantel,* **antaŭtuko** – *delantal.*

ĈI, partícula adverbial que indica *aproximación*: **ĉi tie** (= **tie ĉi**) – *aquí,* **tio ĉi** – *esto,* **tiu ĉi** – *este,* **ĉio ĉi** – *todo esto,* **ĉifoje** – *esta vez,* **ĉijara** – *de este año,* **ĉijare** – *en este año.*

-ET es el sufijo con el que *se forman los diminutivos*: **dometo**: *casita,* **infaneto** – *niñito,* **urbeto** – *pequeña ciudad,* **varmeta** – *tibio,* **malvarmeta** – *fresco;* **kanteti** – *canturrear,* **dormeti** – *dormitar,* **rideti**, *sonreír.* Usado con terminación: **eta** (= **malgranda**) – *pequeño.*

-EG es el sufijo con el que *formamos los aumentativos*: **pordego** – *portón,* **domego** – *caserón,* **pluvego** – *aguacero,* **chaparrón** (**pluveto** – *llovizna*), **bonega** – *buenísimo, excelente,* **belega** – *bellísimo;* **ridegi** – *reír a carcajadas,* **pluvegi** – *llover a cántaros,* **ploregi** – *llorar a lágrima viva.*

12-a LECIONO

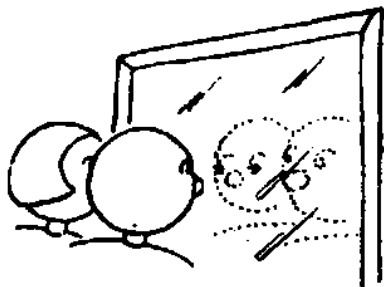
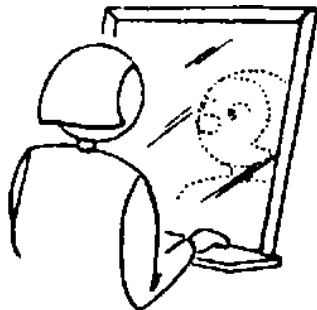
En la mateno mi lavas min, mi kombas min kaj mi rigardas min en la **spiegulo**.

Vi rigardas vin en la spegulo.

Li rigardas **sin** en la spegulo.

Ŝi rigardas **sin** en la spegulo.

Ĝi (la kato) rigardas **sin** en la spegulo.

Ni rigardas nin en la spegulo.

Vi rigardas vin en al spegulo.

Ili rigardas **sin** en la spegulo.

En la mateno Petro lavas siajn manojn, sian **vizaĝon**. Li kombas siajn harojn.

La patrino lavas sian filon. Ŝi lavas **lian vizaĝon**, **liajn manojn**, ŝi kombas liajn harojn.

Kion faras Petro matene? Kion vi faras matene? Kion faras la patrino? Kiun ŝi lavas? Ĉu via patrino lavas vin?

Karlo ne iras ĉe la razisto. Li mem razas sin per sia nova razilo.

Li razas **sian** barbon per **sia** razilo. Sed ankaŭ li razas Petron. Li razas **lian** barbon per **sia** razilo.

Foje Petro razas sin per la razilo de Karlo: li razas **sian** barbon per **lia** razilo.

Ĉu vi mem razas vin? Ĉu Karlo razas vin?

Mi libertempas ĉe mia frato. Li loĝas en la **kamparo**. **Tra** la fenestro mi rigardas kaj vidas grandan arbon. Pli malproksime estas multaj arboj; ili formas **arbaron**.

Sur la ĉielo unu, du, tri, kvar... multaj birdoj, tuta **birdaro** flugas en granda V.

Dum la libertempo mi legas. Mi aĉetis dikan libron. En ĝi estas **listo** da vortoj kun **difino** de ĉiu vorto: ĝi estas **vortaro**.

Jen feliĉulo. Li ne laboras. Li kuŝas sur la verda **herbo**, sub arbo, kaj dormas. Li dormas kaj **sonĝas**. En la sonĝo li havas multan monon (= multe da mono): li estas riĉulo. Dum la dormo lia **fantazio** libere flugas.

Ĉu vi ankaŭ havas fantazion?

Do, kion vi **farus se** vi estus riĉa? Ĉu vi vojaĝus tra la tuta mondo? Ĉu vi aĉetus blankan elefanton?

Se vi ne laborus, ĉu vi ankaŭ kuŝus sub arbo, sur la freŝa herbo?

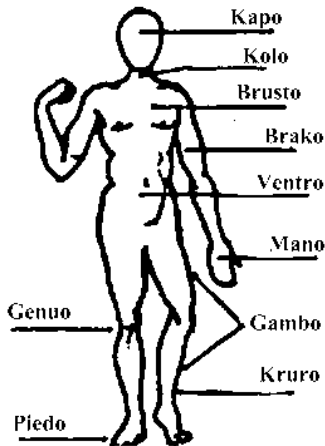
“Se mi estus riĉa mi estus feliĉa”, diras sana malriĉulo.

“Se mi estus sana mi estus feliĉa”, diras malsana riĉulo.

Rigardu tiun ĉi sinjoron: li **demetis** siajn vestojn, li estas nuda.

Dum tiu ĉi sinjoro ne **surmetas** siajn vestojn, ni parolos pri la homa **korpo**.

Ni komencu ĉe la kapo. Sur ĝi estas la haroj (= hararo), kiuj povas esti brunaj, blondaj, ruĝaj, grizaj, nigraj aŭ blankaj. Foje la haroj tute ne estas... La **vizaĝo**, "spegulo de l' animo", estas fronte de la kapo. Sub la **frunto** estas du fenestroj, la **okuloj**, tra kiuj ni rigardas. Inter la okuloj estas la **nazo**. En la buŝo estas la **dentoj** kaj la lango. Per la buŝo ni spiras, parolas, manĝas, trinkas, Ĉe la buŝo estas la lipoj, **supra** kaj **malsupra**. Per la lipoj oni kiŝas – interesa laboro! Ambaŭflanke de la kapo estas la **oreloj**.

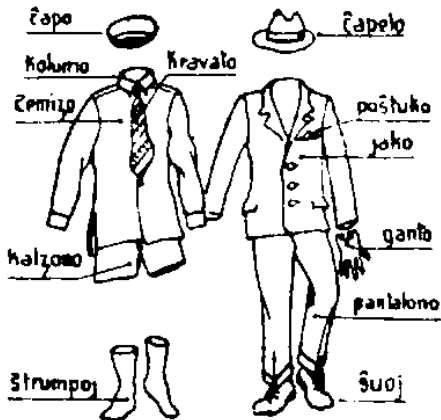

Inter la kapo kaj la **trunko** estas la **kolo**. La supra parto de la trunko estas la **brusto**. En ĝi estas la **pulmoj** kaj la koro. Malsupre estas la **ventro** kaj en ĝi la **stomako** kaj **intestoj**. La malantaŭa parto de la trunko estas La **dorso**.

Brakoj kaj **kruroj** (= **gamboj**) estas niaj membroj, supraj kaj malsupraj. Kruroj kaj piedoj subtenas kaj portas nin. Per la brakoj kaj manoj ni laboras. Tra la tuta korpo **fluas** la ruĝa **sango**. La **skeleto** (= **ostaro**) konsistas en multaj malmolaj **ostoj**.

Sur la tuta korpo estas natura vesto; ĝi estas la **haŭto**. La haŭto povas esti blanka, bruna. La haŭto de la **negroj** estas nigra aŭ ĉokoladkolora. Interesa maŝino la homa korpo, ĉu ne?

Kia kolora estas via hararo? Kian koloron havas viaj okuloj? Kio estas la "spegulo de l' animo"? Ĉu vi kisas per la nazo? Ĉu via hundo ŝatas ostojn?

Sed nia amiko devas vesti sin. Unue li surmetos la **subvestojn**: kalsono kaj ĉemizeto (= subĉemizo). Ĉe la piedoj li surmetas la **ŝtrumpojn**. La **ĉemizo** estas simpla kotona ĉemizo, sed kun bela **silka kravato**. La pantalono kaj la **jako** – la **kostumo** – estas el **lano**. La **ŝuoj** estas vestoj por la piedoj. Ŝuoj kaj gantoj estas el ledo.

Sur la kapo ni portas **ĉapelon** aŭ **ĉapon**.

Jupo kaj **subjupoj** kaj **bluzoj** estas virinaj vestoj. Virinoj portas silkajn aŭ **nilonajn ŝtrumpojn**.

VOCABULARIO

ANIMO	<i>ALMA</i>	KRAVATO	<i>CORBATA</i>
BLUZO	<i>BLUSA</i>	LANGO	<i>LENGUA</i>
BRUSTO	<i>PECHO</i>		<i>(órgano)</i>
ĈEMIZO	<i>CAMISA</i>	LEDO	<i>CUERO</i>
DENTO	<i>DIENTE</i>	LIPO	<i>LABIO</i>
DORSO	<i>ESPALDA, DORSO</i>	LISTO	<i>LISTA</i>
FANTAZIO	<i>FANTASÍA</i>	MONDO	<i>MUNDO</i>
FRUNTO	<i>FRENTE</i>	NILONO	<i>NYLON</i>
GAMBO	<i>PIERNA</i>	OKULO	<i>OJO</i>
HERBO	<i>HIERBA</i>	ORELO	<i>OREJA</i>
INTESTO	<i>INTESTINO</i>	OSTO	<i>HUESO</i>
JAKO	<i>CHAQUETA, SACO</i>	PULMO	<i>PULMÓN</i>
JUPO	<i>FALDA, POLLERA</i>	SILKO	<i>SEDA</i>
KOLO	<i>CUELLO,</i> <i>PESCUEZO</i>	SKELETO	<i>ESQUELETO</i>
KOSTUMO	<i>TRAJE</i>	SONĜO	<i>SUEÑO</i>
KOTONO	<i>ALGODÓN</i>	SPEGULO	<i>ESPEJO</i>
		STOMAKO	<i>ESTÓMAGO</i>

SUBJUPO	<i>ENAGUA</i>	VIZAĜO	<i>CARA, ROSTRO</i>
ŜTRUMPO	<i>MEDIA</i>	LIBERA	<i>LIBRE</i>
ŜTRUMPETO	<i>CALCETÍN</i>	SUPRA	<i>SUPERIOR (en el espacio)</i>
ŜUO	<i>ZAPATO</i>	MALSUPRA	<i>INFERIOR (en el espacio)</i>
TRUNKO	<i>TRONCO</i>	PRESKAŬ	<i>CASI</i>
VENTRO	<i>VIENTRE</i>		
VERO	<i>VERDAD</i>		

LA INSTRUISTO PAROLAS

PRONOMBRE REFLEXIVO. Cuando decimos: *María se mira en el espejo*, queremos decir: *María mira a María en el espejo*. La palabra **se** (a sí) que reemplaza a “María” es un pronombre reflexivo de la tercera persona. Es en la oración, el “reflejo” del sujeto, como la imagen en el espejo es el reflejo de María.

Es primera persona la que habla (yo, nosotros). Segunda persona es con quien se habla (tú, vosotros) y tercera persona, de quien se habla (él, ella, ello, ellos). En el modelo comparado que sigue se advertirá que también en español usamos el pronombre reflexivo **se**, en la tercera persona (él, ella, ello).

- Mi lavas min** – *Yo me lavo*
- Vi lavas vin** – *Tú te lavas*
- Li lavas sin** – *El se lava*
- Ŝi lavas sin** – *Ella se lava*
- Ĝi lavas sin** – *Ello se lava*
- Ni lavas nin** – *Nosotros nos lavamos*
- Vi lavas vin** – *Vosotros os laváis*
- Ili lavas sin** – *Ellos, ellas, se lavan*

Observe que:

- Ŝi lavas sin** – *Ella se lava*
- Ŝi lavas ŝin** – *Ella la lava (a otra)*

ADJETIVO REFLEXIVO. **Sia** es el adjetivo reflexivo que corresponde al pronombre reflexivo **si**: **María rigardas sian vizaĝon en spegulo** – *María mira su rostro en un espejo*.

Su es aquí el adjetivo reflexivo de tercera persona (de quien se habla). Al igual que **si**, **sia** es más preciso que el correspondiente “*su*” castellano; en la frase “*Él duerme en su pieza (habitación)*”, **su** indica sólo vagamente al poseedor de la pieza (su de Ud., de él, de ella); en esperanto no hay lugar a dudas: **Li dormas en sia ĉambro** (en la propia), **en via** (de Ud., tuya), **en ŝia** (de ella) **en ilia** (de ellos), etc.

María rigardas lian vizaĝon en spegulo (lian – su de él, el rostro de otra persona). **Petro promenis kun Karlo kaj lia patro** (lia – de él, de Karlo). **Petro promenis kun Karlo kaj sia patro** (sia – suyo, del sujeto de tercera persona, de Petro).

-US expresa *condición*. En el modo condicional la acción se efectúa si se cumple cierta *condición*: **Se ne pluvus, ni povus promeni** – *si no lloviese, podríamos pasear*. **Se mi havus tempon, mi mem farus ĝin** – *si yo tuviese tiempo, yo mismo lo haría*.

SE – *si* (conjunción condicional). **Se li ne pagas, mi ne laboras** – *si él no paga, yo no trabajo*. **Se li ne pagus, mi ne laborus** – *si él no pagase, yo no trabajaría*. **Se vi volas** – *si tú quieres*.

MEM – *mismo*. **Mi mem vidis la reĝon** – *yo mismo vi al rey*. **Mi vidis la reĝon mem** – *yo vi al mismo rey*. **Memamo** = **sinamo** – *amor propio*.

13-a LECIONO

–**Saluton**, samideano! Hieraŭ mi **atendis** vin en mia **hejmo**. Kial vi ne venis?

–Mi ne iris, **ĉar** mi estis iom malsana.

–Kia **bedaŭro!** Sed kial vi estis malsana?

–Ĉar mi **ĉeestis** feston kaj manĝis tro da **fritaĵoj**, tro da **sukeraĵoj** kaj **drinkis** tro da **alkoholaĵoj**.

Dum mi **restis** hejme malsana mi legis la **lastan** numeron de “Heroldo de Esperanto”. Tie mi trovis multajn novaĵojn kaj interesajn **legaĵojn**.

Kial la samideano ne vizitis sian amikon? Kial la samideano estis malsana? Kion li manĝis? Kion li trinkis? Ĉu vi ŝatas sukeraĵojn (bombonoj, ĉokolado, k.t.p.)? Ĉu vi ŝatas alkoholaĵon (rumo, viskio, konjako, k.t.p.)? Ĉu vi aŭskultas la novaĵojn per radio?

El sukero oni Faras sukeraĵojn

Bone, samideano, mi **esperas**, ke **baldaŭ** vi estos tute sana kaj vizitos min. Vi vidos mian katon kaj mian hundon. Ili ne estas ordinaraj bestoj: ili vivas ne “kiel hundo kaj kato”; ili vivas en bona amikeco, en bona kamaradeco. Vi **admiras** la **belecon** de miaj du bestoj: la blankecon de mia hundo kaj la nigrecon de mia kato. La haroj de mia kato estas nigraj kaj silkecaj (havas la kvaliton de la silko), dum la haroj de mia hundo estas lanecaj (havas la kvaliton de lano). La hundo estas **fidela** amiko. Mi ŝatas la fidelecon de la hundo.

Dum la infaneco oni faras infanaĵojn. Dum la juneco oni faras heroaĵojn. Dum la maljuneco oni... memoras.

Ĉu vi bone memoras pri via infaneco? Ĉu vi ankoraŭ faras infanaĵojn?

–Ĉu vi spiras per la oreloj?

–Ne, sinjoro, mi spiras per la nazo kaj per la buŝo.

Oni spiras tra du **truoj** (naztruoj). Per tiuj du truoj oni ankaŭ **flaras** la **odorojn**. Per la oreloj ni aŭdas kaj per la fingroj ni tuŝas. Kaj per la lango –ĉiam malseka en la buŝo– ni gustumas la manĝaĵojn kaj trinkaĵojn.

–Bone, gustumu tiun ĉi **oranĝon**. Kia ĝi estas?

–Fi!... tro acida, acidega; ĝi tute ne estas **manĝebla!**

La marakvo (= akvo de maro) ne estas trinkebla.

Tiu ĉi skribaĵo estas tre **malklara**. Ĝi estas preskaŭ **nelegebla**.

Dum **hela** vetero la montoj estas **klare** videblaj.

–Ĉu vi komprenas la signifon de la sufikso “aĵ”?

–Jes, mi komprenas. La sufikso “aĵ” montras konkretajn objektojn, aferojn, kiuj estas videblaj, tuŝeblaj, aŭdeblaj, fareblaj, **sentebaj**.

Per kio vi aŭdas? Per kio vi vidas, flaras, tuŝas, gustumas?

Ĉu varmega fero estas tuŝebla per la mano? Ĉu vi klare skribas?

Ĉu vi ŝatas helajn vestojn?

Per la sufiksoj **aĵ**, **ec**, **ebl**, oni formas vortojn. **Aĵo** signifas objekton, **eco** signifas kvaliton, **ebla**, **eble** signifas “povas esti”.

Kiel forgesema mi estas! Mi ne scias kie mi metis miajn aĵojn, eble mi lasis ilin ĉe Antono, eble ili estas en la oficejo. Mi ne memoras. Ĉu vi memoras kie vi lasas viajn aferojn?

LA HUNDETO

Petro estis tre malgaja. Karlo diris al li:

–Petro, kial vi estas tiel malgaja?

–Ĉar mi perdis mian karan hundeton.

–Kial vi ne **metas anoncon** en la ĵurnalon?

–Ĉar estus tute **senutile**, Karlo; mia hundeto ne scias legi!

Kial Petro estis malgaja? Kion diris Karlo? Kial Petro ne volis **meti** anoncon?

NEMANĜEBLA SUPO

Sinjoro sidis ĉe tablo de restoracio kaj **mendis** supon. Kiam la supo estis sur la tablo li diris:

–Tiun ĉi supon mi ne povas manĝi.

–Mi **tuj alportos** alian, sinjoro, diris la **kelnero**.

Kiam la nova supo **alvenis** la sinjoro denove diris:

–Tiun ĉi supon mi ne povas manĝi.

Tuj venis la mastro kaj demandis:

–Sed **kio okazas**, sinjoro, ĉu la supo ne estas bongusta?

Ĉu eble ĝi estas tro malvarma, tro varma?

–Ne.

–Kial do, vi ne povas manĝi tiun ĉi supon?

–Ĉar la kelnero ne portis al mi **kuleron**.

Ĉu la supo estis manĝebla? Kion diris la mastro? Kial la sinjoro ne povis manĝi la supon? Ĉu vi povas manĝi supon **sen kulero**?

VOCABULARIO

ALKOHOLO	<i>ALCOHOL</i>	ESPERI	<i>ESPERAR,</i>
DRINKEJO	<i>TABERNA</i>		<i>TENER</i>
FERO	<i>HIERRO</i>		<i>ESPERANZA</i>
HEROO	<i>HÉROE</i>	FLARI	<i>OLER</i>
KAMARADO	<i>CAMARADA</i>	FRITI	<i>FRITAR, FREIR</i>
KELNERO	<i>CAMARERO</i>	GUSTUMI	<i>DEGUSTAR,</i>
KULERO	<i>CUCHARA</i>		<i>PROBAR</i>
OBJEKTO	<i>OBJETO</i>	MENDI	<i>ENCARGAR,</i>
ORANĜO	<i>NARANJA</i>		<i>PEDIR</i>
RESTORACIO	<i>RESTAURANTE</i>	METI	<i>PONER</i>
TRUO	<i>AGUJERO</i>	ODORI	<i>EXHALAR UN</i>
ACIDA	<i>ÁCIDO, AGRIO</i>		<i>OLOR</i>
FIDELA	<i>FIEL</i>	SENTI	<i>SENTIR</i>
HELA	<i>CLARO (color, luz)</i>	SIGNIFI	<i>SIGNIFICAR</i>
KLARA	<i>CLARO</i>	TUŜI	<i>TOCAR</i>
	<i>comprensible)</i>	BALDAŬ	<i>PRONTO,</i>
LASTA	<i>ÚLTIMO</i>	ĈAR	<i>PORQUE (Por</i>
ADMIRI	<i>ADMIRAR</i>		<i>esa razón)</i>
ALVENI		KIAL	<i>POR QUÉ (Por</i>
(AL-VENI)	<i>LLEGAR</i>		<i>qué razón)</i>
ALPORTI		TUJ	<i>EN SEGUIDA</i>
(AL-PORTI)	<i>TRAER</i>	SALUTON	<i>YO LO SALUDO,</i>
ANONCI	<i>ANUNCIAR</i>	(= mi salutas vin	<i>LE EXPRESO</i>
ATENDI	<i>AGUARDAR</i>	= mi esprimas	<i>MI SALUDO,</i>
BEDAŬRI	<i>LAMENTAR,</i>	mian saluton)	<i>¡SALUD!</i>
	<i>DEPLORAR</i>	KIO	<i>QUÉ OCURRE?,</i>
DRINKI	<i>BEBER POR VICIO</i>	OKAZAS?	<i>QUÉ PASA?</i>

LA INSTRUISTO PAROLAS

-**AĴ** indica lo material, la cosa hecha por la materia expresada en la raíz, lo que se manifiesta concretamente: **dolĉaĵo** – *un dulce, una cosa dulce*; **sukeraĵo** – *cosa hecha con azúcar*; **legajĵo** – *material de lectura*; **skribaĵo** – *un escrito*; **trinkaĵo** – *bebida*; **fritaĵo** – *fritura*; **novaĵo** – *una nueva (noticia)*; **amikaĵo** – *una prueba de amistad, un acto amistoso*; **infanaĵo** – *una niñería, una chiquillada*. **Aĵo** – *cosa*.

-**EC** expresa *lo inmaterial, la cualidad abstracta* que a veces se expresa en castellano con palabras terminadas en *ez* o *idad* (vejez, acidez, fidelidad). **Mola** – *blando*, **moleco** – *blandura*, *molicie*; **juneco** – *juventud*; **blankeco** – *blancura*; **silkeca** – *sedoso*; **silkeco** – *sedosidad*; **homeco** – (cualidad de lo humano) **hombría**, *humanidad*, que no debe confundirse con **Homaro** – *la humanidad* (conjunto de hombres). **Eco** – *cualidad, propiedad*.

Peko kaj eraro estas ecoj de l' homaro – *el pecado y el error son cualidades de la humanidad*.

-**EBL** indica *posibilidad*. **Legebla** – *legible*; **nemanĝebla** – *incomible*. **Vitro estas travidebla kaj facile rompebla** – *el vidrio es transparente* (es posible ver a través) y *fácilmente rompible* (fácil de romperse). **Videbleco** – *visibilidad* (cualidad de lo que es visible). **Ebla** – *posible*, **eble** – *posiblement*,; **ebleco** – *posibilida*,: **neeble** – *imposible*. **Nekredebla novaĵo** – *una noticia increíble*.

KE es la conjunción “*que*”: **oni diras ke** – *se dice que*. **Diru al Petro ke li venu** – *dile a Petro que venga*. **Mi vidas ke vi laboras** – *yo veo que tú trabajas*.

No confunda “*que*” conjunción con “*que*” pronombre relativo.

Creo que vendrá – **Mi kredas ke li venos**.

El señor que (el cual) *vino es Pedro* – **La sinjoro, kiu venis estas Petro**.

El libro que (el cual) *comprastre es interesante*. – **La libro, kiun vi aĉetis estas interesa**.

⇒ (Ver nota en la lección complementaria). ⇐

k.t.p. (= **kaj tiel plu**) – *etcétera* (y así lo demás).

SENUTILA es *inútil* (=no útil), **malutila** es *perjudicial*, lo contrario de útil: **senutilaj vortoj** – *palabras inútiles*; **malutilaj vortoj** – *palabras perjudiciales*. Recuerdese que **mal-** expresa lo diametralmente opuesto a lo expresado por la raíz y que los términos medios deben expresarse por **sen**, **ne**, **iom**: **riĉa-neriĉa**, **iom riĉa**, o con **-et**, **beleta** – *bonita*, **malsaneta** – *algo enfermo, decaído*.

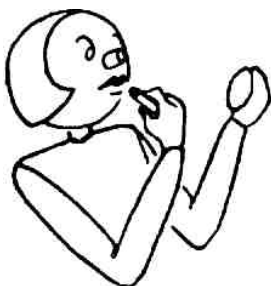
14-a LECIONO

Ĉu vi scias kion faras tiu ĉi fraŭlino?

Ĉu ŝi manĝas ĉokoladon? Mi kredas ke ne.

Per la maldekstra mano ŝi **tenas rondan** speguleton, kaj per la dekstra ŝi tenas ruĝan krajonon. Ŝi faras gravan laboron.

Ŝi **ruĝigas** sian lipojn.

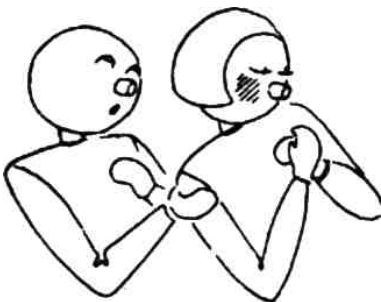

Antaŭ unu semajno ŝi estis bruna. Nun ŝi estas blonda. Do, la blondeco de ŝia hararo ne estas natura. Ŝi blondigas (heligas) sian hararon.

Ŝi beligas sin. Ŝi briligas siajn **ungojn**.

Ĉu vi komprenas la signifon de la sufikso “**ig**”? Ĉu vi komprenas **verdigi, blankigi, nigrigi**?

Kiu ruĝigas siajn lipojn? Ĉu vi briligas viajn ŝuojn? Ĉu vi ruĝigas vian nazon?

Li parolas kaj ŝi aŭskultas.
Li diras: “Mi amas vin”.
Ŝi nenion diras; ŝi nur ruĝiĝas.
Ŝia vizaĝo fariĝas varma kaj ruĝa.

Ĉu ŝi estas moderna fraŭlino?
Mi kredas ke ne, ĉar modernaj fraŭlinoj ne ruĝiĝas.

Kia pluvego! Malfeliĉa Petro; li devas iri sub la pluvo kaj la pluvo tute **malsekigas** lin; ĝi malsekigas liajn vestojn kaj ŝuojn.

Petro tute malsekiĝis **pro** la pluvo.

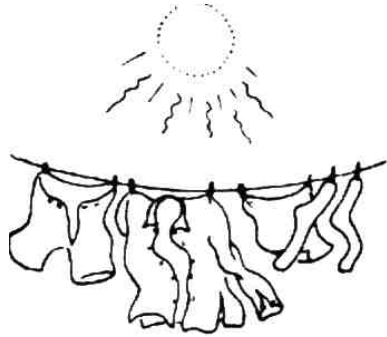
La vestaĵoj de Petro estas malsekaj. La suno sekigas ilin.

Sub la varmaj sunradioj la vestaĵoj pendas kaj sekiĝas.

La ŝuojn de Petro estis malpuraj. Petro purigis siajn ŝuojn kaj briligis ilin per **broso**.

Kial Petro malsekiĝis? Kio malsekigis lin? Kio sekigas la vestaĵojn?

Ĉu vi mem purigas vian ĉambron?

La malsano maljunigis lin kaj liaj haroj griziĝis. Li iris al la montaro por resaniĝi. La montara aero estas pura kaj saniga. Manĝu multajn fruktojn kaj vi resaniĝos. La fruktoj estas nutraj kaj sanigaj. La suno maturigas ilin.

La ĉambro estas **silenta** en la mateno. Subite, je la sesa horo, la vekhorloĝo faras grandan **skandalon**, ĝi **gaje sonoras**. Petro vekigis pro la **bruo**. Li haltigas la **sonorilon** kaj rigardas la aparaton kun profunda malŝato. Li dezirus ankoraŭ resti

en la lito, **tamen** li **leviĝas**, li **ellitiĝas**. La kombilo kaj dento-
broso ankoraŭ sidas apud la horloĝo, sed baldaŭ ili ankaŭ
laboros.

Je kioma horo vi leviĝas (ellitiĝas)? Ĉu via patrino vekas
vin? Kiom da fojoj ŝi devas veki vin? Ĉu vi tuj saltas el la lito?

Vespere je la 23-a horo, Petro
senvestiĝas kaj enlitiĝas.

Li ankaŭ legas kelkajn paĝojn
de interesa libro, sed baldaŭ liaj
okuloj fermiĝas kaj li endormiĝas.
Bonan dormon, Petro, kaj feliĉajn
sonĝojn!

Petro senvestiĝas, enlitiĝas kaj
endormiĝas, sed la patrino senvestigas,
enlitigas sian infaneton kaj
endormigas ĝin per kanto.

Kion faras Petro je la 23-a horo? Ĉu vi legas libron antaŭ la
dormo? Je kioma horo vi enlitiĝas? Ĉu vi baldaŭ endormiĝas?
Ĉu vi legas la telefonlibron?

NI PROMENU TRA LA URBO

Tra la stratoj rapidas ĉiaj veturiloj: aŭtomobiloj, **pezaj
ŝarĝaŭtoj** (=kamionoj), aŭtobusoj (=omnibusoj), **tramoj**,
bicikloj, **motor(bi)cikloj** kaj maloftaj ĉaroj kun ĉevaloj. Ĉe la
stratanguloj policistoj **gvidas** la trafikon. Sub la stratoj, tra
tuneloj, rapidas la subteraj **trajnoj**.

Sur la **trotuaroj** ĉe **ambaŭ flankoj** de la strato, piediras,
trotas, kuretas la **homamaso**.

La **avenuoj** estas larĝaj, kaj ambaŭflanke **vicoj** da arboj
donas ombbron al la trotuaroj.

En la urbocentro troviĝas (=sin trovas) la grandaj kaj gravaj
konstruaĵoj: la **palaco** de la nacia **Registaro**, la **urbodomo**, la

bankoj, la grandaj **magazenoj** kun interesaj montrofenestroj teatroj, kinejoj, **muzeoj**, **universitato** kaj belaj, placoj kun **monumentoj**.

En mia **trankvila vilaĝo** estas nur dometoj kun ĝardeno kaj diversaj **butikoj**: **apoteko**, **panejo**, **legomvendejo**. Ĉe placeto la infanoj **ludas** kaj la maljunuloj sidas kaj babilas.

VOCABULARIO

AERO	<i>AIRE</i>	REGISTARO	<i>(EL) GOBIERNO</i>
ANGULO	<i>ÁNGULO, ESQUINA</i>	<i>(REG-IST-AR-O)</i>	<i>(conjunto de gobernantes)</i>
AMASO	<i>MULTITUD, MONTÓN</i>	SKANDALO	<i>ESCÁNDALO</i>
APOTEKO	<i>BOTICA, FARMACIA</i>	SONORILO	<i>CAMPANA</i>
AVENUE	<i>AVENIDA</i>	STRAT- ANGULO	<i>ESQUINA DE CALLE</i>
BICIKLO	<i>BICICLETA</i>	<i>(angulo de strato)</i>	TRAFIKO
BUTIKO	<i>TIENDA, NEGOCIO</i>	TRAJNO	<i>TRÁFICO</i>
BROSO	<i>CEPILLO</i>	TRAMO	<i>TREN</i>
FLANKO	<i>LADO, FLANCO</i>	TROTUARIO	<i>TRANVÍA</i>
LEGOMO	<i>LEGUMBRE</i>	TUNELO	<i>ACERA</i>
MAGAZENO	<i>NEGOCIO GRANDE</i>	VICO	<i>TÚNEL</i>
MONTRO- FENESTRO	<i>VIDRIERA, ESCAPARATE</i>	URBODOMO	<i>FILA, HILERA</i>
MONUMENTO	<i>MONUMENTO</i>	<i>(URBO-DOMO)</i>	<i>MUNICIPALIDAD, AYUNTAMIENTO</i>
MOTORCIKLO	<i>MOTOCICLETA</i>	VILAĜO	<i>(casa de la ciudad)</i>
MUZEO	<i>MUSEO</i>	KONTENTA	<i>ALDEA, VILLORRIO</i>
NACIO	<i>NACIÓN</i>	LACA	<i>CONTENTO, SATISFECHO</i>
NATURO	<i>NATURALEZA</i>	MATURA	<i>CANSADO</i>
OMBRO	<i>SOMBRA</i>	RONDA	<i>MADURO</i>
PALACO	<i>PALACIO</i>	SEKA	<i>REDONDO</i>
POLICO	<i>(LA) POLICÍA</i>	SUBITA	<i>SECO</i>
RADIO	<i>RAYO, RADIO</i>	GVIDI	<i>SÚBITO</i>
			<i>GUIAR</i>

KREDI	CREER
PEZI	PESAR, TENER PESO
RAPIDI	APRESURARSE
REGI	REGIR, GOBERNAR

ŜARĜI	CARGAR
TENI	TENER
AMBAŬ	AMBOS
TAMEN	SIN EMBARGO

LA INSTRUISTO PAROLAS

-IG tiene el sentido de *tornar, hacer, causar, poner* en el estado expresado en la raíz. Los verbos formados con **igi** corresponden a los castellanos terminados en *-ificar*: **ŝtono** = *piedra*, **ŝtonigi** = *petrificar*, **vitrigi** – *vitricificar*, **simpligi** – *simplificar*. Pero **blankigi** – *blanquear*, **nigrigi** – *ennegrecer*, **sciigi** *hacer saber*, **sekigi** – *secar*, **dormigi** – *hacer dormir, adormecer*. Todos los verbos formados con **-igi** son transitivos: exigen acusativo.

Igi usado como verbo tiene el mismo significado: hacer, tornar, inducir: **Mi igis lin labori** (= **mi laborigis lin**) – *yo lo hice trabajar*.

Naturalmente también se forman nombres, adjetivos y adverbios con **-ig**: **simpligo** – *simplificación*, **kuraĝiga** *que da coraje, alentador*, **kuraĝige** – *alentadoramente, en forma alentadora*.

-IĜI tiene el sentido de *hacerse, volverse, pasar a otro estado*; **ruĝiĝi** – *enrojecerse, sonrojarse*, **sekiĝi** – *secarse*, **riĉiĝi** – *enriquecerse* (volverse rico), **leviĝi** – *levantarse*, **kuŝiĝi** – *acostarse*, **la folioj flaviĝas, sekiĝas kaj falas** – *las hojas se vuelven amarillas, se secan y caen*.

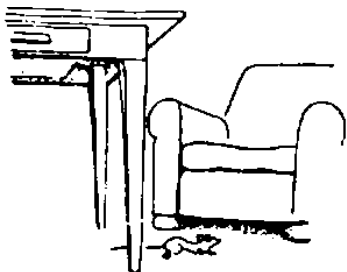
El verbo **iĝi** tiene el mismo valor: **sekiĝi** (= **iĝi seka**), **troviĝas** – *se encuentra, hallarse*, **fariĝas** (= **iĝas**) – *se hace, se vuelve*. **Sidi** – *estar sentado*, **sidiĝi** – *sentarse, tomar asiento*.

PRO, *a causa de, por*.

Pro tio – *por eso*, **li ne venis pro la pluvo** – *él no vino a causa de la lluvia*.

AŬTO, **KINO** son apócopos: **aŭto** = **aŭtomobilo**; **Kino** = **kinematografo**. **Kinejo** es un cine, **kino** es el cine, el arte cinematográfico.

15-a LECIONO

La tablo nun estas malplena. La familio jam tagmanĝis. Post la manĝo restas **paneroj** (pecetoj da pano). La paneroj kuŝas sub la tablo. Muso kuretas sub la tablo kaj manĝas la panerojn. Ĝi kuras de unu **parto** al alia kaj manĝetas. Subite nigra kato venas. La museto tuj kuregas → sub la **sofon**. Kaj nun ĝi trankvile kuras sub la sofo, ĉar ĝia nigra malamiko tie ne povas **kapti** ĝin.

Observu!

Kie kuretis la muso por manĝi la restaĵojn?

SUB LA TABLO

Kien n kuregis la muso kiam venis la kato?

SUB → LA SOFON

La litero **n** montras ankaŭ la **direkton**, la **celon** de movo.

La kato postkuras la muson, la muso kuras □ en sian truon.

La celo de la kato estas la muso, la celo de la muso estas la truo.

Kie vi estis hieraŭ?

Mi estis hejme. Mi estis tie.

Kien vi iras hodiaŭ?

Mi iras hejmen. Mi iras tien.

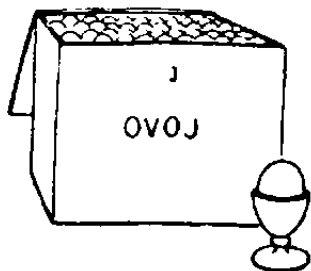
Kien vi iras hodiaŭ matene?

Kien vi iros morgaŭ vespere?

Fraŭlino, ĉu vi kuras sub la sofon aŭ vi saltas sur la sofon kiam vi vidas raton?

La **muŝo** (la muŝo, ne la muso) rondflugas tra la ĉambro kaj jen ĝi falas...

–Kien? –**Ĝuste** en la **supujon!**

Kio estas en la supujo? Supo, **komprenoble**.

Kaj en la sukerujo, en la **salujo**, en la **inkujo** kio estas?

Kie vi havas la monon? Ĉu en la supujo?

En la ovujo estas centoj da ovoj, sed en la **ovingo** estas nur parto de unu ovo.

En la skatolo estas **cigaroj**. Ĝi estas ligna cigarujo.

La cigarujo **enhavas** dek cigarojn, sed la **cigaringo entenas** nur parton de unu cigaro.

La pomojn metu en → tiun malplenan ujon.

Por mia bona tranĉilo mi aĉetis ledan ingon.

Ĉu vi ŝatas la birdojn? Jen **disĵetu** tiujn panerojn por ke ili manĝu.

Dum la festo li disĵetis **plenmanon** da **moneroj** al infanoj.

Sed **antaŭ ol ni disiru** mi volas paroli al vi pri mia nova domo.

LA DOMO

Ĉu vi deziras vidi mian novan hejmon? Ĝi estas negranda domo, sed **sufiĉe komforta**.

Jen la ĝardeneto kun kelkaj **plantoj** kaj citronarbo.

Ĉi tiu estas la dormoĉambro de miaj filoj. Ĉiu havas sian **ŝrankon** por la vestaĵoj. En la banĉambro estas lavujo kaj banujo kun varma kaj malvarma akvo.

Jen la saloneto kun la piano kaj la televidaparato. Sur la **planko** kuŝas dika tapiŝo, kaj de la **plafono** pendas moderna **lampo**. Ĉe la fenestroj pendas silkaj **kurtenoj**.

Tiu ĉi **ŝtuparo** kondukas al la supra etaĝo, kie loĝas **kuracisto**. La maljuna doktoro **meritas** mian respekton kaj admiron. Li estas **respektinda** kaj admirinda persono.

Hm, bonaodoro! Ĝi venas el la kuirejo. Sur la kuirforno estas plenaj kaseroloj. En la bakforno eble estas **rostaĵo** aŭ kuko.

Ĉu vi jam foriras? Ĉu vi deziras tagmanĝi kun ni?

Ne dankon, mi bedaŭras, sed hodiaŭ ne; baldaŭ mi **revenos**. Ĝis revido!

Kio estas en mia nova hejmo?

Ĉu vi havas ĝardenon en via hejmo?

Kio estas en via dormoĉambro?

Ĉu vi povas marŝi sur la plafono?

Ĉu vi estas bona kuiristo (bona kuiristino)?

Ĉu vi ŝatas lavi kaserolojn?

Kie loĝas la maljuna doktoro? Kia homo li estas?

SENFINA RAKONTO

Malfrue en la nokto viro sidas sola sur benko de placo.

Policisto **alproksimiĝas** kaj demandas al li:

–Kion vi faras ĉi tie? Kial vi ne iras hejmen?

–Ĉar mia edzino estas **kolera**.

–Kial via edzino estas kolera?

–Ĉar mi ne iras hejmen.

Kion faris la viro?

Kiu alproksimiĝis?

Kial la viro ne iris hejmen.

Kie li sidis?

Kien li ne volas iri?

Kion faras via edzino kiam vi malfrue revenas hejmen?

Ĝis revido, amikoj!

Legu kaj relegu la lecionojn!

VOCABULARIO

CELO	<i>OBJETIVO, FIN</i>	SOFO	<i>SOFÁ</i>
CIGARO	<i>CIGARRO</i>	ŜTUPO	<i>ESCALÓN</i>
EDZO	<i>ESPOSO</i>	ŜTUPARO	<i>ESCALETA</i>
INKO	<i>TINTA</i>	ŜRANKO	<i>ARMARIO</i>
FORNO	<i>COCINA,</i> <i>HORNILLO de cocina</i>	TAPIŜO	<i>TAPIZ,</i> <i>ALFOMBRA</i>
KASEROLO	<i>CACEROLA</i>	ĜUSTA	<i>JUSTO, EXACTO</i>
KURTENO	<i>CORTINA</i>	SUFIĈA	<i>SUFICIENTE</i>
MUSO	<i>RATÓN,</i> <i>LAUCHA</i>	APERI	<i>APARECER</i>
MUŜO	<i>MOSCA</i>	CELI	<i>TENDER A</i>
PLAFONO	<i>TECHO</i>	KAPTI	<i>ATRAPAR</i>
PLANKO	<i>PISO (suelo) DE</i> <i>HABITACIÓN</i>	KOLERI	<i>ENCOLERIZARSE</i>
PLANTO	<i>PLANTA</i>	KUIRI	<i>COCINAR</i>
RESPEKTO	<i>RESPETO</i>	KURACI	<i>CURAR, TRATAR</i> <i>ENFERMOS</i>
SALO	<i>SAL</i>	MERITI	<i>MERECER</i>
		ROSTI	<i>ASAR</i>

LA INSTRUISTO PAROLAS

ACUSATIVO DE DIRECCIÓN. Del mismo modo que en “*Juan corre (persigue) a Pedro*”, Pedro representa el fin, el objetivo de la acción, en “*Juan corre a Montevideo*”, Montevideo representa también el fin de la acción, de un movimiento.

Así diremos en Esperanto: **Johano postkuras Petron y Johano kuras Montevideon.**

Este acusativo de dirección es muy útil, porque nos permite distinguir el movimiento con traslación del movimiento sin traslación:

La hundo kuras en la ĝardeno – *el perro corre en el jardín* (estando dentro de él). **La hundo kuras en la ĝardenon** (entra corriendo en el jardín desde afuera). **La muso kuretas sub la tablo** – *el ratón corretea bajo la mesa*. **De sub la tablo la muso kuras sub la sofon** – *de debajo de la mesa el ratón corre* (hacia) *debajo del sofá*.

KIE – *donde*, **kien** – *adonde*, **tie** – *alla*, **allí**, **tien** – *hacia allá*.

El adverbio de lugar puede tomar la **n** del acusativo de dirección: **hejme** – *en casa*, **hejmen** – *a casa*, **supre** – *arriba*, **supren** – *hacia arriba*, **antaŭe** – *adelante*, **antaŭen** – *hacia adelante*. **Ĉiam antaŭen!** – *Siempre adelante!*

-**UJ** da la idea general de *recipiente*, de *continente*: **supujo** – *sopera*, **monujo** – *billettera*, **monerujo** – *monedero*. **Laktujo estas ujo por lakto** – *lechera es un recipiente para leche*.

(Ver nota en la lección complementaria).

DIS- es prefijo que denota *dispersión*: **disdoni** – *distribuir* (dar a varios), **dismeti** – *distribuir* (colocar en varios lugares), **disiri** – *separarse* (ir en varias direcciones), **disiĝi** – *separarse*, **disigi** – *separar*. **La vojoj disiĝas** – *los caminos se separan*. **Miaj aĵoj dise kuŝis sur la planko** – *mis cosas yacían desparramadas sobre el piso*.

RE- señala la *repetición*: **relegi** – *releer*, **refari** – *rehacer*, **reveni** – *volver*, **redoni** – *devolver* (volver a dar). **Ĝis (la) revido!** – *hasta la vista!* (hasta volvernos a ver).

-**ING** señala lo que contiene parcialmente algo: **ovingo** – *huevera*, **cigaringo** – *boquilla* (para cigarrillos), **kandelingo** – *candelerero*. **Kandelingo estas ingo por kandelo** – **Ingo** da idea de *vaina*. **Sabringo** – *vaina de sable*.

-**IND** denota lo que es digno, que merece: **Fidinda** – *fidedigno*, *fehaciente*. **Vidinda pejzaĝo** – *un paisaje digno de verse*, **leginda libro** – *un libro que merece ser leído*, **respektinda** – *respetable*, **ridinda** – *ridículo*. **Respektinda persono estas persono inda je respekto**. **Indeco** – *dignidad*.

-**ER** Este sufijo señala la *partícula*, el *elemento constitutivo*: **sablo** – *arena*, **sablero** – *grano de arena*, **fajro** – *fuego*, **fajrero** – *chispa*, **monero** – *moneda* (níquel), **panero** – *migaja*. **Panero estas ero da pano**. **Diserigi** – *desmenuzar*.

SEN – *sin*: **sen pano kaj sen mono** – *sin pan y sin dinero*. “**Pli**

bona pano sen butero ol kuko sen libero” – *más vale* (mejor) *pan sin manteca* (pan seco), *que tortas sin libertad*.

También esta preposición se usa como prefijo: **sengusta supo** – *sopa insípida*, **vesto de senmakula blankeco** – *vestido de blancura inmaculada* (**makulo** – *mancha*). **Senhoma vilaĝo** – *aldea deshabitada* (sin hombres).

Algunas expresiones:

Kompreneble (comprensiblemente) se usa como nuestro coloquial “*naturalmente*” o “*se comprende*”.

Plenmano es *un puñado* (una mano llena). **Plenkulero** – *una cucharada*, **plenbuŝo** – *una bocanada, un bocado*.

Por ke ili manĝu – *para que ellos coman*.

Antaŭ ol ni disiru – *antes que nos separemos*.

Enhavi – *contener*.

Enteni – *contener asiendo, sujetando el contenido* (**Teni** – *tener, asir*; **havi** – *poseer*).

16-a LECIONO

–Diru al mi, sinjoro; ĉu **vi** estas la instruisto?

–Ne, sinjoro, mi estas **lernanto**.

–Jes, vi estas persono kiu lernas, vi estas **lernanto**.

Antaŭ tri monatoj vi diris: “Mi lernos Esperanton”, tiam vi estis **lernonto**.

Kaj post du aŭ tri monatoj vi diros: “Mi lernis Esperanton”, tiam vi estos **lerninto**.

Ni ankaŭ povas diri: vi estas **lernanta homo**, vi estis **lernonta homo**, vi estos **lerninta homo**.

Tiel la persono kiu **prezidas** estas la prezidanto, la persono kiu amas estas amanto.

–Pardonu, sinjoro, sed ankoraŭ mi ne tute klare komprenas...

–La **participoj** ne estas malfacilaj.

Bonvolu, observi la jenajn ekzemplojn:

Petro estas homo tre **akurata**. Li ĉion faras en la ĝusta momento. Ĉiutage je la kvina horo, Petro trinkas tason da teo. Ni iru ĝis la kafejo, kie Petro **kutimas** trinki sian teon kaj observu.

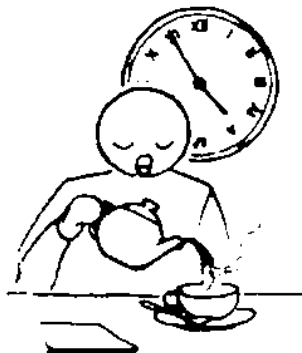
Estas kvin antaŭ la kvina.

Sur la tablo estas taso kun kulereto, tekruĉo kaj sukeroĵo.

La teo estas en la tekruĉo (=teujo).

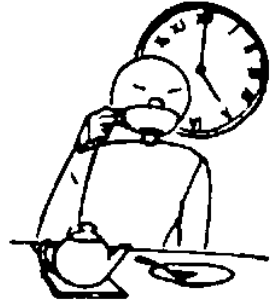
Petro trinkas la teon.

Petro ESTAS TRINKONTA la teon.

Estas ĝuste la kvina.
La teo estas en la taso. Petro trinkas
ĝin.

Petro ESTAS TRINKANTA la teon.

Jam estas dek kvin post la kvina.
La taso estas malplena. Petro jam
trinkis la teon.

Petro ESTAS TRINKINTA la teon.

Se morgaŭ ni denove observos Pe-
tron en la kafejo ni vidos, ke je la kvara
kaj kvindek kvin.

Li ESTOS TRINKONTA la teon.

Je la kvina

Li ESTOS TRINKANTA la teon.

Je la kvina kaj dek kvin

Li ESTOS TRINKINTA la teon.

Sed hieraŭ mi ankaŭ estis en tiu kafejo kaj vidis, ke kvin
minutoj antaŭ la kvina

Petro ESTIS TRINKONTA la teon.

Je la kvina

Petro ESTIS TRINKANTA la teon.

Je la kvina kaj dek kvin

Petro ESTIS TRINKINTA la teon.

Petro trinkas la teon kaj la teo estas trinkata.

Hieraŭ je la kvara kaj kvindek kvin

La teo ESTIS TRINKOTA de Petro.

Je la kvina

La teo ESTIS TRINKATA de Petro.

Je la kvina kaj dek kvin
La teo ESTIS TRINKITA de Petro.

Nun je la kvara kaj kvindek kvin
La teo ESTAS TRINKOTA de Petro.

Je la kvina
La teo ESTAS TRINKATA de Petro.

Je la kvina kaj dek kvin
La teo ESTAS TRINKITA de Petro.

Kaj morgaŭ je la kvara kaj kvindek kvin
La teo ESTOS TRINKOTA de Petro.

Ĝuste je la kvina
La teo ESTOS TRINKATA de Petro.

Je la kvina kaj dek kvin
La teo ESTOS TRINKITA de Petro.

La trinkota teo estas ankoraŭ en la teujo.

La trinkata teo estas en la taso.

La trinkita teo ne plu estas en la taso; ĝi estas en la stomako de Petro (la trinkinto).

Ĉu je la 5-a Petro estas trinkinta la teon?

Ĉu je la 6-a la teo estas ankoraŭ trinkota de Petro?

El kio estas farita via jako?

El kio estas faritaj viaj ŝuoj?

Lernonto aĉetas lernolibron.

Lernanto uzas lernolibron.

Lerninto metas la lernolibron en la bibliotekon kaj portas sur la brusto la verdan stelon.

Amonto rigardas la fraŭlinojn, esperas.

Amanto razas sin ĉiutage, skribas **parfumitajn** leterojn, vidas ĉion **rozkolora**.

Aminto ĵetas leterojn klaj **portreton** en la fajron.

LERNANTO RAKONTAS...

Hieraŭ mi estis sidanta antaŭ mia skribotablo. Mi jam estis lerninta la 15-an lecionon de mia lernolibro kaj estis skribanta **leteron** al mia frato, kiam Petro eniris en la ĉambron.

–Kiel vi fartas? –li diris. La vetero estas agrabla. Ĉu vi volas promeni kun mi tra la parko?

–Jes, kial ne? La leteron mi skribos vespere –mi respondis.

Mi surmetis mian jakon kaj ni foriris kune.

Dum ni estis marŝantaj sur la strato li klarigis al mi la **koncerton**, kiun ni estis aŭskultontaj. Tiu koncerto jam estis **ludita** en la pasinta dimanĉo, sed pro la **sukceso** ĝi estos ripetata (reludata) hodiaŭ.

En la parko ni vidis la statuon de Mendoza, la **fondinto** de Buenos Aires.

En aliaj urboj estas monumentoj al Zamenhof, la **kreinto** de Esperanto.

Multaj promenantoj **ĝuis** la belan veteron.

En la koncertejo jam multaj ĉeestantoj sidis. La ludontaj muzikistoj estis jam kun siaj instrumentoj.

Dum la koncerto la aŭskultantoj silentis.

Kiam ni revenis hejmen la suno estis malaperanta ĉe la horizonto.

Kaj, ĉu mi diru al vi sekreton? La leteron, kiun mi estis skribonta al mia frato mi ne skribis; ĝi estas ankoraŭ skribota.

Kion mi estis faranta, kiam venis Petro?

Kion diris Petro dum ni estis marŝantaj?

Kien ni iris? Kion ni vidis tie?

Kiu estis Mendoza? Kiu estis Zamenhof?

Kiuj sidis en la koncertejo?

Kion faras la aŭskultantoj?

Nun vi povas kompreni la signifon de la vorto Esperanto.

D-ro Zamenhof ne subskribis sian unuan libron per sia nomo, sed per **pseŭdonomo** “D-ro Esperanto”, **t.e.** (tio estas), la doktoro kiu esperas, kiu havas esperon.

VOCABULARIO

EKZEMPLO	<i>EJEMPLO</i>	PREZIDI	<i>PRESIDIR</i>
KONCERTO	<i>CONCIERTO</i>	SUKCESI	<i>TENER ÉXITO</i>
LETERO	<i>CARTA</i>	KLARIGI	<i>ACLARAR, EXPLICAR</i>
PARFUMO	<i>PERFUME</i>	T.E. (=TIO ESTAS)	<i>ESTO ES, ES DECIR</i>
PORTRETO	<i>RETRATO</i>	BONVOLU	<i>TENGA UD. A BIEN, HAGA UD. EL BIEN, POR FAVOR</i>
AKURATA	<i>PUNTUAL</i>	MI PETAS	<i>LE RUEGO, POR FAVOR</i>
FONDI	<i>FUNDAR</i>		
KUTIMI	<i>TENER LA COSTUMBRE</i>		
KREI	<i>CREAR</i>		
PETI	<i>PEDIR, ROGAR</i>		

LA INSTRUISTO PAROLAS

PARTICIPIO ACTIVO: -ANTA, -INTA, -ONTA. En castellano el participio (“participa” del verbo y del adjetivo) es un adjetivo. En Esperanto, el participio podrá ser adjetivo, sustantivo o adverbio. Pero a pesar de ser mayores en Esperanto las posibilidades del participio, éste es mucho más simple que en cualquier lengua nacional.

El modo que sigue sirve para todos los verbos:

Mi parolas – *Yo hablo*

Mi parolis – *Yo hablé*

Mi parolos – *Yo hablaré*

Mi estas parolanta – *Yo estoy hablando*

Mi estis parolanta – *Yo estaba hablando*

Mi estos parolanta – *Yo estaré hablando*

Mi estas parolinta – *Yo he hablado*

Mi estis parolinta – *Yo había hablado*

Mi estos parolinta – *Yo habré hablado*

En castellano usamos las formas compuestas a menudo sin verdadera necesidad: *¿Qué está haciendo Ud.?* en lugar del simple: *¿Qué hace Ud.?* En Esperanto preguntamos **Kion vi faras?** Y no **Kion vi estas faranta?**, es decir, que no se usarán las formas compuestas más que cuando sea necesario; cuando sea preciso relacionar dos hechos en el tiempo.

Compare: *Cuando yo entré él estaba comiendo*
Cuando yo entré él estaba por comer
Cuando yo entré él había comido

Kiam mi eniris li estis manĝanta
Kiam mi eniris li estis manĝonta
Kiam mi eniris li estis manĝinta

Lo mismo es para los otros tiempos: *Yo cantaré mañana* – **Mi kantos morgaŭ.** *Yo estaré cantando cuando entre Pedro* – **Mi estos kantanta kiam Petro eniros.**

El participio sustantivo también puede usarse en los distintos tiempos: La frase “*Él es el constructor*” puede ser, según los casos:

Li estas la konstruanto – *el que construye*
Li estas la konstruinto – *el que construyó*
Li estas la konstruonto – *el que construirá*

Saluton. Cezaro, la mortontoj vin salutas.

PARTICIPIO PASIVO: -ATA, -ITA, -OTA.

Es el que indica que una persona o cosa sufre pasivamente la acción del verbo: *carta escrita, pan comido, hombre castigado.*

En Esperanto el participio pasivo se forma con las terminaciones **-ata, -ita, -ota**.

La domo estas { **konstruata** – *la casa es (está siendo) construida*
konstruita – *la casa ha sido construida*
konstruota – *la casa está por ser construida*

La domo estis { **konstruata** – *la casa era construida*
konstruita – *la casa había sido construida*
konstruota – *la casa estaba por ser construida*

La domo estos { **konstruata** – *la casa será construida*
konstruita – *la casa habrá sido construida*
konstruota – *la casa estará por ser construida*

Nótese que los participios pasivos se usan en Esperanto con una mayor precisión que en cualquier lengua nacional:

Konstruota domo es *una casa por construirse (-ota)*, de la cual tenemos solo los planos. **Konstruata domo**, es *una casa que se está construyendo (-ata)*, y **Konstruita domo**, es *una casa ya construida, terminada (-ita)*. **Domo konstruata el brikoj** es *una casa que se está construyendo con ladrillos*. **Domo konstruita el brikoj** es *una casa (ya) construida con ladrillos*.

Y con esto ya hemos visto las 12 formas del verbo con que el Esperanto reemplaza con ventaja las miles de formas que el Español necesita.

17-a LECIONO

Vi jam konas la historion: “Petro amas Marian kaj Maria amas Petron”.

Ili amas **unu la alian**.

Ili amas **sin reciproke**.

Petro iris ĉe **juvelisto** kaj aĉetis du **orajn** ringojn (= ringoj el oro), kaj Petro fariĝis **fianĉo** kaj Maria fariĝis fianĉino. Ili **gefianĉiĝis** (ge = li + ŝi).

La gefianĉoj estas **strangaj** homoj kaj ili agas strange. La fianĉoj iras ĉiam elegante vestitaj kaj **zorge** kombitaj kaj razitaj, kaj faras multajn **donacojn** al sia fianĉino –florojn, bombonojn, ĵvelojn– kaj ofte **invitas** ŝin al kinejo aŭ teatro. Kaj ĝuste tion ankaŭ faras Petro.

Bedaŭrinde ofte ankaŭ venas la patrino aŭ la frateto de Maria. La patrino malŝatas la plenajn aŭtobusojn kaj preferas veturi per taksioj (=taksiaŭtoj) kaj la frateto ĉiam elektas la plej karajn **glaciaĵojn**.

Matria ankaŭ faras donacojn al Petro. Ŝi faras stranga-kolorajn kravatojn por sia amato. Sed ili estas feliĉaj kaj ŝatas promeni kun la mano en la mano sub la luno, aŭ **prefere** sen luno...

En unu bela tago Petro kaj Maria staris antaŭ la **pastro** kaj fariĝis **edzo** kaj **edzino**. Ili fariĝis geedzoj (=geedziĝis).

La patrino de Maria estas nun la **bopatrino** de Petro, kaj la kara frateto nun fariĝis la **bofrato** de Petro.

Post kelke da tempo la **cikonio** faris viziton al la hejmo de Petro. Nun la gepatroj de Petro kaj Maria fariĝis **avoj**, ĉar ili havas novan **nepon**. Kaj la frato de Petro nun estas **onklo**. La juna Petreto estas lia **nevo**. Kaj la filoj de la frato de Petro estas kontentaj, ĉar ili ricevis tute novan **kuzon**.

Ho, la familio!

Sed ne nur la homoj geedziĝas, ankaŭ la bestoj tion faras. La koko havas multajn edzinojn. Sed ĝi estas feliĉa, ĉar ili jam estas vestitaj de la naturo mem.

La filojn de la koko ni nomas la **kokidoj**.

Juna ĉevalo estas ĉevalido. La rondetaĵ rozkoloraj **idoj** de la porko estas la porkidoj.

Vi memoras ke mi estis skribonta leteron al mia frato kiam envenis Petro.

La leteron mi skribis kaj **sendis** en la posta tago.

La skribitan leteron mi metis en **koverton** (=mi enkovertigis), skribis la **adreson**, **gluis** la **poŝtmarkojn** sur la koverton kaj fermis la koverton.

Mi iris al la poŝtoŝtanco (= poŝtejo) kaj metis la leteron en la **leterkeston** (=mi enpoŝtigis la leteron). Kaj nun mi atendas la respondon.

Leterportisto disportas la leterojn.

- Kion mi faris per la skribita letero?
- Ĉu vi ŝatas ricevi leterojn de viaj amikoj?
- Ĉu vi akurate respondas?
- Ĉu vi kolektas poŝtmarkojn?
- Ĉu vi estas filatelisto?

2-AKTA DRAMO – kun epilogo –

1-a akto

S-ro direktoro sidas sur komforta seĝo antaŭ sia skribotablo. En la ĉambro estas nur unu seĝo, tamen la **ĉarma**, blonda oficistino ankaŭ sidas kaj skribas.

La direktoro estas feliĉa.

2-a akto

La adzino de la direktoro eniras. Ŝi estas nek ĉarma nek blonda; ŝi estas furioza.

La fraŭlino ne **plu** sidas.

La direktoro ne **plu** estas feliĉa.

Epilogo - laŭ via plaĉo.

Kio okazos poste, morgaŭ?

Morgaŭ la edzino batos la edzon.

Morgaŭ la direktoro **maldungos** la oficistinon. (Ĉu tio estus **justa?**).

Morgaŭ la sinjoro aĉetos belan juvelon por la edzino.

Kiu fino estas ĝusta, laŭ via opinio?

Ĉu vi havas fantazion?

Ĉu plaĉis la vi la dramo?

Kion vi **estus farinta** en simila okazo?

Ĉu vi estus forkurinta?

Verku alian epilogon.

VOCABULARIO

ADRESO	<i>DIRECCIÓN, DOMICILIO</i>	POŜTMARKO	<i>SELLO DE CORREO</i>
AKTO	<i>ACTO (TEATRAL)</i>	RINGO	<i>ANILLO</i>
AVO	<i>ABUELO</i>	ĈARMA	<i>ENCANTADOR</i>
CIKONIO	<i>CIGÜEÑA</i>	JUSTA	<i>JUSTO</i>
EDZO	<i>ESPOSO</i>	RECIPROKA	<i>RECÍPROCO</i>
FIANĈO	<i>NOVIO</i>	SIMILA	<i>SIMILAR</i>
GLACIO	<i>HIELO</i>	STRANGA	<i>EXTRAÑO, NO COMÚN</i>
GLACIAĴO	<i>HELADO (Cosa hecha con hielo)</i>	APOGI	<i>APOYAR</i>
GLUO	<i>COLA DE PEGAR</i>	DONACI	<i>REGALAR, DONAR</i>
JUVELO	<i>JOYA</i>	DUNGI	<i>EMPLEAR</i>
KESTO	<i>CAJA, CAJÓN</i>	MALDUNGI	<i>DESPEDIR</i>
KOVERTO	<i>SOBRE</i>	ELEKTI	<i>ELEGIR</i>
KUZO	<i>PRIMO</i>	INVITI	<i>INVITAR</i>
LETER- KESTO	<i>BUZÓN (Caja para cartas)</i>	KOLEKTI	<i>COLECCIONAR REUNIR</i>
NEPO	<i>NIETO</i>	PREFERI	<i>PREFERIR</i>
NEVO	<i>SOBRINO</i>	SENDI	<i>ENVIAR</i>
ONKLO	<i>TÍO</i>	KION VI	
ORO	<i>ORO</i>	ESTUS	<i>¿QUÉ HABRÍA</i>
PASTRO	<i>SACERDOTE</i>	FARINTA?	<i>HECHO UD.?</i>
POŜTO	<i>CORREO</i>		

LA INSTRUISTO PAROLAS

ILI AMAS UNU LA ALIAN = ILI AMAS SIN RECIPROKE.

Cuando la acción es recíproca o mutua se usan estas formas.

El sentido de “*él se hirió*” es claro, pero “*ellos se hirieron*” puede significar que cada uno de ellos se hirió (en un accidente), o que se hirieron entre sí, recíprocamente (en un combate).

Para evitar esta ambigüedad es que diremos en Esperanto: **ili sin vundis en akcidento** (= *ĉiu el ili sin vundis – cada uno de ellos se hirió*) y **ili sin vundis reciproke** o **ili vundis unu la alian** – *se hirieron mutuamente*.

Sólo como licencia poética podrá encontrarse: **La dentoj mordas la langon, tamen ambaŭ sin amas** – *los dientes muerden la lengua, y sin embargo se aman.*

GE- este prefijo tiene la virtud de *reunir a los dos sexos*: **miaj gepatroj** – *mis padres* (= mi padre y mi madre), **lernejo por geinfanoj** (= **geinfana lernejo**) – *escuela mixta* (para niños y niñas), **ili geedziĝis** – *ellos se casaron* (se hicieron esposo y esposa).

BO- este prefijo indica *el parentesco político*, resultante del matrimonio – **Bopatrino** – *suegra*, **bofilo** – *yerno*, **bofrato** – *cuñado*, **boparencoj** – *parientes políticos*.

-ID es sufijo que señala *el descendiente*, el cachorro, el pichón: **koko** – *gallo*, **kokido** – *pollo*, **porkido** – *lechón*, **Izraelido** – *israelita* (descendiente de Israel). **Ido** es *hijo, descendiente*. **Johano loĝas tie kun sia vasta idaro** – *Juan vive allí con su vasta prole.*

LAŬ – *según, conforme con*: **agu laŭ via plaĉo** – *obré según su gusto*. **Laŭ mia horloĝo estas la oka** – *según mi reloj son las ocho*. **Mi marŝis laŭlonge de la fervojo** – *yo caminé a lo largo del ferrocarril*, **laŭlarĝe** – *a lo ancho*.

PLU – *más* – con sentido de duración en tiempo o espacio: **mi ne laboras plu** – *yo no trabajo más*, **kion plu vi scias?** – *¿qué más sabe?* **Trinku unu pluan taseton** – *beba una tacita más*. **Kaj tiel plu** (= **ktp**) – *y así más* (= etcétera).

ŜATI – **PLAĈI**. Ya conocemos bien el verbo **ŝati**. Es verbo transitivo y señala nuestro gusto personal, subjetivo. **Tiu domo estas plaĉa sed mi ne ŝatas ĝin** – *esa casa es agradable* (= placentera) *pero a mi no me gusta*.

PLAĈI es verbo intransitivo y significa *agradar*, ser agradable por su cualidad placentera: **tio plaĉas al mi** – *eso me gusta* (me agrada). **Plaĉa muziko** – *música placentera*. **Kiel plaĉas al vi la ĝardeno?** – *¿Cómo encuentra el jardín?*

VERKI es *componer o escribir obras literarias, musicales, etc.*: **verki libron** – *escribir* (componer) *un libro*, **verkisto** – *un*

escritor, teatra verko – obra teatral. **Leteron mi skribas, sed rakonton mi verkas.**

ZORGI es *cuidar de algo, preocuparse por algo*: **ne zorgu pri mi!** – *no se preocupe por mi!* **Pli zorgas unu patrino pri dek infanoj ol dek infanoj pri unu patrino** – *cuida más una madre de diez hijos (niños) que diez hijos de una madre.* **Zorge farita** – *cuidadosamente hecho.* **Senzorga** – *descuidado, despreocupado.*

AGI es *obrar, actuar*: **agi juste** – *obrar justamente* (con justicia), **justa ago** – *acción justa.* **Zorgu pri viaj agoj!** – *¡Cuidado con lo que hace!*

ORACIÓN PASIVA. Podemos usar también nuestro conocimiento de los participios para verificar si un verbo debe o no ser seguido por el acusativo.

Sea la oración:

Petro manĝas panon – *Pedro come pan.*

Si la oración puede ser vuelta por pasiva, será transitiva, irá seguida de **-n**.

La pano estas manĝata de Petro – *El pan es comido por Pedro.*

Probemos con: **Petro kuŝas sur la lito** – *Pedro yace sobre la cama.*

Vemos que si tratamos de ponerla en forma pasiva, la oración pierde su sentido. Se trata, pues, de una oración intransitiva.

La pano estas manĝata de Petro. Vemos que después de la forma pasiva usamos **de** para designar al agente, al que hace: **Esperanto estas lingvo kreita de Zamenhof** (**kreita** porque está ya creada, terminada de crear).

Roŝkolora es *color de rosa.* Y del mismo modo se forma **violkolora** – *color violeta,* **oranĝkolora** – *color anaranjado,* **citronflava** – *amarillo limón.*

Ludi es *jugar* (**ludilo** – *juguete*). Pero lo mismo que en inglés y francés, este verbo significa, además, *interpretar un papel teatral* – **ludi teatran rolon,** y *tocar un instrumento* – **ludi pianon.**

18-a LECIONO

Vojaĝante (=dum oni vojaĝas) oni lernas. Tio estas vera, ĉar vojaĝinte en Bolivio mi multon lernis.

Dum mia restado en tiu lando pluvis kaj pluvadis dum du semajnoj, kaj dum la tuta tempo mi legadis en mia ĉambro. Ho, mi multon lernis!

Nur ĝenis min la daŭra **martelado** de iu **forĝisto**, loĝanta apude. Sed ne nur mi legis en tiu hotelo, mi ankaŭ **amu-ziĝis**, ĉar tie estis sufiĉe da musoj.

Kiam mia kuzino ekvidas (=subite vidas) muson ŝi ektimas (subite timas), eksaltas kaj esploras –Kaj mi ekridas.

Ĉu vi parolas dormante?

Ĉu vi ŝatas longajn paroladojn?

Kion vi faras dum longa pluvado?

Ĉu vi facile ekridas aŭ esploras?

BIFSTEKO KUN FUNGOJ

S-ro Smith estas anglo. Ĉu vi cias kio estas anglo?

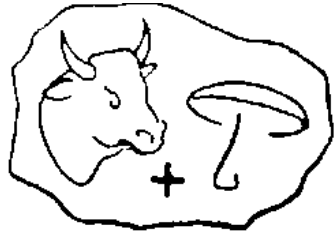
–Jes, mi scias; anglo estas sinjoro kiu **fumas pipon**, legas la Bibliion, kaj ne ŝatas lerni fremdajn lingvojn.

S-ro Smith, do, estis vojaĝema. Tial ke (=ĉar) en Londono la vetero estas malagrabla dum la vintro, nia amiko per aeroplano (=aviadilo) veturis suden, al la sunplena Valencio, en **Hispanujo**. Li gaje promenadis tra la urbo, admirante la oranĝarbojn kaj la belajn brunulinojn, sed ekvidinte restoracion li eksentis apetiton.

“Por festi tiun ĉi belan tagon mi mendos mian preferatan manĝon: bifstekon kun fungoj”, diris S-ro Smith. Li eniris la

restoracion, sidis ĉe tablo kaj **vokis** la kelneron. S-ro Smith tuj mendis –anglalingve (=en la angla lingvo), kompreneble– bifestekon kun fungoj. La kelnero ridetis, sed ne komprenis. Tiam S-ro Smith ekhavis brilan ideon. Li prenis paperon kaj krajonon kaj **desegn**is sian mendon tiel:

La kelnero prenis la papereton kaj foriris. Farinte sian mendon S-ro Smith observis la manĝejon. Blanka tablotuko kovris la tablon. Sur ĝi estis **telero**, **forko**, kulero, tranĉilo, buŝtuko, **glas**o, vinbotelo, **kruĉ**o kun akvo kaj **pankorbo**. La tuta manĝ-ilaro estis pura.

Ĉe la apuda tablo sidis tri manĝantoj. Unu manĝis **viandrostajon** kun **terpom**oj kaj **legom**oj, la dua manĝis **bakitan kokidon** kun salato, la tria jam estis manĝanta la **deserton**: kukojn kaj fruktojn. Laŭ la aspekto ili **ŝajnis fremduloj**.

Sed nia anglo jam estis perdanta sian **paciencon** (=li jam senpacienĉgis), tiam, post 20 minutoj, fine revenis la kelnero. Ĉu li alportis la deziratan manĝaĵon? –Tute ne! **Anstataŭ** tio, en unu mano li portis **pluvombre**lon kaj en la alia enirbileton por la **taŭrobatalo**!

S-ro Smith ne lasis **trinkmonon** por la kelnero...

Kie loĝis S-ro Smith? Kien li veturis?
 Kial li forveturis? Ĉu li veturis bicikle?
 Kion li admiris? Kion li tre ŝatis?
 Ĉu vi fumas pipon?
 Ĉu S-ro Smith parolis hispane? Kion li faris?
 Ĉu la desegno estas komprenebla?
 Kio estis sur la manĝotablo?

Ĉu la kelnero tuj revenis?
Kion li alportis **anstataŭ** la menditan manĝaĵon?
Ĉu S-ro Smith estis feliĉa?
Kion vi estus farinta en simila okazo?

La filo de Petro ankaŭ nomiĝas (=estas nomita) Petro, sed la gepatroj nomas lin **Peĉjo**. La nomo de la filino estas Sofia, sed la gepatroj nomas ŝin **Sonja**. Kaj Peĉjo kaj Sonja nomas sian patron **paĉjo**, kaj sian patrinnon **panjo**.

Ĉu ankaŭ oni nomas vin per karesa nomo –“Pepe”, “Paco”, “Maruja”?

La patro de Maria estas la avo de la eta Petro, sed la avo de Maria, kio estas?

–Li estas la **praavo** (=patro de la avo) de eta Petro (=Peĉjo) kaj Peĉjo estas lia **pranepo**.

La unuaj homoj sur al tero estis niaj prapatroj aŭ prauloj. Ili vivis en la pratempo. En Ameriko estas ankaŭ grandaj ne bone konataj praarbaroj.

Ĉu vi havas vivantan praavon?
Ĉu niaj prapatroj estis pli feliĉaj ol ni?
Ĉu niaj pranepoj estos pli **saĝaj** (= prudentaj, inteligentaj), ol ni?

Karlo invitis min ĉeesti festeton ĉe li. Mi demandis lin: “Je kioma horo mi devas esti ĉe vi, kaj kiel mi devas vesti min”?

Li respondis: “Vi povas veni **kiam ajn** (=en kiu ajn momento), vesti kiel ajn. Ĉe mi vi povas fari kion ajn kaj babili kun kiu ajn.”

Vivu la libero!

Ĉu vi aŭskultas kian ajn programon en la radio?
Ĉu vi parolas kun kiu ajn sur la strato?

LA KORVO KAJ LA VULPO

Jen la fama **fablo** de fama verkisto. Ni rerakontas ĝin ne **versoforme**, sed en simpla **prozo**.

S-ro Korvo sidis sur **branĉo** tenante en sia **beko** bonodoran **fromaĝon**.

S-ro Vulpo tre malsata **vagadis** tra la arbaro kaj ekflaris la odoron de la fromaĝo. Ekvidinte la korvon kun la fromaĝo, la vulpo volis ĝin manĝi, sed ĝi estis tro alta. Sed S-ro Vulpo estas **ruza** kaj li **flate** ekparolis al la korvo: “Sinjoro Korvo, kiel bela vi estas! Kiel brila estas via plumaro! Se via voĉo estus tiel bela kiel via plumaro vi estus la reĝo de l’ arbaro! Kantu, sinjoro korvo, kantu por ke mi aŭdu vian belan voĉon!”

Aŭdinte tion, la korvo, kiu estis kredema kaj **vantema**, malfermis sian bekon por kanti kaj la bongusta fromaĝo falis en la buŝegon de sinjoro Vulpo.

“Dankon, diris S-ro Vulpo, kaj estonte ne fidu la flatantojn. Ĉi leciono tamen, valoras fromaĝon”.

“Ju pli oni vivas, des pli oni lernas” –**grumblis** la korvo.

Kie vagadis la vulpo?

Ĉu la korvo havis la fromaĝon en la poŝo?

Kia birdo estas la korvo?

Ĉu la korvo bele kantas?

Kia estas la vulpo?

Kial la korvo malfermis la bekon?

Ĉu la korvo agis saĝe?

VOCABULARIO

BRANĈO	<i>RAMA</i>	TERPOMO	<i>PAPA, PATATA</i>
DESERTO	<i>POSTRE</i>	TELERO	<i>PLATO</i>
FORKO	<i>TENEDOR</i>	TRINKMONO	
FROMAĜO	<i>QUESO</i>	(= MONO POR TRINKI)	<i>PROPINA</i>
FREMDULO	<i>FORASTERO</i>	VULPO	<i>ZORRO</i>
FUMO	<i>HUMO</i>	FREMDA	<i>EXTRANJERO,</i> <i>EXTRAÑO</i>
FUNGO	<i>HONGO</i>	MALSAĜA	<i>INSENSATO,</i> <i>LOCO</i>
KORBO	<i>CESTA</i>	RUZA	<i>ASTUTO</i>
KORVO	<i>CUERVO</i>	SAĜA	<i>JUICIOSO,</i> <i>SENSATO,</i> <i>SABIO</i>
KRUĈO	<i>JARRA</i>	VANTA	<i>VANIDOSO</i>
MARTELO	<i>MARTILLO</i>	AMUZI	<i>DIVERTIR</i>
PACIENCO	<i>PACIENCIA</i>	DAŬRI	<i>DURAR</i>
PIPO	<i>PIPA</i>	DESEJNI	<i>DIBUJAR</i>
PLUV-		FLATI	<i>ADULAR</i>
OMBRELO	<i>PARAGUAS</i>	FORĜI	<i>FORJAR</i>
REĜO	<i>REY</i>	GRUMBLI	<i>GRUÑIR</i>
SAĜECO	<i>SABIDURÍA,</i> <i>BUEN SENTIDO</i>	ĜENI	<i>MOLESTAR</i>
SAĜULO	<i>UN HOMBRE</i>	KARESI	<i>ACARICIAR</i>
SALATO	<i>SABIO, SENSATO</i>	KRII	<i>GRITAR</i>
SUN-		VAGI	<i>VAGAR</i>
OMBRELO	<i>SOMBRILLA</i>	VOKI	<i>LLAMAR</i>
TAŬRO-	<i>CORRIDA DE</i>		
BATALO	<i>TOROS</i>		

LA INSTRUISTO PAROLAS

-ANTE, -INTE, -ONTE. Los participios adverbios corresponden al gerundio español, que termina en *-ando, -endo* o *-iendo*.

El participio adverbio no se usa en tiempos compuestos.

Manĝonte mi eniris restoracion – *habiendo de comer entré en un restaurante*, **manĝante mi legis la ĵurnalon** – *comiendo leí el diario*, **manĝinte mi pagis kaj foriris** – *habiendo (ya) comido, pagué y me marché*.

La forma pasiva (-ate, -ite, -ote) es de uso menos frecuente.

Li vizitis min neatendite – *él me visitó inesperadamente. Estis skribite* – *estaba escrito.*

KIEL AJN es de cualquier modo, **kiu ajn** – cualquiera, **kiam ajn** – en cualquier momento, **io ajn** – cualquier cosa, **kie ajn** – en cualquier parte, **ktp**. La partícula **ajn** “indefini”.

-AD expresa ► la acción...: **krono** – corona, **kronado** – coronación; ► ... acción continuada: **pafo** – tiro, **paŝado** – tiroteado; ► ... nombre de acción: **uzi** – usar, **uzado** – el uso, **naĝado** – natación, **kantado** – el canto.

EK- señala comienzo de acción o acción breve: **vidi** – ver, **ekvidi** – percibir, **ekmarŝi** – echar a andar.

PRA- es prefijo que señala lo primitivo, el parentesco distante en el tiempo: **pratempo** – tiempos primitivos, **praulo**, **prapatro** – antepasado, **praavo** – bisabuelo, **pranepo** – bisnieto. **Praa** – primitivo.

-ĈJ, -NJ son sufijos con los que se forman los diminutivos cariñosos, masculinos y femeninos, respectivamente y se colocan detrás de las primeras letras del nombre, abreviándolo: **patro** – padre, **paĉjo** – papá, **panjo** – mamá, mamita, **Jozefo** – José, **Joĉjo** – Pepe.

Este es el único caso en que se altera una raíz en Esperanto (**panjo**). Porque el uso de nombres íntimos y cariñosos es voluntario y escapa a toda regla.

En la literatura de Esperanto se encontrarán los mismos nombres femeninos con terminación “a” u “o”: **Sofia** = **Sofio**, **Sonja** = **Sonjo**.

JU PLI, DES PLI es cuanto más, tanto más: **ju pli da suno**, **des pli da sano** – cuanto más sol, más salud, **ju pli oni vivas**, **des pli oni lernas** – cuanto más se vive, más se aprende.

DE L’. En Esperanto puede suprimirse la “a” final del artículo después de preposición terminada en vocal, o antes de palabra que comience en vocal: **de l’ amo** (= **de la amo**). Pero esta elisión sólo se usará en poesía o, muy excepcionalmente, en prosa.

19-a LECIONO

NI VETURAS AL ESPERANTO-KONGRESO

Veturonte al Kongreso, Petro kaj Maria **renkontas** Karlon antaŭ la fervoja stacidomo.

Petro –Rapidu, samideano, vi marŝas **kvazaŭ** vi havus multe da tempo!

Karlo –Pardonu, sed mi ne kulpas. **Kvankam** mi dormis nur du horojn mi frue leviĝis kaj devis **adiaŭi** (=diri adiaŭ) miajn parencojn.

P. –Ĉu vi estas sola? **Krom** vi, ĉu neniu alia samideano venas?

K. –Krom mi ankaŭ venis Antono kaj Rodolfo. Ĵus ili iris al la **informejo**. Jam ili parolas kun la staciestro. Krome, Julio diris al mi hieraŭ, ke **bedaŭrinde** li ne venos, ĉar li estas malsana. La **plimulto** veturas per aŭtobusoj.

P. –Venu, Maria, jen nia vagono. Ni envagoniĝu. Per nia bileto ni **rajtas** kunporti nur negrandan **valizon** kaj **pakaĵon**.

M. –**Ĝustatempe** (=en la ĝusta tempo) ni alvenis. La **lokomotivo fajfas** kaj la trajno (=vagonaro) ekmoviĝas.

K. –Ĉu vi scias, ke la lokomotivo estas tre demandema?

P. –Ĉu...?

K. –Jes, ĝi ĉiam diras “ĉu, ĉu, ĉu...”

P. –Hm... tre **sprita** vi estas hodiaŭ. Sed ĝi povas ankaŭ esti dubema.

K. –Tion mi ne bone komprenas.

P. –Krom montri demandon, la vorteto **ĉu** ankaŭ montras dubon: “Mi dubas ĉu li venos”, “mi ne scias ĉu vi komprenas”.

- K. –Dankon pro la informo, sed rigardu! ni jam veturas **ekster** la **ĉefurbo**. Vidu nun tiun “popolon” kun blankaj dometoj...
- P. –Ne diru “hispanaĵojn”; tio estas vilaĝo; la popolo estas la loĝantaro. La esperanta popolo loĝas dise tra la vasta mondo. Mi vidas, ke ankaŭ vi faras erarojn, Karlo. Dum la veturo ni povas iom **praktiki** la lingvon.
- M. –Vi **pravas**, ni praktiku! ni **nepre** devas paroli en flua kaj korekta Esperanto. Anstataŭ babili ni lernu. En mia **not-libro** estas kelkaj notoj kaj gramatikaĵoj, kiujn mi ne tute bone komprenas, **malgraŭ** tio, ke mi lernis ilin.
- P. –Ni vidu viajn notojn. Komprenoble, vi lernis la lingvon, sed ne **ellernis** (=finlernis) ĝin.
- K. –Do, bonvolu klarigi al mi la signifon de la sufikso **op**.
- P. –Mi klarigos per **ekzemploj**: “Sur la mallarĝa vojeto ni devis marŝi **unuope**” (=unu post unu). “Kiam ni venis al la lago la **moskitoj** milope sin **ĵetis** sur nin”. Vidu tie, super la kamparo, la aeroplanoj flugas trioje.
- M. –Klarigu, mi petas, la prepozicion **po**.
- P. –“Tiu ĉi libro konsistas el dudek lecionoj; se vi lernus **po** unu leciono ĉiutage, post dudek tagoj vi estus **tralerninta** la tutan kurson”. “Mi aĉetis dekduon da oranĝoj, kaj al ĉiu el la ses infanoj mi donis **po** du oranĝoj”.
- K. –Dankon, Petro, mi bone **profitas** la vojaĝon. Sed ni devas ankaŭ **ĝui** la rapide **preterpasantan** pejzaĝon. La **moŝta** suno jam alte brilas **super** la kamparo.
- M. –Rigardu tiun viron sidanta **kontraŭ** ni. Li trinkas ion el botelo.
- P. –Li ne trinkas, sed drinkas: rigardu nur lian **nazaĉon!** Fi!

Kia homo!, mi ne drinkas: mi estas kontraŭalkoholisto.

- K. –Se vi jam uzis la sufikson **-aĉ** kaj la prefikson **fi-**, bonvolu klarigi la **diferencon** inter ambaŭ.
- P. –Ĉu vi komprenas la vortojn **libraĉo**, **popolaĉo**? Rigardu tra la fenestro tiun malbelan, malpuran domon; ĝi estas domaĉo. Ĝi estas fizike malbona. Alia domo estas tre bonaspekta, sed la **moralo** de ĝiaj loĝantoj ne estas tre pura; vere ĝi estas **fidomo**. **Fiulo** estas senmorala persono, morale malbona (= **fripono**).
- K. –Nun mi komprenas. Sed kie estas Antono kaj Rodolfo? Mi iros **serĉi** ilin.

Demandoj

- Kial la samideanoj veturas?
Kial Karlo malfruiĝis?
Kiuj venis krom Petro kaj Karlo?
Per kio ili veturas? Kien ili iras?
Ĉu vi ofte veturas per trajno? Ĉu vi ŝatas veturi sen bileto?
Kion diris Antono?
Kion li faras anstataŭ babili?
Ĉu Karlo estas perfekta esperantisto?
Se vi estus lerninta Esperanton antaŭ dek jaroj, kia esperantisto vi estus nun?
Ĉu vi vizitos Kongreson de Esperanto?
Ĉu vi legos esperantan literaturon?
Ĉu vi trinkas kiun ajn vinaĉon?
Ĉu vi, fraŭlino, vizitas drinkejojn?
Ĉu vi ankaŭ praktikadas Esperanton kun viaj amikoj?
Ĉu vi loĝas en la ĉefurbo?
Ĉu vi ŝatus flue paroli en Esperanto?
Kio fluas sub la ponto?
Kiujn volas serĉi Karlo?

VOCABULARIO

ĈEFO	<i>JEFE</i>
ĈEFURBO	<i>CIUDAD, CAPITAL</i>
EKZEMPLO	<i>EJEMPLO</i>
LOKOMOTIVO	<i>LOCOMOTORA</i>
NOTO	<i>NOTA</i>
PAKAĴO	<i>PAQUETE</i>
PONTO	<i>PUENTE</i>
PLIMULTO	<i>MAYORÍA</i>
PRAKTIKO	<i>PRÁCTICA</i>
RAJTO	<i>DERECHO</i>
STACIO	<i>ESTACIÓN</i>
STACIDOMO	<i>EDIFICIO DE LA ESTACIÓN</i>
TASKO	<i>TAREA</i>
VAGONO	<i>VAGÓN</i>
VALIZO	<i>VALIJA, MALETA</i>

NEPRA	<i>INDISPENSABLE, INELUDIBLE</i>
PRAVA	<i>QUE TIENE RAZÓN</i>
SPRITA	<i>INGENIOSO, CHISTOSO</i>

DIFERENCI	<i>DIFERENCIAR</i>
DUBI	<i>DUDAR</i>
FAJFI	<i>SILBAR</i>
FLUI	<i>FLUIR</i>
ĜUI	<i>GOZAR</i>

INFORMI	<i>INFORMAR</i>
ĴETI	<i>ARROJAR</i>
PAKI	<i>ENPAQUETAR</i>
RENKONTI	<i>ENCONTRAR (A alguien)</i>
SERĈI	<i>BUSCAR</i>
ADIAŬI	<i>DECIR ADIOS, DESPEDIRSE</i>
ANSTATAŬI	<i>REEEMPLAZAR</i>
PLENUMI	<i>CUMPLIR</i>

BEDAŬRINDE	<i>LAMENTABLE- MENTE</i>
ADIAŬ	<i>ADIOS</i>
AMBAŬ	<i>AMBOS</i>
ANSTATAŬ	<i>EN LUGAR DE</i>
MALGRAŬ	<i>A PESAR DE, MALGRADO</i>

PLENUMI	<i>CUMPLIR CON</i>
SIAN DEVON	<i>SU DEBER</i>

VI PRAVAS	<i>TIENE UD. RAZÓN</i>
ĈU MI	<i>¿PUEDO?</i>
RAJTAS?	<i>¿TENGO DERECHO?</i>

NEPRE IRU	<i>VAYA SIN FALTA</i>
NEPRA	<i>DEBER</i>
DEVO	<i>INELUDIBLE</i>

LA INSTRUISTO PAROLAS

-OP forma los numerales colectivos: **la aviadiloj flugis triope** – los aviones volaban en grupos de tres.

PO es una preposición que indica *a razón de, a tanto por*: **mi maršas po ses kilometroj hore** – *yo camino a razón de seis kilómetros por hora.*

Se usa también como prefijo: **vendi pogrande** – *vender por mayor*, **podetale** – *al detalle*, **pogute** – *a gotas, por gotas.*

-**ĀĈ** es sufijo con significado *despectivo*: **libraĉo** – *libraco*, **popolaĉo** – *populacho*. **La ebrulo aĉe insultis lin** – *el ebrio lo insultó soezmente*. **Aĉa vorto** – *palabra grosera, soez.*

FI- es prefijo con significado también *despectivo*, pero refiriéndose al aspecto *moral*: **fihomo** = **fiulo** – *canalla*, **fiagoj** – *acciones canallescás*. Usado como interjección, **FI** denota desagrado. **Fi!** – *Puf!*

KROM – *aparte de*: **krom tio** – *aparte de eso*; **krom Pedro** (**ankaŭ**) **venis Karlo** – *además de Pedro (también) vino Carlos*; **Krom Petro neniu venis** – *a excepción de Pedro no vino nadie*. **Krome** (= **plie**) – *además*. **Krompago** – *pago extra*.

KVAZAŬ – *como si, a guisa de*: **li min rigardis kvazaŭ li ne konus min** – *él me miró como si no me conociese*. **Li demandis kvazaŭ li estus fremdulo** – *él preguntó como si fuese un extraño*. **Li uzis ŝtonon kvazaŭ martelon** – *él usó una piedra a guisa de martillo*.

-**ESTR** denota *autoridad*: **staciestro** – *jefe de estación*, **urbestro** – *intendente, alcalde*, **laborestro** – *capataz*. **Estro** (= **ĉefo**) – *jefe*. **La estraro de la Kongreso** – *las autoridades del Congreso*.

DU HOROJN. Para señalar complementos circunstanciales, especialmente los que expresan medida (tiempo, peso, precio, dirección), se puede –siempre que la claridad no se vea afectada– reemplazar la preposición respectiva por la terminación “**n**”:

Mi dormis dum du horoj.

Mi dormis du horojn.

La monto estas alta je 1000 metroj.

La monto estas 1000 metrojn alta.

La fecha podrá escribirse: **en la 16-a de Septiembre, je la 16-a de Septiembre** o **la 16-an de Septiembre**. Las tres formas son correctas, pero la última es la más empleada.

MOȘTO es *título de cortesía en general*: **reğa moșto** – *majestad real*, **moșta suno** – *su alteza, su majestad el sol*, **la prezidanta moșto** – *su excelencia el presidente*. **Moștulo** – *un personajón*.

ELLERNI (= **FINLERNI**) es *aprender a fondo, terminar de aprender*. **EI**, usado como prefijo, significa además de la idea de salida (**eliri**), la acción terminada (como si la cosa terminada se saliera del material). **Ellabori** – *elaborar*, **eluzi** – *usar hasta el fin*, **eluzita pantalono** – *pantalón totalmente gastado*.

20-a LECIONO

(Daŭrigo de la 19-a)

Revenas Karlo, akompanata de Antono kaj Rodolfo.

- A. –Bonan tagon kamaradoj. Pardonu, ke ni ne tuj venis al vi, sed okazis ke ni iris en la manĝovagonon por matenmanĝi kaj tie ni trovis **eksprofesoron** nian. Li invitis nin sidi ĉe sia tablo. Ni mendis kafon, sed la kelnero **mis-komprenis** nin kaj portis al ni teon. Kion fari en tia kazo? Ĉu protesti, ĉu trinki la teon? Ni trinkis la teon.

*Vidante nian stelon, la profesoro demandis kion ĝi signifas. Mi klarigis al li la simbolo de nia **insigno** kaj donis al li informilon pri Esperanto, kiujn mi ĉiam kunportas en la poŝo. Traleginte ĝin li diris: “Jen interesega afero kaj **lernenda** lingvo. Mi certe ĉeestos kurson kaj eble mi iros kun kelkaj **kolegoj**”.*

- M. –Post tia klarigo vi estas pardonita... Sed rigardu tiujn du sinjorojn, tie, dekstre, kiel multajn gestojn ili faras dum ili parolas...

P. –Ili estas **surdmutuloj**, tial ili multe gestas parolante.

M. –Ĉu tio estas ia religio?

P. –Ne, Maria, ne; surdmutulo estas homo surda kaj muta. Surda estas persono kiu ne povas aŭdi kaj persono kiu ne povas paroli estas muta. Al tiuj homoj **mankas sentumo**. Ankaŭ al **blindulo** mankas sentumo, mankas al li vidkapablo.

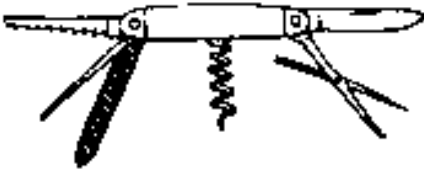
- R. –Rigardu, rigardu! mi trovis poŝtranĉilon apud la benko. **KIES** ĝi estas? (= al kiu ĝi apartenas?)

Ĉu al neniu? Do la persono, kies poŝtranĉilon mi trovis, ne troviĝas ĉi tie.

Mi pensas ke per tiu ĉi poŝtranĉilo oni povus bone klarigi la uzadon de al sufikso **um**.

K. –Ĉu jes...?

R. –Vidu tiun ĉi poŝtranĉilon. Ĝi havas diversajn ilojn; segilon, borilon, **korkotirilon**, **fajlilon**, tondilon. Ĝi **taŭgas** por diversaj laboretoj, sed vere ĝi estas nek tondilo, nek segilo, nek fajlilo, nek borilo.

La sufikso **-um** iel similas tiajn multuzajn ilojn. Oni uzas ĝin kiam oni ne trovas la ĝustan afikson.

P. –Oni povas diri ankaŭ, ke la sufikso **-um** similas tiujn ĉionfarantajn laboristojn, kiuj faras kiajn ajn laborojn, sed ne havas difinitan **metion**. Per la sufikso **-um** oni **amindumas**, **aerumas**, **gustumas**...

A. –Per similaj vortoj oni povus ankaŭ klarigi la uzon de la prepozicio **je**, kiu ne havas difinitan **sencon**. Ĝi montras ĉefe mezuron: “je la tria”, “je kelke da paŝoj”...

K. –Ne plu “gramatikumu”, mi petas. Ni rigardu la pejzaĝon. Vidu la riĉan kamparon. Antaŭ unu **jarcento** nur maloftaj **gaŭĉoj** rajdis tra tiuj verdaj **dezertoj**. Nun ĉie **kreskas greno**, kaj **plimultiĝas brutaro** (bovoj, ŝafoj, ĉevaloj, k. s.).

M. –Rigardu tien, jen **ĵusnaskita** bovido (bovino ĵus naskis ĝin) apud sia patrino. Tie aro da **ŝafoj blekas** ĉirkaŭ akvujo. Ili estas **sojfaj**. Ili volas trinki.

P. –La ŝafoj estas **stultaj** kaj malbonodoras... prefere ni aŭskultu anekdoton. Antono, ĉu vi ne havas ion novan por rakonti?

A. –Kial ne? Aŭskultu tiun ĉi:

SENMON KAJ BONHAV

Sinjoro Senmon renkontas la dikan sinjoron Bonhav sur la strato, kaj sinjoro Senmon demandas tre ĝentile: “Ĉu vi povas diri al mi kioma horo estas?” Sinjoro Bonhav **suspekteme** rigardas la demandinton kaj respondas:

“Vi vere ne deziras scii pri la horo; tio estas nur preteksto por ekparoli kun mi; kaj se ni interparolas ni fariĝos amikoj, kaj se ni fariĝos amikoj (=ni amikiĝos) vi vizitos mian hejmon, kaj se vi vizitos mian hejmon tie vi vidos mian filinon Leonora kaj se vi vidos mian filinon vi enamiĝos je ŝi, kaj se vi enamiĝos je ŝi vi petos ŝian manon kaj... Ĉu vi opinias ke mi donos la manon de mia filino al iu sentaŭgulo, kiu **eĉ** horloĝon ne havas!”

P. –Bona anekdoto, Antono, kaj tre **lerte** vi ĝin rakontis. Nun estas via vico, Karlo.

K. –Mi ankoraŭ ne tre flue parolas...

R. –Mia avo diradis: “Nur forĝante oni fariĝas forĝisto”. Do, nur parolante oni lernas paroli...

K. –Mi **provos**:

LA FREMDULO KAJ LA VILAĜA BUBO

Fremdulo piedirante al la urbo renkontas **bubon** sur la vojo kaj demandas lin. “Aŭdu, knabo, kien iras tiu ĉi vojo?”

B. –Ĝi iras nenien.

F. –Sed en la vilaĝo oni diris al mi, ke mi **sekvu** ĝin por **atingi** la urbon.

- B. –Ho jes, ili pravis.
- F. –Do kial vi diras ke ĝi iras nenien?
- B. –Jes sinjoro, ĝi iras nenien; ĝi kuŝas tie senmove.
- F. –Bone, bone; mi vidas, ke vi estas **lerta**. Kiel vi nomas vin?
- B. –Neniel.
- F. –Ĉu vi ne havas nomon?
- B. –Jes, sinjoro, sed mi ne nomas min; aliaj personoj nomas min.
- F. –Bone, kiel via patrino nomas vin?
- B. –Nu, tio **dependas**. Kelkfoje ŝi diras al mi “mia kara anĝelo”, **alifoje** ŝi nomas min “malpura porko”... Nu, laŭ la vetero...
- F. –(**Fulmotondro!** Estas neeble ion scii pri tiu ĉi bubaĉo!) Diru al mi, knabo, ĉu via familio estas granda?
- B. –Vidu, **proksimume** tiel granda kiel tiu de la onklo Peĉjo.
- F. –(Ruza diableto) Kiom da personoj estas en via familio?
- B. –Ho jes, tiu demando estas pli klara. Ni estas tiom da personoj kiom da teleroj Panjo metas sur la manĝo-tablon.
- F. –Kaj kiom da teleroj Panjo metas sur al tablon?
- B. –Unu por ĉiu persono...
- F. –!!!!!!...
- B. –Ĉu vi deziras scii ion pli?”

R. –Sed tio estas tre malnova popolrakonto, Karlo... Mi rakontos al vi ion tute novan. Mi rakontos sonĝon, kiun mi

sonĝis nur hieraŭ:

“Mi troviĝis en stelforma dounluma ĉambrego. Viro aperis kaj diris: “Montru vian **invitilon!**” “Mi ne ricevis”, mi respondis. “Do, venu antaŭ la juĝisto”, rediris la viro, kaj kondukis min en angulon de la ĉambro, kie sidis kelkaj longbarbaj sinjoroj. Iu el ili, kiu tre similis al esperanta instruisto, kiu ekzamenis min, demandis per timiga voĉo:

–Kiu estas vi? –Mi estas Rodolfo.

–Kio estas vi? –Mi estas studento.

–Kia estas vi? –Mi estas juna kaj sana.

–Kie vi loĝas? –En Bonaero.

–Kien vi iras? –Al Esperanto-Kongreso.

–Kiam ĝi okazos? –La venontan semajnon.

–Kiom da homoj iros? –Ĉirkaŭ 500.

–Kiel vi iros? –Per trajno.

–Kial vi ne iras piede? –Ĉar miaj piedoj protestos.

–Kies poŝtranĉilon vi trovis? –Ne... nenies.

–Vi mensogas, la poŝtranĉilo ies devas esti –ekkriis la juĝisto. Gardisto, faru truon en lian kapon kaj enmetu en ĝin ĉiujn “ies-vortojn”. La gardisto elpoŝigis grandan borilon (mi volis forkuri, sed ne povis) kaj ekpikis mian kapon.

*Forta **frapo** sur mian kapon vekis min, kaj mi aŭdis la voĉon de mia patrino, kiu diris: “Leviĝu Rodolĉjo, aŭ vi malfruiĝos. Rigardu kian moskiton mi mortigis sur via kapo”.*

M. –Sed, Rodolfo, ĉu vi ne diris ke vi ĵus trovis la poŝtranĉilon?

R. –Jes, sed vi scias ke ofte dum sonĝoj ni antaŭvidas la okazontaĵojn.

A. –Mi volus “antaŭvidi” programon de la Kongreso.

P. –Jen la mia:

ESPERANTO-KONGRESO

– PROGRAMO –

Malfermo de la Kongreso
en la Universitato

Laborkunsidoj
en Urba Biblioteko

Teatra Prezento

Supera Ekzameno

Bankedo
en restoracio
“LA ORA ROSTAĴO”

Ekskursoj
per ŝipeto kaj aŭtobuso

Balo

K. – Bona programo, estas serioza laboro kaj **amuzo**.

P. – Samideanoj, ni baldaŭ atingos nian celon. **Verŝajne** kelkaj samideanoj estas jam en la stacidomo por akcepti nin. Ni pretigu niajn valizojn. Karlo, malfermu la fenestron por montri nian verdan **flageton**.

M. – Jam ni envenas la stacidomon. Jen ili estas, niaj karaj samideanoj.

Saluton!

La atendantaj samideanoj kun ĝoja vizaĝo ekkrias.

BONVENON, AMIKOJ!

VOCABULARIO

BRUTO	<i>BRUTO, GANADO</i>	VERŠAJNA (VER-ŠAJNA)	<i>VEROSÍMIL</i>
BUBO	<i>PILLETE, "PIBE"</i>	AKCEPTI	<i>ACEPTAR, RECIBIR</i>
FLAGO	<i>BANDERA</i>	AMUZI	<i>DIVERTIR</i>
FULMO	<i>RAYO</i>	ATINGI	<i>ALCANZAR</i>
FULMO- TONDRO	<i>TORMENTA ELÉCTRICA, Aquí usada como interjección: ¡RAYOS Y TRUENOS!</i>	BORI	<i>PERFORAR</i>
GAŮÇO	<i>GAUCHO</i>	ČEESTI	<i>ESTAR PRESENTE, ASISTIR</i>
GRENO	<i>GRANO, CEREAL</i>	FAJLI	<i>LIMAR</i>
HAŮTO	<i>PIEL</i>	FUKCII	<i>FUNCIONAR</i>
KAZO	<i>CASO</i>	KRESKI	<i>CRECER</i>
KORKO	<i>CORCHO</i>	MANKI	<i>FALTAR</i>
METIO	<i>OFICIO</i>	PLIMULTIĜI	<i>AUMENTAR, MULTIPLICARSE</i>
NEGRO	<i>(UN) NEGRO</i>	RAJDI	<i>CABALGAR</i>
SENCO	<i>SENTIDO (Acepción)</i>	SEKVI	<i>SEGUIR</i>
SENSO	<i>SENTIDO (Facultad)</i>	SOJFI	<i>TENER SED</i>
(= SENTUMO)	<i>SENTIDO (Facultad)</i>	SUSPEKTI	<i>SOSPECHAR</i>
SENTAŮGULO	<i>UN INÚTIL, UN INEPTO</i>	TAŮGI	<i>SERVIR, SER APTO</i>
ŠAFO	<i>CARNERO</i>	TIRI	<i>TIRAR, HACER TRACCIÓN</i>
TONDRO	<i>TRUENO</i>	IES	<i>DE ALGUIEN</i>
BLINDA	<i>CIEGO</i>	KIES	<i>CUYO, DE QUIEN</i>
CERTA	<i>CIERTO, SEGURO</i>	NENIES	<i>DE NADIE</i>
ĴUSNASKITA	<i>RECIÉN NACIDO</i>	ALIFOJE	<i>OTRA VEZ</i>
LERTA	<i>HÁBIL</i>	VERŠAJNE	<i>AL PARECER (VEROSÍMIL- MENTE)</i>
MUTA	<i>MUDO</i>	ESTAS VIA	
STULTA	<i>ESTÚPIDO, ESTULTO</i>	VICO	<i>ES TU TURNO</i>
SURDA	<i>SORDO</i>		

LA INSTRUISTO PAROLAS

-UM. Este sufijo no tiene sentido propio, y se lo usa para derivar palabras cuya relación a la raíz es imprecisa y no puede expresarse por otro afijo. Las palabras formadas con **-um** deben aprenderse como palabras-raíces.

Amindumi – *cortejar*, **cerbumi** (**cerbo** – *cerebro*) – *cavilar*, **foliumi** – *hojear*, **gustumi** – *degustar*, **kolumo** – *cuello* (de camisa o blusa), **krucumi** – *crucificar*, **proksimume** – *aproximadamente*, **k.t.p.**

EKS- indica *que fue*, ex: **eksministro** – *exministro*, **eksigi** – *destituir* (convertir a alguien en “ex”), **eksiĝi** – *dimitir* (hacerse “ex”).

MIS- señala *lo erróneo, lo inconveniente*: **miskompreni** – *comprender mal*, **misedziĝo** – *casamiento equivocado, inconveniente*.

-END este sufijo significa *que debe ser*: **farenda tasko** – *tarea que debe ser hecha*, **riparenda vojo** – *un camino que debe ser reparado*, **sekvenda ekzemplo** – *ejemplo que debe seguirse*.

EĈ, *aún, hasta, mismo*: **eĉ sur la suno troviĝas makuloj** – *hasta en el sol se encuentran manchas*. **Mi estis tiel okupita, ke mi eĉ ne manĝis** – *yo estaba tan ocupado que ni siquiera comí*. **Eĉ ne** – *ni aún, ni siquiera*. **Eĉ infano faras tion** – *hasta un niño lo hace*.

Ĵusnaskita es *recién nacido, recién dado a luz*. **Naski** en Esperanto es verbo transitivo, significa *dar a luz*. *Nacer* es **naskiĝi**. **La bovino naskis bovidon** – *la vaca tuvo un ternero*. **Mi naskiĝis en Ameriko** – *yo nací en América*.

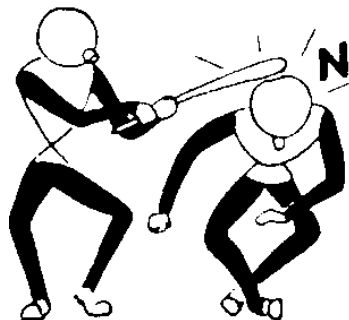
LECCIÓN COMPLEMENTARIA

LA TERMINACIÓN **N** tiene tres empleos distintos:

1° Señala el complemento directo del verbo transitivo.

1-a. **Ĝi montras la rektan komplementon de transitiva verbo.**

Petro batas Paŭlon

2° Señala el fin de un movimiento.

2-a **Ĝi montras la celon de movo.**

Iru tien. Li falis teren.

Después de preposición que indica movimiento (**al, ĝis**) no irá **n**.

3° Reemplaza una preposición.

3-a **Ĝi anstataŭas prepozicion.**

Li laboris du horojn (= dum du horoj).

Petro alvenis ĵaŭdon (= je ĵaŭdo).

La domo estas 30 metrojn larĝa (= je 30 metroj larĝa).

Siempre que la claridad no se vea afectada, podrá reemplazarse una preposición por la **n** final. Después de preposición no va acusativo.

En estos ejemplos están empleados los tres oficios de la terminación **n**: **Petro iris en la ĉambron, malfermis la fenestron kaj kvin minutojn li rigardis. Petro ĵetis la ŝtonon kontraŭ la pordon kaj malproksimiĝis kelkajn metrojn.**

EL ARTÍCULO. El objeto del artículo es aclarar el sentido de la oración, impidiendo que se confunda la cosa a que nos referimos con otra semejante. Por lo tanto, podemos dejar de usar esta palabra cuando no aclara una idea. Será pues correcto decir: **Leono estas besto. Rozo estas floro. Lakto estas pli nutra ol vino.**

En español decimos “*vive en el Perú*”, “*vive en Chile*”; en Esperanto: **Li loĝas en Peruo, li loĝas en Ĉilo.** No se usará pues, el artículo delante de nombre propio – que no necesita determinación.

Cuando un nombre propio va precedido de un título, como **sinjoro, doktoro, generalo**, no lleva artículo: **Profesoro Martínez estas malsana. D-ro Zamenhof estis kuracisto.**

CI. En Esperanto, como en inglés, no existe prácticamente el tuteo. No obstante, si se siente la absoluta necesidad de esta forma íntima, se puede emplear el pronombre **ci** – *tú*: **Mi cin amas** – *Yo te amo.*

PRONOMBRE REFLEXIVO. Al emplear el reflexivo **sia**, recuerde que:

- a) el adjetivo **sia** nunca va delante del sujeto;
- b) **sia** precede al objeto (complemento) poseído por el sujeto:
Juan (sujeto) juega con su perro (perteneciente al sujeto) – Johano ludas kun sia hundo.
Juan (sujeto) y su perro (sujeto) juegan – Johano kaj lia hundo ludas.

Compárense los siguientes ejemplos: **La sinjoro ordonis al sia servisto vesti lin** – *El señor ordenó a su sirviente vestirlo* (que lo vistiera). **La sinjoro ordonis al sia servisto vesti sin** – *El señor ordenó a su sirviente vestirse* (que se vistiera).

En Esperanto, como en castellano, las palabras **iu, tiu, ĉiu, kiu, neniu** –*alguien, ese, quien, etc.*– pertenecen gramaticalmente a la tercera persona, aunque se refieran a la primera o segunda: **Ĉiu el ni ricevos sian porcion** – *cada uno de nosotros recibirá su porción*. **Neniu el vi evitos sian sorton** – *ninguno de vosotros evitará su suerte* (destino). **Tiu el vi, kiu opinias sin kapabla** – *aquel de vosotros que se considere capaz*.

El sujeto puede no ser explícito: **Esti en sia elemento** – *estar en su elemento*. **Timi sian propran ombron** – *temer su propia sombra*.

ORACION DIRECTA. Si alguien nos dijo ayer “yo iré mañana” y nosotros lo repetimos, podremos escoger entre la forma directa: “*él me dijo: yo iré mañana*”, y la forma indirecta: “*él dijo que iría mañana*”. En Esperanto usamos en la oración indirecta la forma lógica que se hubiera empleado en la oración directa:

él dijo: “iré mañana”.

li diris: “mi iros morgaŭ”.

él dijo: “yo soy brasileño”.

li diris: “mi estas brazilano”

él dijo que iría mañana

li diris ke li iros morgaŭ.

él dijo que él era brasileño

li diris ke li estas brazilano

-UJO da la idea general de *continente*, de *recipiente*. De ahí las formas **supujo** (que contiene sopa), **pomujo** (que contiene manzanas), **italujo** (que contiene italianos). Por consiguiente la palabra **kafujo** podría significar: caja para café, cafetera, planta de café o país del café. Pero, recordemos que en todos los idiomas las palabras reciben su significado exacto por el contexto. No obstante eso, podremos

siempre en Esperanto contar con recursos para construir la palabra precisa que nos haga falta. Así tendremos: **kafskatolo** – *caja para café*. **Kafkruĉo** – *vasija para café, cafetera*, **kafarbo** – *árbol de café, cafeto*, y **kaflando** – *país del café*.

LOS NOMBRES DE LOS PAÍSES del antiguo continente se forman agregando el sufijo **uj** o la palabra **lando** al nombre del pueblo que le dio origen: **Germano**, **Germanujo** (= país de los germanos): **Dano**, **Danujo** (= país de los daneses).

En el nuevo continente, por el contrario, el habitante recibe el nombre del país que habita: **Peruo**, **peruano**; **Brazilo**, **brazilano**.

Pero también encontraremos en nuestras lecturas, la terminación **io** para formar nombres de países: **Italio**, **Francio**, **Rusio**. **Meksikanoj loĝas en Meksiko**. **Francoj loĝas en Francujo**, **Franclando aŭ Francio**.

ADJETIVO ATRIBUTIVO. Compare estas dos frases: “*Juan encontró a su bella novia*” y “*Juan encontró bella a su novia*”. En el primer caso, la cualidad “*bella*” es permanente en la novia, y lo es para todo el mundo; en el segundo, Juan encuentra que su novia es bella, le atribuye esa cualidad, aunque quizá no la posea. El Esperanto distingue la cualidad permanente (epíteto) de la circunstancial (atributo) de este modo:

Johano trovis sian belan fianĉinon.

Johano trovis sian fianĉinon bela.

Note que en el segundo caso, **bela** va sin **-n** final.

Mi vidis la fermitan pordon – *Vi la puerta cerrada* (no la abierta).

Mi vidis la pordon fermita – *Vi (que) la puerta (estaba) cerrada*.

Que también puede decirse: **Mi vidis ke la pordo estis fermita**.

QUE. Cuando “*que*” puede reemplazarse por *el, la, lo, los, las cuales* (pronombre relativo) se traduce por **kiu, kiuj**, según los casos.

Los libros que (los cuales) ves sobre la mesa son del señor que (el cual) está de pie.

La libroj, kiujn vi vidas sur la tablo estas de la sinjoro, kiu staras.

Recuérdese, además, que “*que*”, cuando es pronombre relativo va detrás del nombre que reemplaza, en tanto que “*que*” conjunción sigue generalmente al verbo.

Mi vidas, ke la libroj, kiujn vi aĉetis estas interesaj.

Veo que los libros que (los cuales) Ud. compró son interesantes.

Cuando “*que*” reemplaza a “*qué cosa*” se pone **kio**.

¿Qué (cosa) haces? – Kion vi faras?

¿De qué (cosa) se trata? – Pri kio temas?

Si “*que*” significa *cuán, cuánto*, en frases admirativas, se traduce por **kia**.

¡Qué (cuánto) calor! – Kia varmo!

¿Qué (cuán) hermoso día! – Kia bela tago!

El “*que*” de *más que, menos que*, es **ol: pli ol, malpli ol**.

Y en los demás casos (conjunción), “*que*” se traduce por **ke**:

Mi deziras, ke vi lernu – Deseo que aprendas.

Mi kredas, ke li venos – Creo que él vendrá.

Oni diras ke... – Se dice que...

Mi laboras por ke li ripozu – Trabajo para que él repose.

PARTICPIO ADVERBIO. “*Vi a Pedro caminando por la calle*” puede significar: “*yo, caminando por la calle, vi a Pedro*”, o bien “*yo vi a Pedro que caminaba por la calle*”.

En Esperanto diremos en el primer caso: **Marŝante sur la strato mi vidis Petron** y, en el segundo: **Mi vidis Petron**

marŝanta sur la strato. En el primer caso empleamos el participio adverbial porque deseamos indicar cómo el sujeto hace algo (*¿cómo?* – caminando = cuando el sujeto caminaba).

Se usa, pues, el participio adverbial (activo o pasivo y en cualquiera de los 3 tiempos) cuando éste se refiere al sujeto de la proposición, en los demás casos, conservará su forma adjetiva.

DE es la preposición más usada en Esperanto y en español. Damos aquí algunos ejemplos en que su uso difiere en las dos lenguas. En Esperanto el uso de **de** es más preciso que en español:

<i>Una taza de té</i>	Taso da teo
<i>Una taza de porcelana</i>	Taso el porcelano
<i>Una taza de María</i>	Taso de Maria
<i>Una mesa hecha de pino</i>	Tablo farita el pino
<i>Una mesa hecha por Juan</i>	Tablo farita de Johano
<i>El primero de todos</i>	La unua el ĉiuj
<i>¿De qué se trata?</i>	Pri kio temas?
<i>Se trata de lo siguiente</i>	Temas pri la jeno
<i>Cubrir de flores</i>	Kovri per floroj
<i>Estatua de bronce</i>	Bronza statuo
<i>A partir de mañana</i>	Ekde morgaŭ
<i>La ciudad de Rosario</i>	Urbo Rosario
<i>Máquina de vapor</i>	Vapormaŝino
<i>Enfermedad del corazón</i>	Kormalsano
<i>Pasar de largo</i>	Preterpasi
<i>Dejar de lado</i>	Flankenlasi
<i>De parte mía</i>	Je mia flanko, miaflanke
<i>Acaba de partir</i>	Li ĵus foriris

TENER se traduce **teni**, pero solo en el sentido de *asir*.

Mi tenas libron en la mano – *Yo tengo (asgo) un libro en la mano.*

Mi havas multajn librojn – *Yo tengo (poseo) muchos libros.*

Y en castellano “tenemos” *que ir, que hacer* (debemos ir, hacer, etc.).

Ni devas iri, fari, ktp.

Tengo algo que hacer	Mi havas ion por fari
No tengo nada	Mi havas nenion
Tengo hambre	Mi estas malsata, mi malsatas.

HACER. Este verbo en castellano se usa para “hacer” de todo:

<i>Hace calor</i>	Estas varme
<i>Hace largo rato</i>	Antaŭ longa tempo
<i>Hace mucho</i>	Antaŭ longe
<i>Hacerse el dormido</i>	Ŝajnigi sin dormanta
<i>Hacerse de dinero</i>	Gajni, akiri monon
<i>Se hace de día</i>	Tagiĝas
<i>Se hace tarde</i>	Malfruiĝas
<i>Se hizo pedazos</i>	Disrompiĝis
<i>Esto hace bien</i>	Tio bone efikas

POR – PRO. Estas dos preposiciones no deben confundirse. **Por** indica *finalidad*: **oni ne devas vivi por manĝi, sed manĝi por vivi** – *No se debe vivir para comer, sino comer para vivir.*

Pro indica *causa, motivo de una acción*: **Pro tiu vundo li mortis** – *por (a causa de) esa herida murió.* Compare: **Li venis por tio** – *él vino para eso.* **Pri tio li venis** – *por eso vino.*

FORNO. Cuando queramos precisar a qué clase de horno u hornillo nos referimos, diremos: **bakforno** (de hornear), **kuirforno** (de cocina), **hejtforno** o **hejtilo** (estufa), **altforno** (alto horno), etc.

ALGUNAS EXPRESIONES

<i>Lo más prontoposible</i>	Kiel eble plej baldaŭ
(tiempo)	Kiel eble plej rapide
(velocidad)	Nek mi, nek li
<i>Ni yo, ni él</i>	Ĝis revido!
<i>Hasta la vista</i>	Kiel vi fartas?
<i>¿Cómo está usted?</i>	Fartu bone!
<i>¡Qué le vaya bien! (de salud)</i>	Li kredas je Dio
<i>Él cree en Dios</i>	Dank' al Dio
<i>Gracias a Dios</i>	De temp' al tempo
<i>De tanto en tanto</i>	lom post iom
<i>Poco a poco</i>	Aliflanke
<i>Por otra parte, por otro lado</i>	Oni devas manĝi por vivi
<i>Hay que (se debe) comer</i>	Pli kaj pli
<i>para vivir</i>	Ŝajnas nekredebla
<i>Cada vez más</i>	(estas) pli bone
<i>Parece increíble</i>	(estas) prefere
<i>Más vale (mejor)</i>	
<i>Es preferible</i>	
<i>Muchas gracias,</i>	Mi tre dankas
<i>le agradezco mucho</i>	Ne dankinde
<i>No hay de qué</i>	Pli bone io ol nenio
<i>Más vale algo que nada</i>	
<i>Es preferible alguna vez que</i>	Prefere iam ol neniam
<i>nunca</i>	Feliĉan dat-revenon
<i>Feliz cumpleaños</i>	Same al vi
<i>Lo mismo le digo</i>	Je via sano
<i>A su salud</i>	Bonan apetiton
<i>Buen provecho</i>	Pardonu (min)
<i>Perdone</i>	Mi fajfas pri...
<i>Me importa un pito</i>	Okul-angule
<i>Con el rabillo de ojo</i>	Morgaŭ vespere
<i>Mañana por la tarde (>6)</i>	(tre) volonte
<i>Con (mucho) gusto</i>	Ĉiutage, ĉiuj tagoj
<i>Todos los días</i>	Kelk-foje
<i>A veces, algunas veces</i>	

ABREVIATURAS MÁS USUALES

	bv. , (bonvolu)	<i>tenga a bien, por favor</i>
	d-ro , (doktoro)	<i>doctor</i>
E-o, Esp-o , (Esperanto)		<i>esperanto</i>
	ekz. , (ekzemple)	<i>por ejemplo</i>
	f-ino , (fraŭlino)	<i>señorita</i>
	k.c. , (kaj cetere)	<i>y además</i>
	k-do. , (kamarado)	<i>camarada (masc.)</i>
	trad. , (tradukis)	<i>traducción</i>
	k.s. , (kaj similaj)	<i>y semejantes</i>
	k.t.p. , (kaj tiel plu)	<i>etcétera</i>
	N.B. , (notu bone)	<i>nota bene</i>
	n-ro , (numero)	<i>número</i>
	P.S. , (postskribo)	<i>postdata</i>
	prof. , (profesoro)	<i>profesor</i>
	s-no , (samideano)	<i>“samideano”</i>
	s-ro , (sinjoro)	<i>señor</i>
	s-ino , (sinjorino)	<i>señora</i>
	t.e. , (tio estas)	<i>es decir, esto es</i>
	ĉ. , (ĉirkaŭ)	<i>alrededor de, en torno a</i>
	bk. , (bildkarto)	<i>tarjeta postal ilustrada</i>
	vd. , (vidu)	<i>véase</i>
	proks. , (proksimume)	<i>aproximadamente</i>
	jc , (jarcento)	<i>siglo</i>
	a.K. , (antaŭ Kristo)	<i>antes de Cristo</i>
	k.a. , (kaj aliaj)	<i>y otros</i>
	@ , (heliko, ĉe(-signo))	<i>arroba</i>
	TTT (Tut-Tera-Teksaĵo)	<i>WWW (“World Wide Web”)</i>
	e-poŝto	<i>correo electrónico (“e-mail”)</i>
e-libro , (elektronika libro)		<i>libro electrónico</i>
	ptm. , (posttagmeze)	<i>p.m. (después del mediodía)</i>
	U.E.A. , (Universala Esperanto-Asocio)	<i>Asociación Universal de Esperanto</i>

Estas abreviaturas suelen escribirse también sin puntos o guión, por ejemplo: **k.t.p.** o **ktp.**

LEGAĴOJ

PRI LA HISTORIO DE ESPERANTO

En la jaro 1887 aperis en Varsovio la “Unua lernolibro de lingvo internacia de D-ro Esperanto” (pseŭdonimo de la aŭtoro: Dro Ludoviko Zamenhof). Naskiĝinte en 1859 en Bielostok, kie loĝas kaj intermalpacas kvar malsamlingvaj popoloj, Zamenhof jam de sia juneco komencis studi kaj labori pri internacia lingvo. Kvankam li fariĝis profesie okulisto, lia ĉefa celo en la vivo estis, ĉiam helpi al interkompreno de ĉiuj nacioj per helpa komuna lingvo neŭtrala.

Antaŭ la publika apero de Esperanto, Zamenhof dum multaj jaroj kutimiĝis pensi kaj verki rekte en la nova lingvo. Tial ĝi jam havis komencon de originala literaturo, kiam ĝi aperis. Post 1887 la lingvon lernis kaj uzis ĉiam pli granda nombro de ĉiulandaj adeptoj, kiuj per sia proza aŭ poezia verkado iom post iom pliriĉigis la lingvon kaj kreis tradicion en nia stilo.

De 1905 okazas ĉiujare tutmondaj kongresoj de esperantistoj, kaj en tiuj grandaj internaciaj kunvenoj montriĝis pli kaj pli rimarkinda unueco en la prononcado de la lingvo, kaj ankaŭ kreiĝis tradicio en la parola stilo. Pro tio kaj ankaŭ pro la fakto, ke la plej granda parto de la Esperanta vortaro estis alportata de la vivo iom post iom kaj aldonata al la unua tre malvasta vortareto uzita de Dro Zamenhof en la komenco, oni ĝenerale konstatas, ke Esperanto fariĝas vivanta lingvo.

Ĝian tujan praktikan utilon pravas la grandaj servoj de la Universala Esperanto-Asocio (UEA), kiu havas delegitojn en la plej multaj urboj de la mondo kaj ebligas facilan internacian informadon, anoncadon aŭ vojaĝadon per Esperanto. La jarlibroj de UEA entenas liston de tiuj delegitoj kaj utilajn informojn pri la praktika uzo de Esperanto. Dank’ al tio, miloj da turistoj aŭ komercistoj nur uzante Esperanton, povis

vojaĝadi, junuloj trovis okupon fremdlande, junulinoj sendanĝere travojaĝis grandajn urbojn. Internaciaj societoj fondiĝis por tutmondaj idealaj aŭ profesiaj celoj. Kelkaj miloj da libroj estas presitaj en Esperanto, tradukitaj el ĉiuj naciaj literaturoj aŭ originale verkitaj de esperantistaj aŭtoroj. Ekzistas multaj Esperanto-gazetoj, revuoj aŭ ĵurnaloj en plej diversaj lokoj kaj kun plej diversaj celoj.

En la tre viva internacia vivado kreita de Esperanto, gravan rolon havas la interna ideo de Esperantismo, kiun per diversaj verkoj esprimas la originala Esperanto-literaturo kaj interalie la oficiala kongresa himno de l' esperantistoj "La Espero", verkita de Dro Zamenhof.

Dro Edmond Privat
(el Kursa Lernolibro)

LA ESPERANZA

(Traducción)

En el mundo ha venido un nuevo sentimiento, recorre el mundo una fuerte invocación; en alas de un viento apacible vuela ahora de un lugar a otro. No a la espada sedienta de sangre esta llama a la familia humana: al mundo que eternamente guerrea le promete una santa armonía. Bajo el sagrado signo de la esperanza se reúnen los combatientes de la paz, y pronto avanza la obra por el trabajo de los que tienen esperanza. Fuertes se levantan muros milenarios entre los pueblos divididos; pero saltarán en pedazos las obstinadas barreras por el sagrado amor derrumbadas. Sobre un fundamento lingüístico neutral, comprendiéndose los unos a los otros, los pueblos harán de común acuerdo una sola gran familia. Nuestros laboriosos camaradas en la tarea de la paz no desfallecerán, hasta que el bello sueño de la humanidad para bendición eterna se realice.

LA ESPERO

(Himno Esperantista)

En la mondon venis nova sento,
Tra la mondo iras forta voko;
Per flugiloj de facila vento
Nun de loko flugu ĝi al loko.

Ne al glavo sangon soifanta
Ĝi la homan tiras familion,
Al la mond' eterne militanta
Ĝi promesas sanktan harmonion.

Sub la sankta signo de l' espero
Kolektiĝas pacaj batalantoj,
Kaj rapide kreskas la afero
Per laboro de la esperantoj.

Forte staras muroj de miljaroj
Inter la popoloj dividitaj;
Sed dissaltos la obstinaj baroj
Per la sankta amo disbatitaj.

Sur neŭtrala lingva fundamento,
Komprenante unu la alian,
La popoloj faros en konsento
Unu grandan rondon familian.

Nia diligenta kolegaro
En laboro paca ne laciĝos
Ĝis la bela sonĝo de l' homaro
Por eterna ben' efektiviĝos.

L. L. Zamenhof

KORESPONDADO

“Vojaĝoj larĝigas la menson”, diras la angloj, kaj tio estas vera. Sed bedaŭrinde ne ĉiuj povas vojaĝi eksterlanden. Malmultaj povas viziti landojn, kiujn ili dezirus koni.

Sed la esperantistoj povas konversacii per leteroj, kun loĝantoj de kiu ajn lando de nia terglobo. Ili povas facile ricevi informojn pri la plej diversaj temoj: popolaj kutimoj, filatelio, arto, folkloro, sociaj problemoj, literaturo, komerco, industrio, scienco, agrikulturo, instruado, politiko aŭ simple babili pri ĉiutagaj aferoj.

Ankaŭ okazas interŝanĝoj: poŝt-markoj, revuoj, libroj, muzikaĵoj, semoj, fotoj, k.t.p., k.s. iras de samideano al samideano.

–“Tre interese” vi eble diros, “sed kiel mi povos havi tiujn adresojn?”

–Nu, tio estas facila –por esperantisto. En ĉiuj esperantaj gazetoj aperas anoncoj pri korespondado kaj interŝanĝo. Se vi ne trovas peton pri korespondado konvena al vi, vi mem povas publikigi anonceton kontraŭ modesta pago.

En la komenco vi povas skribi ne leterojn, sed poŝtkartojn, ilustritajn, interesajn poŝtkartojn.

MODELO DE LETERO

Mi vidis vian anoncon en “La Praktiko” kaj rapidas respondi vian peton pri korespondado. Mi ankaŭ studas medicinon, kaj tre ŝatus interŝanĝi **fakajn** revuojn kun vi. Ankaŭ interesas min popolaj dancoj. Ĉi tiu poŝtkarto montras la argentinan popolan dancon “Zamba”.

Mi estas 20-jara kaj loĝas kun mia familio en la urbo.
Atendante vian baldaŭan respondon, sincere salutas vin.

Mia adreso: Petro Bonesper
strato Verda Stelo 97
ROSARIO

Leterojn oni komencas per diversaj salutoj: Estimata sinjoro, ŝatata fraŭlino (samideano, kolego), Kara kamarado.

Por fini leteron oni uzas kutimajn esprimojn: Via. Respekte via. Sincere via. Via amiko. Kun kora saluto. Tre kore via. Mi (kore, sincere, samideane, amike) salutas vin.

Profitu la esperantan korespondadon, sed memoru kelkajn konsilojn: Skribu klare. Ĉefe skribu tre klare vian nomon kaj adreson. Skribu ankaŭ klare kaj zorge la adreson de via korespondanto sur la koverto. Respondu akurate.

Korespondu kaj vi vidos, ke ankaŭ la esperanta korespondado “larĝigas la menson” kaj kreas amikecon.

POEZIOJ

HO, MIA KOR'

Ho, mia kor', ne batu maltrankvile,
El mia brusto nun ne saltu for!
Jam teni min ne povas mi facile,
Ho mia kor'!

Ho, mia kor'! Post longa laborado
Ĉu mi ne venkos en decida hor'?
Sufiĉe! Trankviliĝu de l' batado,
Ho, mia kor'!

Ludoviko Zamenhof

DU POEMETOJ DE HEINE

Milde pasas tra la kor'

Milde pasas tra la kor'
Dolĉa harmonio;
En printempo sonu for
Eta melodio

Al floranta idili'
Flugu vi sonore;
Se renkontos rozon vi,
Ĝin salutu kore!

Kie estas la plej kara?

Kie estas la plej kara,
Kiun mi prikantis rime,
Kiam sorĉaj, ardaj flamoj
Alten levis min senlime?

Estingiĝis tiuj flamoj,
Malvarmiĝis jam la koro,
Tiu ĉi versaĵ' entenas
Amo-cindron je memoro

Trad.: F. Pillath

NI ALVENIS AL LA FINO

Ni kune faris interesan vojaĝon tra la lingvo internacia. Vi jam konas la fundamenton de la lingvo. Sed ankoraŭ vi ne estas perfekta esperantisto. Permesu, do, ke mi rakontu al vi kion mi faris kiam mi finis mian elementan lernadon.

Mi tuj aliĝis al la Argentina Esperanto-Ligo. Tie mi prunteprenis librojn el la biblioteko kaj legis, multe legis, sed kun atento. Mi ĉeestis la kunvenojn, prelegojn, festojn, ekskursojn de la esperantistoj kaj havis la okazon babili kun samideanoj enlandaj kaj eksterlandaj, nur en la bela Esperanto. Sur mia brusto mi tuj portis la kvinpintan verdan stelon. Mi fariĝis videbla esperantisto. Mi korespondis kun eksterlandaj gesamideanoj, kaj tio donis al mi ĝojon kaj instruon. Aliĝinte al Universala Esperanto-Asocio, mi

Hemos hecho juntos un interesante viaje a través de la lengua internacional. Ud. ya conoce los fundamentos de la lengua. Pero aún no es Ud. un perfecto esperantista. Permítanme, pues, que le cuente qué hice yo cuando terminé mi aprendizaje elemental.

Enseguida me adherí a la Liga Argentina de Esperanto. Allí tomé libros en préstamo de la biblioteca y leí, leí mucho, pero con atención. Asistí a las reuniones, conferencias, fiestas, excursiones de los esperantistas y tuve ocasión de charlar con "samideanos" del país y extranjeros, solo en el bello Esperanto. Sobre mi pecho lucí enseguida la estrella de cinco puntas. Me convertí en un esperantista visible. Correspondí con esperantistas de otros países y eso me proporcionó goces y enseñanzas. Adhiriéndome a la Asociación Universal de Es-

fariĝis monda esperantisto. U.E.A. donas praktikajn servojn al siaj membroj, sed krome edukas ilin en la homara solidareco kaj kompreno. Unuvorte, mi partoprenas la Esperanto-mova-don.

Do, mi ne diras al vi adiaŭ, sed ĝis revido en la venonta Esperano-Kongreso!

NI UZU ESPERANTON!

peranto me convertí en esperantista mundial. U.E.A. proporciona servicios prácticos a sus miembros, además los educa en al solidaridad y comprensión humana. En una palabra, participo en el movimiento de Esperanto.

No le digo pues, adiós, sino hasta la vista en el próximo Congreso de Esperanto!

¡USEMOS EL ESPERANTO!

TABELO PRI LA AFIKSOJ

(PREFIKSOJ kaj SUFIKSOJ)

PREFIKSOJ

- BO-** parentesco político: **bofrato** – *cuñado*. (Vidu en la 17-a leciono)
- DIS-** dispersión: **doni** – *dar*; **disdoni** – *distribuir*. (15-a leciono)
- EK-** acción breve o que comienza: **vidi** – *ver*; **ekvidi** – *apercibir, advertir*. (18-a leciono)
- EKS-** ex: **eksministro** – *exministro*. (20-a leciono).
- FI-** moralmente malo. (19-a leciono).
- GE-** ambos sexos reunidos: **gepatroj** – *padre y madre*. (17-a leciono)
- MAL-** lo contrario, lo opuesto: **malriĉa** – *pobre*. (2-a leciono)
- MIS-** equivocadamente, “al revés”, “de revés”: **miskompreni** – *comprender “al revés”*. (20-a leciono)
- PRA-** ancestral, bis: **praavo** – *bisabuelo*. (18-a leciono)
- RE-** repetición: **refari** – *rehacer*. (15-a leciono)

SUFIKSOJ

- AĈ** de mala calidad: **ĉevalo** – *caballo*, **ĉevalaĉo** – *mancarrón, jamelgo*. (19-a leciono)
- AD** acción continuada: **pafado** – *tiroteo*. (18-a leciono)
- AĴ** cosa o substancia: **skribaĵo** – *un escrito*; **dolĉaĵo** – *un dulce, cosa dulce*. (13-a leciono)
- AN** miembro, partidario, habitante: **amerikano** – *un americano*; **kristano** – *un cristiano*. (9-a leciono)
- AR** conjunto de cosas semejantes: **arbo** – *árbol*, **arbaro** – *bosque*; **vorto** – *vocablo*, **vortaro** – *vocabulario*. (12-a leciono)
- ĈJ** diminutivo cariñoso masculino: **Petro** – *Pedro*, **Peĉjo** – *Pedrito, Pedrín*. (18-a leciono)
- EBL** posibilidad, que se puede hacer: **vidi** – *ver*; **videbla** – *visible*; **kredi** – *creer*, **kredebla** – *creíble*. (13-a leciono)

- EC nombre de una cualidad: **mola** – *blando*, **moleco** – *molicie, blandura*; **infano** – *niño*, **infaneco** – *infancia*. (11-a leciono)
- EG aumentativo: **domo** – *casa*, **domego** – *caserón, casa grande*; **granda** – *grande*, **grandega** – *enorme*; **pluvi** – *llover*; **pluvegi** – *llover a cántaros*. (11-a leciono)
- EJ lugar destinado a: **lerni** – *aprender*; **lernejo** – *escuela*; **kuiiri** – *cocinar*; **kuirejo** – *cocina*. (6-a leciono)
- EM inclinación, tendencia: **labori** – *trabajar*; **laborema** – *laborioso, trabajador*; **babili** – *charlar*; **babilema** – *charlatán, hablador*. (11-a leciono)
- END que debe ser: **plenumenda tasko** – *una tarea que debe ser cumplida*. (20-a leciono)
- ER partícula, elemento: **sablo** – *arena*, **sablero** – *grano de arena*; **mono** – *dinero*, **monero** – *moneda*. (15-a leciono)
- ESTR jefe, autoridad: **ŝipo** – *barco*, **ŝipestro** – *capitán, comandante*; **urbo** – *ciudad*, **urbestro** – *alcalde*. (19-a leciono)
- ET diminutivo: **vojo** – *camino*, **vojeto** – *caminito, senda*; **varma** – *caliente*, **varmeta** – *tibio*; **ridi** – *reír*; **rideti** – *sonreír*. (11-a leciono)
- ID descendencia: **bovo** – *buey*, **bovido** – *ternero*; **koko** – *gallo*, **kokido** – *pollo*. (17-a leciono)
- IG causar, volver, convertir en: **blanka** – *blanco*, **blankigi** – *blanquear*; **morti** – *morir*, **mortigi** – *matar*; **forta** – *fuerte*, **fortigi** – *fortalecer, fortificar*. (14-a leciono)
- IĜ hacerse, volverse: **ruĝa** – *rojo*, **ruĝiĝi** – *enrojecerse*; **sidi** – *estar sentado*, **sidiĝi** – *sentarse*; **movi** – *mover*, **moviĝi** – *moverse*. (14-a leciono)
- IL instrumento: **tranĉi** – *cortar*, **tranĉilo** – *cuchillo*. (6-a leciono)
- IN femenino: **frato** – *hermano*, **fratino** – *hermana*; **koko** – *gallo*, **kokino** – *gallina*. (1-a leciono)
- IND digno de, que merece: **admiri** – *admirar*; **admirinda** – *admirable*; **vidi** – *ver*, **vidinda** – *digno de verse*. (15-a leciono)

- ING que contiene parcialmente, vaina: **kandelo** – *vela*, **kandelingo** – *candelero*; **glavo** – *espada*, **glavingo** – *vaina de espada*. (15-a leciono)
- IST profesión, ocupación habitual: **ŝuo** – *zapato*, **ŝuisto** – *zapatero*; **okulo** – *ojo*, **okulisto** – *oculista*; **polico** – *policía*, **policisto** – *un policía*. (4-a leciono)
- NJ diminutivo cariñoso femenino: **patrino** – *madre*, **panjo** – *mamá, mamita*. (18-a leciono)
- OBL multiplicativo: **duobla** – *doble*; **centoble** – *cien veces*; **multobligi** – *multiplicar*. (9-a leciono)
- ON fracción: **duono** – *medio, mitad*; **centono** – *una centésima parte*; **duonigi** – *partir por la mitad*. (9-a leciono)
- OP colectivo, grupo: **duope** – *de a dos*; **centope** – *de a cien*. (19-a leciono)
- UJ contenedor, recipiente: **supo** – *sopa*, **supujo** – *sopera*.
También se lo usa para plantas frutales: **vinbero** – *uva*, **vinberujo** – *vid, parra* (que contiene uva).
Y para nombres de países: **anglo** – *un inglés*, **Anglujo** – *Inglaterra* (que contiene a los ingleses). (15-a leciono)
- UL persona caracterizada por...: **blinda** – *ciego*, **blindulo** – *un ciego*; **juna** – *joven* – **junulo** – *un joven*; **miliono** – *millón*, **milionulo** – *millonario*. (11-a leciono)
- UM sufijo indefinido: **kolo** – *cuello, pescuezo*, **kolumo** – *cuello (de vestido)*; **vento** – *viento*, **ventumi** – *dar viento*, *abanicar*, **ventumilo** – *abanico*. (20-a leciono)

PREPOZICIOJ

AL	<i>a, hacia, hasta</i>
ANSTATAŬ	<i>en lugar de</i>
ANTAŬ	<i>ante, delante de</i>
APUD	<i>cerca de, junto a</i>
ĈE	<i>en ese lugar, en lo de, cabe, al pie de</i>
ĈIRKAŬ	<i>alrededor de</i>
DA	<i>de (cantidad)</i>
DE	<i>de</i>
DUM	<i>durante, mientras</i>
EKSTER	<i>fuera de</i>
EL	<i>de (origen)</i>
EN	<i>en</i>
ĜIS	<i>hasta (ĝis tiam – hasta entonces; ĝis tie – hasta allí)</i>
INTER	<i>entre</i>
KONTRAŬ	<i>contra, frente a</i>
KROM	<i>aparte de</i>
KUN	<i>con (compañía)</i>
LAŬ	<i>según</i>
MALGRAŬ	<i>a pesar de</i>
PER	<i>con (por medio de)</i>
PO	<i>a razón de, a tanto</i>
POR	<i>para</i>
POST	<i>después de, atrás de</i>
PRETER	<i>más allá, por delante de, dejando atrás</i>
PRI	<i>acerca de</i>
PRO	<i>a causa de</i>
SEN	<i>sin</i>
SUB	<i>bajo, debajo</i>
SUPER	<i>sobre, encima (sin contacto)</i>
SUR	<i>sobre (tocando)</i>
TRA	<i>a través de</i>
TRANS	<i>al otro lado, más allá</i>

Además hay la preposición **je**, sin sentido fijo; **mi finos je la tria** - *terminaré a las tres*; **mi trinkos je via sano!** - *beberé a tu salud!*

VOCABULARIO

acida	<i>ácida</i>	apogi	<i>apoyar</i>
adiaŭ	<i>adiós</i>	apoteko	<i>botica, farmacia</i>
adiaŭi	<i>decir adiós, despedir(se)</i>	aprilo	<i>abril</i>
admiri	<i>admirar</i>	apud	<i>junto a, al lado de</i>
adreso	<i>dirección, domicilio</i>	arbo	<i>árbol</i>
aero	<i>aire</i>	atendi	<i>aguardar</i>
agrabla	<i>agradable</i>	atingi	<i>alcanzar</i>
aĝo	<i>edad</i>	aŭ	<i>o, u</i>
akcepti	<i>aceptar, recibir</i>	aŭdi	<i>oír</i>
akto	<i>acto (teatro)</i>	aŭgusto	<i>agosto</i>
akurata	<i>puntual</i>	aŭskulti	<i>escuchar</i>
akvo	<i>agua</i>	automobilo	<i>automóvil</i>
alkoholo	<i>alcohol</i>	aŭtuno	<i>otoño</i>
alia	<i>otro, otra</i>	avo	<i>abuelo</i>
alifoje	<i>otra vez</i>	babili	<i>charlar</i>
alporti	<i>traer</i>	baldaŭ	<i>pronto, en breve</i>
alta	<i>alto</i>	barbo	<i>barba</i>
alveni	<i>llegar</i>	bati	<i>batir, golpear</i>
amaso	<i>multitud, montón</i>	bedaŭri	<i>lamentar, deplorar</i>
ambaŭ	<i>ambos</i>	bedaŭrinde	<i>lamentablemente</i>
ami	<i>amar</i>	bela	<i>bello</i>
amiko	<i>amigo</i>	benko	<i>banco (asiento)</i>
amuzi	<i>divertir</i>	besto	<i>animal</i>
angulo	<i>ángulo</i>	biblioteko	<i>biblioteca</i>
animo	<i>alma</i>	biciklo	<i>bicicleta</i>
ankaŭ	<i>también</i>	bifstekoj	<i>bistec, bife</i>
ankoraŭ	<i>todavía, aún</i>	bildo	<i>figura, imagen</i>
anonci	<i>anunciar</i>	birdo	<i>ave, pájaro</i>
anstataŭ	<i>en lugar de</i>	blanka	<i>blanco</i>
anstataŭi	<i>reemplazar</i>	blinda	<i>ciego</i>
antaŭ	<i>ante, delante</i>	blonda	<i>rubio</i>
aparato	<i>aparato</i>	blovi	<i>soplar</i>
aperi	<i>aparecer</i>	blua	<i>azul</i>
apetito	<i>apetito</i>	bluzo	<i>blusa</i>

bona	<i>bueno</i>
bonvoli	<i>tenga Ud. a bien, haga Ud. el favor, por favor</i>
bori	<i>perforar</i>
bovo	<i>buey</i>
botelo	<i>botella</i>
brako	<i>brazo</i>
branço	<i>rama</i>
brila	<i>brillante</i>
broso	<i>cepillo</i>
bruna	<i>moreno, marrón</i>
brusto	<i>pecho</i>
bruto	<i>bruto, ganado</i>
bubo	<i>pillete, "pibe"</i>
buño	<i>boca</i>
butero	<i>manteca, mantequilla</i>
butiko	<i>tienda, negocio</i>

celi	<i>tender a</i>
celo	<i>objetivo, fin</i>
certa	<i>cierto, seguro</i>
cigaro	<i>cigarro</i>
cikonio	<i>cigüeña</i>

ĉambro	<i>habitación, cámara</i>
ĉapelo	<i>sombrero</i>
ĉar	<i>porque (por esa razón)</i>

ĉarma	<i>encantador</i>
ĉaro	<i>carro</i>
ĉeesti	<i>asistir, estar presente</i>
ĉefo	<i>jefe</i>
ĉefurbo	<i>ciudad capital</i>
ĉemizo	<i>camisa</i>
ĉerizo	<i>cereza</i>

ĉiam	<i>siempre</i>
ĉielo	<i>cielo</i>
ĉio	<i>todo</i>
ĉiu	<i>cada (uno-a)</i>
ĉokolado	<i>chocolate</i>

danci	<i>danzar</i>
danĝera	<i>peligroso</i>
daŭri	<i>durar</i>
de	<i>de</i>
dek	<i>diez</i>
delegito	<i>delegado</i>
decembro	<i>diciembre</i>
delikata	<i>delicado</i>
demandi	<i>preguntar</i>
denove	<i>nuevamente</i>
dento	<i>diente</i>
desegni	<i>dibujar</i>
deserto	<i>postre</i>
deziri	<i>desear</i>
diferenci	<i>diferenciarse</i>
dika	<i>grueso</i>
dimanĉo	<i>domingo</i>
diri	<i>decir</i>
diversa	<i>diverso</i>
dolĉa	<i>dulce</i>
domo	<i>casa</i>
donaci	<i>regalar, donar</i>
doni	<i>dar</i>
dormi	<i>dormir</i>
dorso	<i>espalda, dorso</i>
drinki	<i>beber por vicio</i>
du	<i>dos</i>
dubi	<i>dudar</i>
dum	<i>durante, mientras que</i>
dungi	<i>emplear</i>

edzo	<i>esposo</i>
egala	<i>igual</i>
ekzemplo	<i>ejemplo</i>
eleganta	<i>elegante</i>
elekti	<i>elegir</i>
elektra	<i>eléctrico</i>
en	<i>en</i>
esper	<i>esperar</i>
esti	<i>ser, estar</i>
etaĝo	<i>piso (1°, 2°)</i>

facila	<i>fácil</i>
fajfi	<i>silbar</i>
fajli	<i>limar</i>
fajro	<i>fuego</i>
fali	<i>caer</i>
feliĉa	<i>feliz</i>
fenestro	<i>ventana</i>
ferio	<i>feriado, vacaciones</i>
fero	<i>hierro</i>
fianĉo	<i>novio</i>
fidela	<i>fiel</i>
 fingro	<i>dedo</i>
flago	<i>bandera</i>
flanko	<i>lado, flanco</i>
flati	<i>adular</i>
flari	<i>oler</i>
floro	<i>flor</i>
folio	<i>hoja</i>
fondi	<i>fundar</i>
fontoplumo	<i>plumafuente</i>
forgesi	<i>olvidar</i>
forĝi	<i>forjar</i>
forko	<i>tenedor</i>
forno	<i>cocina, hornillo</i>
forta	<i>fuerte</i>
frapi	<i>golpear, percutir</i>

fraŭlo	<i>(un) soltero</i>
frazo	<i>frase</i>
fremda	<i>extranjero, extraño</i>
fremdulo	<i>forastero</i>
friti	<i>freír</i>
fromaĝo	<i>queso</i>
frukto	<i>fruta-o</i>
frunto	<i>frente</i>
fulmotondro	<i>tormenta eléctrica. Interjec.: ¡Rayos y truenos!</i>
fumo	<i>humo</i>
fungo	<i>hongo</i>
funkcii	<i>funcionar</i>

gaja	<i>alegre</i>
gambo	<i>pierna</i>
ganto	<i>guante</i>
gaŭĉo	<i>gaucho</i>
glaciaĵo	<i>helado (cosa hecha con hielo)</i>
glacio	<i>hielo</i>
gluo	<i>cola de pegar</i>
grado	<i>grado</i>
granda	<i>grande</i>
gratuli	<i>felicitar</i>
grava	<i>importante</i>
greno	<i>grano, cereal</i>
gripo	<i>gripe</i>
grumbli	<i>gruñir</i>
gustumi	<i>degustar, probar</i>
gvidi	<i>guiar</i>

ĝardeno	<i>jardín</i>
ĝeni	<i>molestar</i>
ĝi	<i>ello (él, ella) (pron. neutro)</i>

ĝoji	<i>regocijarse</i>
ĝui	<i>gozar</i>
ĝusta	<i>justo, exacto</i>

halti	<i>hacer alto, detenerse</i>
havi	<i>tener, poseer</i>
haŭto	<i>piel</i>
hela	<i>claro (color)</i>
helpi	<i>ayudar</i>
herbo	<i>hierba</i>
heroo	<i>héroe</i>
hierau	<i>ayer</i>
hodiaŭ	<i>hoy</i>
homo	<i>hombre (ser humano)</i>
horloĝo	<i>reloj</i>
horo	<i>hora</i>
hotelo	<i>hotel</i>
hundo	<i>perro</i>

iam	<i>alguna vez</i>
ideo	<i>idea</i>
ies	<i>de alguien</i>
ili	<i>ellos-as</i>
infano	<i>niño</i>
informi	<i>informar</i>
inko	<i>tinta</i>
instruisto	<i>maestro, instructor</i>
internacia	<i>internacional</i>
intesto	<i>intestino</i>
inviti	<i>invitar</i>
invitulo	<i>(una) invitación</i>
io	<i>algo, alguna cosa</i>
iom	<i>algo, alguna cantidad</i>
iri	<i>ir</i>
iu	<i>alguien, alguno</i>

jam	<i>ya</i>
januaro	<i>enero</i>
jaro	<i>año</i>
jako	<i>chaqueta, saco</i>
jen	<i>he aquí</i>
julio	<i>julio</i>
juna	<i>joven</i>
junio	<i>junio</i>
jupo	<i>falda, pollera</i>
justa	<i>justo</i>
juvelo	<i>joya</i>

ĵaŭdo	<i>jueves</i>
ĵeti	<i>arrojar</i>
ĵurnalo	<i>periódico</i>

kafo	<i>café</i>
kaj	<i>y, e</i>
kajero	<i>cuaderno</i>
kalkuli	<i>calcular, contar</i>
kamarado	<i>camarada</i>
kanti	<i>cantar</i>
kapo	<i>cabeza</i>
kapti	<i>atrapar</i>
karesi	<i>acariciar</i>
kaserolo	<i>cacerola</i>
kato	<i>gato</i>
kazo	<i>caso</i>
kelnero	<i>kamarero</i>
kesto	<i>caja, cajón</i>
kia	<i>que, cual (clase o cualidad)</i>
kial	<i>por qué (por qué razón)</i>
kiam	<i>cuándo</i>
kie	<i>dónde</i>
kiel	<i>cómo (de qué modo)</i>

kies	<i>cuyo, de quién</i>
kinejo	<i>cine</i>
kio	<i>qué, qué cosa, lo cual</i>
kiom	<i>cuánto</i>
kisi	<i>besar</i>
kiu	<i>quien, cual, el cual, la cual</i>
klara	<i>claro</i>
klarigi	<i>aclarar, explicar</i>
klaso	<i>clase</i>
klubo	<i>club</i>
knabo	<i>muchacho</i>
koko	<i>gallo</i>
kolekti	<i>coleccionar, reunir</i>
koleri	<i>encolerizarse</i>
kolo	<i>cuello</i>
kombi	<i>peinar</i>
komforta	<i>confortable</i>
kompreni	<i>comprender</i>
koncerto	<i>concierto</i>
koni	<i>conocer</i>
konsisti	<i>consistir</i>
kontenta	<i>contento</i>
korbo	<i>cesta</i>
korko	<i>corcho</i>
koro	<i>corazón</i>
korvo	<i>cuervo</i>
korpo	<i>cuerpo</i>
kosti	<i>costar</i>
kostumo	<i>traje</i>
kotono	<i>algodón</i>
koverta	<i>sobre</i>
krajono	<i>lápiz</i>
kravato	<i>corbata</i>
kredi	<i>crear</i>
krei	<i>crear</i>
kremo	<i>crema</i>

kreski	<i>crecer</i>
krii	<i>gritar</i>
kruĉo	<i>jarra</i>
kruela	<i>cruel</i>
kruro	<i>pierna</i>
kuiiri	<i>cocinar</i>
kuko	<i>pastel, torta, masa</i>

kulero	<i>cuchara</i>
kun	<i>con, en compañía de</i>
kunsido	<i>sesión</i>
kuraci	<i>curar, tratar enfermos</i>
kuri	<i>correr</i>
kuraĝa	<i>valiente</i>
kurteno	<i>cortina</i>
kuŝi	<i>yacer, estar acostado</i>
kutimi	<i>tener la costumbre</i>
kuzo	<i>primo</i>
kvar	<i>cuatro</i>
kvin	<i>cinco</i>

la	<i>el, la, los, las</i>
labori	<i>trabajar</i>
laca	<i>cansado</i>
lago	<i>lago</i>
lakto	<i>leche</i>
lampo	<i>lámpara</i>
lando	<i>país</i>
lango	<i>lengua (órgano)</i>
lano	<i>lana</i>
larĝa	<i>ancho</i>
lasi	<i>dejar</i>
lasta	<i>último</i>
lavi	<i>lavar</i>

leciono	<i>lección</i>
ledo	<i>cuero</i>
legi	<i>leer</i>
legomo	<i>legumbre</i>
lerni	<i>aprender</i>
lerta	<i>hábil</i>
letero	<i>carta</i>
li	<i>él</i>
libera	<i>libre</i>
ligno	<i>madera, leña</i>
lingvo	<i>lengua, idioma</i>
lipo	<i>labio</i>
listo	<i>lista</i>
lito	<i>cama, lecho</i>
loko	<i>lugar</i>
lokomotivo	<i>locomotora</i>
loĝi	<i>habitar</i>
longa	<i>largo</i>
lundo	<i>lunes</i>
magazeno	<i>negocio grande</i>
majo	<i>mayo</i>
malgraŭ	<i>a pesar de, malgrado</i>
manĝi	<i>comer</i>
manki	<i>faltar</i>
mano	<i>mano</i>
mardo	<i>martes</i>
maro	<i>mar</i>
martelo	<i>martillo</i>
marto	<i>marzo</i>
mastro	<i>amo, patrón</i>
maŝino	<i>máquina</i>
mateno	<i>mañana</i>
matura	<i>maduro</i>
meblo	<i>mueble</i>
mekanika	<i>mecánica</i>
membro	<i>miembro</i>
mendi	<i>encargar, pedir</i>
menso	<i>mente</i>

merkredo	<i>miércoles</i>
meriti	<i>merecer</i>
meti	<i>poner</i>
metio	<i>oficio</i>
mezo	<i>medio, centro</i>
mi	<i>yo</i>
mielo	<i>miel</i>
minuto	<i>minuto</i>
moderna	<i>moderno</i>
mola	<i>blando, muelle</i>
monato	<i>mes</i>
mondo	<i>mundo</i>
monto	<i>monte, montaña</i>
montri	<i>mostrar</i>
montro-	<i>vidriera,</i>
fenestro	<i>escaparate</i>
monumento	<i>monumento</i>
morgaŭ	<i>mañana</i>
motociklo	<i>motocicleta</i>
movi	<i>mover</i>
multaj	<i>muchos</i>
muro	<i>muro</i>
muso	<i>laucha, ratón</i>
muŝo	<i>mosca</i>
muta	<i>mudo</i>
muzeo	<i>museo</i>
muziko	<i>música</i>
nacio	<i>nación</i>
naturu	<i>naturaleza</i>
naŭ	<i>nueve</i>
nazo	<i>nariz</i>
negro	<i>(un) negro</i>
neĝo	<i>nieve</i>
neniam	<i>nunca</i>
nenies	<i>de nadie</i>
nenio	<i>nada</i>
neniu	<i>nadie, ninguno-a</i>

nepo	<i>nieto</i>
nepra	<i>indispensable, ineludible</i>
nevo	<i>sobrino</i>
ni	<i>nosotros</i>
nigra	<i>negro</i>
nilono	<i>nylon</i>
noto	<i>nota</i>
nova	<i>nuevo</i>
novembro	<i>noviembre</i>
nulo	<i>cero</i>
nur	<i>solamente</i>
nutra	<i>nutritivo</i>

obei	<i>obedecer</i>
objekto	<i>objeto</i>
odori	<i>exhalar un olor</i>
oficejo	<i>oficina</i>
ofte	<i>frecuentemente</i>
ok	<i>ocho</i>
okazintaĵo	<i>suceso</i>
oktobro	<i>octubre</i>
okulo	<i>ojo</i>
ombro	<i>sombra</i>
onklo	<i>tío</i>
opinii	<i>opinar</i>
oranĝo	<i>naranja</i>
ordoni	<i>ordenar</i>
orelo	<i>oreja</i>
oro	<i>oro</i>
osto	<i>hueso</i>
ovo	<i>huevo</i>

pacienco	<i>paciencia</i>
paco	<i>paz</i>
pakaĵo	<i>paquete</i>
paki	<i>empaquetar</i>
palaco	<i>palacio</i>

pano	<i>pan</i>
pantalonono	<i>pantalón</i>
papero	<i>papel</i>
parfumo	<i>perfume</i>
paroli	<i>hablar</i>
ponto	<i>puente</i>
pastro	<i>sacerdote</i>
patro	<i>padre</i>
paŭzo	<i>pausa</i>
peco	<i>pedazo, pieza</i>
pendi	<i>pender</i>
perdi	<i>perder</i>
persono	<i>persona</i>
peti	<i>pedir, rogar</i>
pezi	<i>pesar, tener peso</i>
piedo	<i>pie</i>
pipa	<i>pipa</i>
plaĉi	<i>placer, agradar</i>
plafono	<i>cielorraso, techo</i>
planko	<i>piso de habitación</i>
planto	<i>planta</i>
plena	<i>lleno, completo</i>
plenumi	<i>cumplir</i>
plimultiĝi	<i>crecer, aumentar, multiplicarse</i>
plimulto	<i>mayoría</i>
plumo	<i>pluma</i>
plori	<i>llorar</i>
pluvo	<i>lluvia</i>
pluvombrelo	<i>paraguas</i>
polico	<i>(la) policía</i>
pano	<i>pan</i>
ponto	<i>puente</i>
popolo	<i>pueblo (habitantes)</i>
pordo	<i>puerta</i>
porko	<i>cerdo, puerco</i>
porti	<i>llevar</i>

portreto	<i>retrato</i>
post	<i>después de, detrás</i>
poŝo	<i>bolsillo</i>
poŝtmarko	<i>sello de correos</i>
poŝto	<i>correo</i>
povi	<i>poder</i>
praktiko	<i>práctica</i>
prava	<i>que tiene razón</i>
preferi	<i>preferir</i>
preskaŭ	<i>casi</i>
prezidi	<i>presidir</i>
primtempo	<i>primavera</i>
proksima	<i>próximo</i>
promeni	<i>pasear</i>
pulmo	<i>pulmón</i>

radio	<i>rayo, radio</i>
rajdi	<i>cabalgar</i>
rajto	<i>derecho</i>
rapida	<i>rápido</i>
rapidi	<i>apresurarse, ir rápido</i>
razejo	<i>peluquería</i>
razi	<i>afeitar</i>
reciproka	<i>recíproco</i>
regi	<i>regir, gobernar</i>
registaro	<i>(el) gobierno (conjunto de gobernantes)</i>
reĝo	<i>rey</i>
renkonti	<i>encontrar (a alguien)</i>
respekto	<i>respeto</i>
respondi	<i>responder</i>
resti	<i>quedar</i>
restoracio	<i>restaurante</i>
ricevi	<i>recibir</i>
riĉa	<i>rico</i>

ridi	<i>reír</i>
rigardi	<i>mirar</i>
ringo	<i>anillo</i>
ripozi	<i>reposar</i>
ronda	<i>redondo</i>
rozo	<i>rosa</i>
ruĝa	<i>rojo</i>
ruza	<i>astuto</i>

sabato	<i>sábado</i>
saĝa	<i>juicioso, sensato, sabio</i>
saĝeco	<i>sabiduría, buen sentido</i>
saĝulo	<i>un hombre sabio</i>
salato	<i>ensalada</i>
salo	<i>sal</i>
saluti	<i>saludar</i>
sama	<i>mismo, igual</i>
sana	<i>sano</i>
scii	<i>saber</i>
segi	<i>aserrar</i>
seĝo	<i>silla</i>
seka	<i>seco</i>
sekundo	<i>segundo</i>
sekvi	<i>seguir</i>
semajno	<i>semana</i>
senco	<i>sentido (acepción)</i>
senso	<i>sentido (facultad)</i>
sendi	<i>enviar</i>
sentaŭgulo	<i>un inútil, un inepto</i>
senti	<i>sentir</i>
sep	<i>siete</i>
septembro	<i>septiembre</i>
serĉi	<i>buscar</i>
ses	<i>seis</i>
sezono	<i>estación del año</i>

sidi	<i>estar sentado, posado</i>	sukcesi	<i>tener éxito</i>
signifi	<i>significar</i>	sukero	<i>azúcar</i>
silenti	<i>guardar silencio</i>	sun	<i>sol</i>
silko	<i>seda</i>	sunombrelo	<i>sombrilla</i>
simila	<i>similar</i>	supra	<i>superior</i>
simpatia	<i>simpático</i>	sur	<i>sobre</i>
simpla	<i>simple</i>	surda	<i>sordo</i>
sinjoro	<i>señor</i>	surtuto	<i>sobretudo, abrigo</i>
skandalo	<i>escándalo</i>	suspekti	<i>sospechar</i>
skatolo	<i>caja</i>	ŝafo	<i>carnero</i>
skeleto	<i>esqueleto</i>	ŝargi	<i>cargar</i>
skribi	<i>escribir</i>	ŝati	<i>gustar de</i>
simpla	<i>simple</i>	ŝi	<i>ella</i>
sofo	<i>sofá</i>	ŝipo	<i>barco</i>
soifi	<i>tener sed</i>	ŝranko	<i>armario</i>
somero	<i>verano</i>	ŝtrumpo	<i>media</i>
sonĝo	<i>(un) sueño</i>	ŝtuparo	<i>escalera</i>
sonorilo	<i>campana</i>	ŝtupo	<i>escalón</i>
spegulo	<i>espejo</i>	ŝuo	<i>zapato</i>
sporto	<i>deporte</i>	tablo	<i>mesa</i>
sprita	<i>ingenioso, chistoso</i>	tago	<i>día</i>
stacidomo	<i>edificio de la estación</i>	tamen	<i>sin embargo</i>
stacio	<i>estación</i>	tapiŝo	<i>tapiz, alfombra</i>
stari	<i>estar de pie, parado</i>	tasko	<i>tarea</i>
stelo	<i>estrella</i>	tas	<i>taza</i>
stomako	<i>estómago</i>	taŭrobatalo	<i>corrida de toros</i>
stranga	<i>extraño, no común</i>	t.e.	
stratangulo	<i>esquina de calle</i>	(= tio estas)	<i>esto es, es decir</i>
stulta	<i>estúpido, estulto</i>	telero	<i>plato</i>
sub	<i>bajo, debajo</i>	temperaturo	<i>temperatura</i>
subita	<i>súbito</i>	teo	<i>te</i>
subjupo	<i>enagua</i>	tempo	<i>tiempo</i>
subvesto	<i>ropa interior</i>	teni	<i>tener, sostener</i>
sudo	<i>sur, sud</i>	termometro	<i>termómetro</i>
sufiĉa	<i>suficiente</i>	terpomo	<i>papa, patata</i>
		tia	<i>tal</i>

tiam	<i>entonces</i>
tie	<i>allí, allá, ahí</i>
tio	<i>eso, aquello</i>
tiom	<i>tanto, tanta cantidad</i>
tiri	<i>tirar; hacer tracción</i>
tiu	<i>ese, aquel</i>
tondi	<i>cortar con tijeras</i>
torto	<i>torta</i>
trafiko	<i>tráfico</i>
trajno	<i>tren</i>
tramo	<i>tranvía</i>
tranĉi	<i>cortar</i>
tre	<i>muy</i>
tri	<i>tres</i>
trinki	<i>beber</i>
trinkmono	<i>propina</i>
tro	<i>demasiado</i>
trotuaro	<i>acera</i>
trovi	<i>encontrar</i>
trunko	<i>tronco</i>
truo	<i>agujero</i>
tuj	<i>enseguida</i>
tunelo	<i>túnel</i>
tuŝi	<i>tocar</i>
tuta	<i>total, todo</i>
unu	<i>uno</i>
urbodomo	<i>municipalidad, ayuntamiento</i>
utila	<i>útil</i>
vanta	<i>vanidoso</i>
vagi	<i>vagar</i>

vagono	<i>vagón</i>
valizo	<i>valija</i>
vaporo	<i>vapor</i>
veki	<i>despertar</i>
velo	<i>vela (de barco)</i>
vendi	<i>vender</i>
vendredo	<i>viernes</i>
veni	<i>venir</i>
ventro	<i>vientre</i>
verda	<i>verde</i>
vero	<i>verdad</i>
verŝajna	<i>verosímil</i>
vespero	<i>horas vespertinas</i>
vest(aĵ)o	<i>ropa, vestido en general</i>
vetero	<i>tiempo (estado atmosférico)</i>
veturi	<i>viajar, ir en vehículo</i>
vi	<i>usted, tú</i>
vico	<i>fila, hilera</i>
vilaĝo	<i>aldea, pueblo</i>
vintro	<i>invierno</i>
viro	<i>hombre (varón)</i>
vizaĝo	<i>cara, rostro</i>
viziti	<i>visitar</i>
vojo	<i>camino, vía</i>
voki	<i>llamar</i>
vorto	<i>palabra, vocablo</i>
vulpo	<i>zorro</i>
zorgi	<i>cuidar de, preocuparse</i>

CUADRO DE VOCES CORRELATIVAS

	INDEFINIDOS I...	INTERROGATIVOS RELATIVOS KI...	DEMOSTRATIVOS TI...	COLECTIVOS ÊI...	NEGATIVOS NENI...
Persona individuo ...U	IU alguien, alguno-a	KIU quien, el cual, el que	TIU ese-a, aquel-l(a)	ÊIU cada (uno) (<i>en plural,</i> todos)	NENIU nadie, ninguno-a
Cosa (sustantivo) ...O	IO algo, alguna cosa	KIO que, lo que, lo cual	TIO eso, aquello	ÊIO todo	NENIO nada
Cualidad (adjetivo) ...A	IA alguna cosa	KIA qué, cuál (<i>clase</i>)	TIA tal	ÊIA cada clase	NENIA ninguna clase
Poseedor ...ES	IES de alguien, de alguno	KIES cuyo-os-as, de quien-es	TIES de ese-a, de aquel-l(a)	ÊIES de cada uno, de todos	NENIES de nadie, de ninguno
Lugar ...E	IE en algún sitio/lugar	KIE dónde	TIE allí, ahí	ÊIE en todas partes	NENIE en ningún lugar
Tiempo ...AM	IAM alguna vez	KIAM cuando	TIAM entonces	ÊIAM siempre	NENIAM nunca, jamás
Causa ...AL	IAL por alguna causa	KIAL por qué	TIAL por eso	ÊIAL por todas las razones	NENIAL por ningún motivo
Modo o manera ...EL	IEL de algún modo	KIEL cómo, de qué modo	TIEL de ese modo, así, tan	ÊIEL de todos modos	NENIEL de ningún modo
Cantidad ...OM	IOM algo (<i>cantidad</i>)	KIOM cuanto	TIOM tanto	ÊIOM (el) todo	NENIOM nada (<i>cantidad</i>)

Fondo azul: con carácter pronominal.

Fondo verde: con carácter adverbial.

ÍNDICE

Prólogo	5
Qué es el Esperanto	7
Cómo es el Esperanto	8
Aprendamos Esperanto	12
1-a Leciono: Kio, kiu, -in, artículo la, pronombres, estas	17
2-a Leciono: Pronombres personales, mal-, kia, tio, tiu	22
3-a Leciono: Posesivos (mia, etc), homo	27
4-a Leciono: Kie, tie, palabras compuestas, -ist, per	31
5-a Leciono: Acusativo, kiun, kion, ŝati, al, imperativo, complemento directo	34
6-a Leciono: La semana, -ej, -il, pasado -is y futuro -os, verbos transitivos e intransitivos	39
7-a Leciono: Adverbios -e, correlativos	43
8-a Leciono: Los números, la hora, ordinales, de, da, ĉe	48
9-a Leciono: -on, -obl, pli ol, malpli ol, la plej, la malplej, el, do, aŭ, -an	53
10-a Leciono: Tago kaj nokto, pri, for, ordinales, preposiciones	58
11-a Leciono: Tie ĉi, tiu ĉi, los meses y estaciones, -ul, -em, -et, -eg	63

12-a Leciono: Pronombre reflexivo si , adjetivo reflexivo sia , condicional -us, se, mem	71
13-a Leciono: -aĵ, -ec, -ebi, ke, sen-	77
14-a Leciono: -ig, -iĝ, pro	82
15-a Leciono: Acusativo de dirección, la casa, -uj, dis-, re-, -ing, -ind,-er	87
16-a Leciono: Participio activo: -ant, -int, -ont ; participio pasivo: -at, -it,-ot	93
17-a Leciono: La familia, ge-, bo-, -id, laŭ, plu, plaĉi, verki, zorgi , oración pasiva	100
18-a Leciono: La korvo kaj la vulpo. -ante, -inte, onte, -ad, ek-, -ĉj, -nj, ju pli, despli	106
19-a Leciono: Ni iru al Esperanto-Kongreso. -op, po, -aĉ, fi-, krom, kvazaŭ, -estr , acusativo en fecha y medida, el-	112
20-a Leciono: -um, eks-, mis-, -end, eĉ, je	118
Lección complementaria: Acusativo, artículo, pronombre reflexivo, oración directa, -uj , nombres de países, adjetivo atributivo, que, participio adverbial, de, tener, hacer, por y pro , expresiones y abreviaturas usuales	126
LEGAĴOJ: Pri la historio de Esperanto	135
Ni alvenis al la fino	141
Afijos: prefijos y sufijos	143
Preposiciones	146
Vocabulario general	147
Tabla de correlativos	157

Esperanto

E

mia lingvo